

K.K.T.C. MERKEZ BANKASI

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

Sayı: 2009 - IV

Ö N S Ö Z

Küresel bazda uygulanan genişletici maliye politikalarının yardımıyla küresel krizin etkilerinin büyük ölçüde sonuna gelindiği 2009 yılı dördüncü çeyreği içinde KKTC Merkez Bankası, kamuoyunu şeffaf ve doğru bilgilendirilmesi gerekliliğinin bilinci ile, ülke ekonomisi, finans sektörü ve kamu maliyesinde meydana gelen değişimler ile dünya ekonomisindeki gelişmeleri değerlendiren “Üç Aylık Bülten”i yayımlamaktadır.

2009 sonu itibarıyla hazırlanan bültenin birinci bölümünde küresel ve seçilmiş ülke ekonomilerine yönelik gelişmelere yer verilmektedir. Sonraki bölümlerde ise KKTC fiyat gelişmeleri, istihdam, ithalat, ihracat, KKTC Kamu Maliyesi, KKTC bankacılık sektörü ile finansal istikrara yönelik gelişmeler yer almaktadır. Her bültende farklı bir konunun ele alındığı bültenin son bölümünde ise KKTC’de 2010 yılı başından itibaren tüketici fiyatları endeksini hesaplamak için kullanılan 2008 temel yılı tüketici fiyat endeksi yapısı ile ilgili çalışma yer almaktadır.

2009 son çeyreği içinde bankacılık sektörü şube sayısı 178’den 184’e ulaşırken toplam personel sayısı da 2.381’den 2.408’e yükselmiştir. Bankacılık sektörü aktif toplamı yılsonu itibarıyla Eylül sonuna göre yüzde 2,0 artış göstererek 7.782,6 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Aynı dönemler arasında bankacılık sektörü krediler kalemi yüzde 9,15, mevduat kalemi ise yüzde 3,57 artış göstermiştir. Krediler kalemi artış hızının mevduat kalemi artış hızından fazla olmasına bağlı olarak bankacılık sektörü mevduatın krediye dönüşüm oranı yılsonu itibarıyla yüzde 60,57’ye yükselmiştir. 2008 yılsonunda yüzde 18,93 olan bankacılık sektörü Sermaye Yeterliliği Rasyosu ise 2009 yılsonunda 2008’e göre 1,98 puan artarak yüzde 20,91’e ulaşmıştır.

KKTC kamu maliyesinde, 2008 yılında 2.361,5 milyon TL gerçekleşen bütçe gelirleri toplamı 2009 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6,27 artış göstererek 2.509,6 milyon TL’ye ulaşmıştır. Bütçe giderleri de aynı dönemler arasında yüzde 8,90 artış göstererek 2.575,10 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Bülten’in sürekli geliştirilerek çıkarılmasına katkıda bulunan çalışma arkadaşlarıma teşekkür eder, kullanıcılarına yararlı olmasını dilerim.

Ahmet TUGAY
Başkan

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

© KKTC Merkez Bankası, 2009 / IV

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa-KKTC

Telefon

0392 - 228 3216 (10 Hat)

Fax

+0392 - 228 5240

+0392 - 228 2131

Websitesi

<http://www.kkctcmerkezbankasi.org>

E-mail

ileti@kkctcmerkezbankasi.org

Üç aylık bültende yayımlanan veriler geçici verilerden derlenmiştir. Önceki bültenler ve/veya internet sitemizdeki verilerle karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkün olup, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu bültendeki veriler kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası'ndan herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim, araştırma vb. çalışmalarda kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Ön Kapak Resmi: Bellapais Manastırı-Girne

A. KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB/AB-13	Avrupa Bölgesi
AMB/ECB	Avrupa Merkez Bankası
BoE	İngiltere Merkez Bankası
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
FED	Amerika Merkez Bankası
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	Uluslararası Para Fonu
İAB	İstanbul Altın Borsası
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletme
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduat Munzam Karşılıkları
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SYSR/SYR/SYSO	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu
TL/TP	Türk Lirası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
YP	Yabancı Para
£	Sterling, GBP
\$/Dolar	Amerikan Doları, ABD Doları
€	Euro, Avro

B. TANIMLAR

Brüt Krediler: Kredi ve Avanslar + Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Likit Aktifler: Nakit Değerler + Merkez Bank. Alacaklar + Bankalardan Alacaklar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Önsöz	i
1 Uluslararası Gelişmeler	1-7
2 İstihdam ve Fiyatlar	9-12
3 Dış Ekonomik İlişkiler	13-21
4 Bütçe Gelişmeleri	23-27
5 Parasal ve Finansal Gelişmeler	29-40
6 Finansal İstikrar Analizi	41-46
7 Araştırma, Anket ve Çalışma Raporları	47-53
Ekonomik Kararlar	55-58
İstatistik Tabloları	59-90
Notlar	91-92

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

1. ULUSLARARASI GELİŞMELER

2009 Yılı Dördüncü Çeyrek Küresel Görünümü

Dünya ekonomisinin 2008 yılı son çeyreğinde başlayan ekonomik durgunluktan küresel toparlanmaya geçişi 2009 yılı son çeyreği içinde daha güçlü izlenmiştir. Yaşanan toparlanmada uygulanan olağanüstü maliye ve para politikası tedbirleri ile beklentilerde yaşanan iyileşmenin, finansal piyasaları normalleştirmeye başlamasının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu çeyrek içinde yaşanan toparlanmanın gelişmekte olan ülke ekonomileri öncülüğünde olduğu gözlemlenirken, özellikle gelişmiş ülkelerde toparlanmanın tam oturmamış durumda iken alınan teşvik önlemlerinin kaldırılması durumunda oluşabilecek risklere vurgu yapılmaktadır. 2009 son çeyreği içerisinde yaşanan toparlanmaya bağlı olarak dünya genelinde birçok finansal kuruluş kredi koşullarını gevşetmeye başlamıştır. Bu durum, temelde kamu harcamalarının öncülük ettiği toparlanmanın zamanla özel sektör öncülüğünde devam edeceğinin öncü göstergesi olarak algılanmaktadır.

Küresel ekonomik aktivitedeki artış eğilimine ve yapılan tahminlerin yukarı yönlü revize edilmesine rağmen, toparlanma sürecinin bölgesel farklılıklar gösterebileceği göz ardı edilmemelidir. Bunun yanında özellikle gelişmiş ülke kamu maliyelerindeki bozulma piyasalardaki risk algısının artışını tetiklemektedir. Özellikle Avrupa Birliği içinde yer alan Yunanistan, Portekiz ve İspanya gibi ülkelerde kamu borcunun sürdürülebilirliğine ilişkin artan endişelere bağlı olarak faiz oranlarının yükselmesinin, firmaların ve hane halklarının borçlanma maliyetlerinin artmasına neden olabileceği değerlendirilmektedir.

Öte yandan küresel ölçekte merkez bankalarının faiz oranlarını tarihi düşük seviyelerde tutmaya devam etmesi ve piyasalara likidite sağlanmasının da etkisiyle özellikle yılın ikinci yarısında varlık ve konut

fiyatlarında önemli ölçüde artış kaydedilmiştir. Ortaya çıkan durumla birlikte ekonomik temellerden bağımsız değer kazanan finansal varlıkların yaratabileceği olumsuz etkiler endişe yaratmaktadır.

Küresel İşsizlik

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2010 Ocak ayında yayımladığı Küresel İstihdam Eğilimleri Raporu'na göre küresel ekonomik aktivitedeki toparlanmanın iş gücü piyasalarına etkilerinin henüz yansımadağı vurgulanmıştır. Raporda 2009 yılı son verilerine göre küresel işsizlik oranının yüzde 6,6 seviyesinde olacağı tahmin edilmektedir. 2003- 2007 yılları arası sürekli gerileme gösteren küresel işsizlik oranı 2008 yılı ile birlikte artışa geçmiş ve 2009 yılında ise artış hızı daha yüksek olmuştur. 2008 ve 2009 yılları arasında işsiz sayısında gerçekleşen artışa en büyük katkıyı gelişmiş ülke ve Avrupa Birliği ülkeleri ekonomileri yapmıştır. Kriz öncesinde gelişmiş ülke ekonomilerinde yüzde 5,7 seviyesinde bulunan işsizlik oranı, 2008'de yüzde 6,0'a çıkmış, 2009 sonunda ise yüzde 8,4'e ulaşmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre gelişmiş ülkeler için işsizlik oranındaki artış 2010 yılında da devam edecek ve yüzde 8,9'a ulaşacaktır. İşsizlik oranının en düşük olduğu ülke grubu olarak belirtilen ihracata dayalı Doğu Asya ekonomilerindeki işsizlik oranı ise 2009 yılında yüzde 4,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Enflasyon

2009 yıl son çeyreğinde ekonomik aktivitede meydana gelen iyileşmeye bağlı olarak küresel kriz nedeniyle yaşanan talep daralmasının sonuna gelindiği beklentisi ve emtia fiyatlarındaki artışla birlikte enflasyon tahminlerinde yükseliş yaşanmıştır. Ancak özellikle gelişmiş ülke ekonomilerinde yükselen işsizlik oranları ve düşük kapasite kullanımına bağlı olarak enflasyonist baskıların belirli bir süre sınırlı kalacağı tahmin edilmektedir.

Uluslararası Para Fonu'nun Ocak ayında güncellediği Dünya Ekonomik Görünüm raporuna göre gelişmiş ülke ekonomilerinde 2009 yılı itibarıyla yüzde sıfır seviyesinde olacağı tahmin edilen enflasyon seviyesinin 2010 yılında yüzde 1,25'e yükseleceği öngörülmektedir. Yine aynı raporda gelişmekte olan ülke ekonomilerinde 2010 yılında bu oranın yüzde 6,25'e ulaşması tahmin edilmektedir.

2009 yılı son çeyreği içinde açıklanan verilerle birlikte küresel ekonominin iyileşmesiyle ilgili sinyallerin artarak alınmaya başladığı dönemde, JP-Morgan PMI endeksi verilerine bakıldığı zaman, 2009 yılı birinci çeyreği başından itibaren yaşanan iyileşmenin artarak devam ettiği görülmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken JP-Morgan PMI endekslerinin 50 değerinin üzerinde olması bu değışkende bir önceki aya göre artış olduğunu, 50 değerinin altında olması ise düşüş olduğunu gösterirken, 50 değeri herhangi bir değışiklik olmadığını ifade ettiği göz önünde bulundurulmalıdır.

2008 sonu itibarıyla 37,3 seviyesine gerileyen JP-Morgan 'Küresel Çıktı Endeksi' 50 değerini aştığı 2009 yılı üçüncü çeyreğinin ardından yılın son ayında 53,40 seviyesine ulaşmıştır.

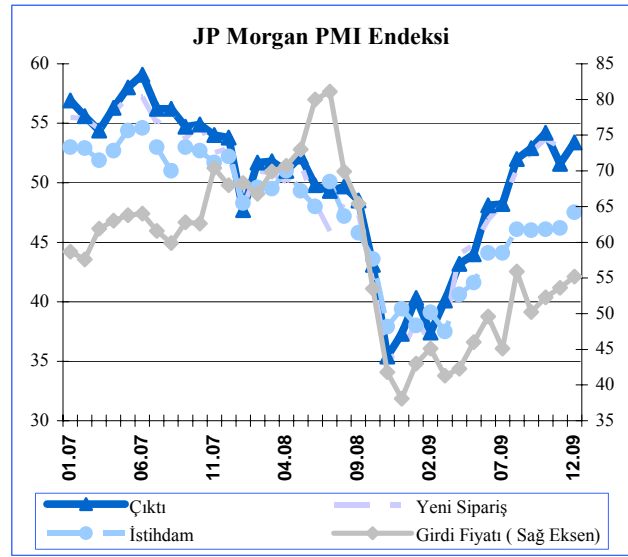
2009 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla 52,60 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan Küresel Yeni Sipariş Endeksi'nde de 2009 yılı son çeyreği içinde küçükte olsa bir yükseliş yaşanmış ve Aralık ayı itibarıyla 53,00 seviyesine ulaşmıştır. Bu seviye yeni siparişlerde 2009 yılı üçüncü çeyreği içinde başlayan artışın, son çeyrek içinde de hızını artırarak devam ettiğini göstermektedir.

2009 yılının birinci çeyreğine kadar gerilemeye devam eden ve en düşük 37,50 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan küresel istihdam endeksi 2009 yılının geri kalan çeyreklerinde artış göstererek 47,50 seviyesine ulaşmıştır. Geline bu seviye küresel istihdamda gerileme yaşanmaya devam ettiğini ancak gerileme

hızının 2009 yılı başına göre düştüğünü göstermektedir.

2009 yılı birinci çeyreği sonu itibarıyla 41,30 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan küresel girdi fiyatları endeksi son çeyrek içinde, üçüncü çeyrekte göstermeye başladığı yükseliş sürdürmüş ve Aralık ayı itibarıyla 55,20 seviyesine ulaşmıştır. Bu seviye girdi fiyatlarında bir önceki aya göre artış yaşandığını işaret etmektedir.

Grafik 1.1

Kaynak: ISM

Küresel Büyüme

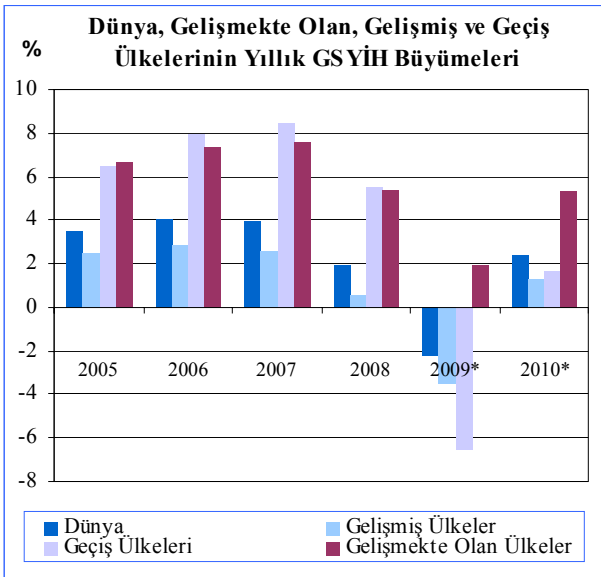
2010 Ocak ayı içerisinde IMF tarafından güncellenen Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre dünya ekonomisinin 2009 yılında yüzde 0,8 daralacağı tahmin edilmektedir. Önceki raporda 2010 yılı için yüzde 3,1 olan dünya ekonomik büyüme tahmini güncellenerek yüzde 3,8 seviyesine çekilmiştir. Güncellenen rakamlara göre gelişmiş ekonomiler için 2009 yılında yüzde 3,2 gerileme beklenirken, gelişmekte olan ülke ekonomilerinin yüzde 2,1 büyüyeceği tahmin edilmiştir. Gelişmekte olan büyük ekonomiler arasında Rusya için öngörülen yüzde 9,0 daralma oranı bu ülkeler arasında en ağır tahribatın Rusya'da gerçekleştiğini göstermektedir. Aynı raporda 2009 yılı için

Çin’de ve Hindistan’da ise sırasıyla yüzde 8,7 ve yüzde 5,6 oranında büyüme olacağı tahmin edilmektedir.

Dünya Bankası’nın 2010 yılı Ocak ayında yayınladığı Küresel Ekonomik Beklentiler raporunda ekonomik kriz nedeniyle 2009 yılında bir önceki yıla göre dünya ekonomisinin yüzde 2,2 daraldığı tahmin edilmektedir. Aynı raporda 2009 yılında bir önceki yıla göre gelişmiş ülkeler için yüzde 3,3 daralma beklenirken, gelişmekte olan ülke ekonomilerinin yüzde 1,2 büyüyeceği beklenmektedir. Dünya Bankası’nın raporunda da gelişmekte olan ülkeler arasında Uluslararası Para Fonu’nun raporunda vurgulandığı gibi Çin ve Hindistan’ın başı çektğine değinilmiştir.

Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu’nun 2010 ve 2011 yıllarına ilişkin tahminlerine göre gelişmiş ülke ekonomilerinin yüzde 2,00, gelişmekte olan ülke ekonomilerinin ise yüzde 6,00 seviyelerinde büyüyeceği öngörülmektedir. Aynı raporlara göre 2010 yılında dünya ekonomisinin yüzde 3,0 civarında büyüme yaşayacağı tahmin edilmiştir.

Grafik 1.2

Not:* Kestirim rakamlarıdır.

Kaynak: 2010 başında WESP tarafından güncellenmiştir.

Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye’deki Ekonomik ve Finansal Gelişmeler

Büyüme

2009 yılının son çeyreğinde açıklanan göstergeler gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde ekonomik aktivitenin hızlandığına işaret ederken, oluşan olumlu beklentilere paralel risk iştahındaki artış finansal piyasalardaki yükselişin de devam etmesine neden olmuştur.

Gelişmiş ülkelerde küresel büyümeye ilişkin orta vadeli görünüm, milli gelirin uzun bir süre daha kriz öncesi düzeyine ulaşamayacağı yönündedir. Bu çerçevede, dış talebin toplam talebi uzunca bir süre daha sınırlamaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca bazı Avrupa bölgesi ekonomilerinde işsizlik oranının ve hanehalkı borçluluğunun yüksek seviyelerde bulunması özel tüketim harcamalarının artışını kısıtlarken, sıkı kredi koşulları da yatırım eğilimini zayıflatmaktadır.

ABD ekonomisi 2009 yılı son çeyreğinde yatırım ve tüketim harcamalarındaki artışa bağlı olarak bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,4 büyüme göstermiş ve 2003 üçüncü çeyreğinden bu yana en hızlı büyüme oranına ulaşmıştır.

Avrupa Bölgesi ekonomisi 2009 yılı son çeyreği içinde bir önceki çeyreğe göre beklentilerin altında yüzde 0,1 büyüme göstermiştir. Avrupa Bölgesinde kaynak kullanım oranının düşük seyri ve işsizlik oranının gelecek dönemde daha da yükselebilmemesine paralel ekonomik aktivitedeki toparlanmanın tedrici olacağı değerlendirilmektedir.

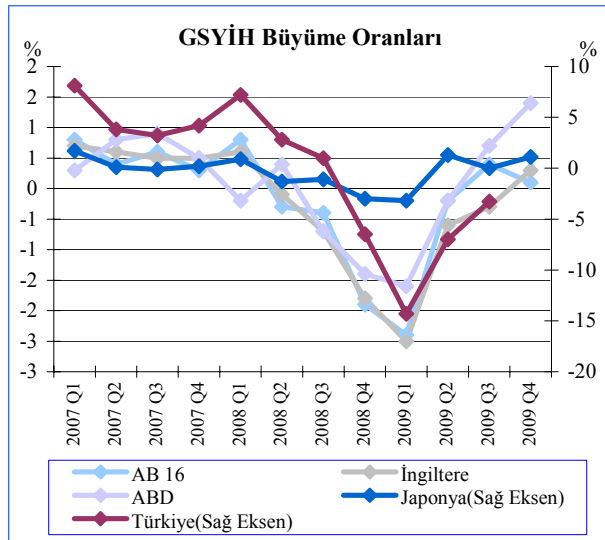
1992 yılından sonra ilk kez 2008 üçüncü çeyreği itibarıyla daralma trendine giren **İngiltere** ekonomisi üst üste altı çeyrek daralmanın ardından 2009 son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,3 oranında büyümüştür. Yaşanan küresel ekonomik krizden en çok etkilenen ülkeler arasında yer

alan İngiltere, resesyondan en son çıkan ülkelerden biri olmuştur.

Japonya ekonomisi net ihracatında yaşanan artışa bağlı olarak 2009 yılı son çeyreği içinde önceki çeyreğe göre yüzde 1,1 büyümüştür. Ancak özel tüketim harcamalarının zayıf seyretmesi nedeniyle Japonya ekonomisindeki toparlanmanın henüz istikrar kazanmadığı vurgulanmıştır.

Türkiye ekonomisi 2009 son çeyrek büyüme rakamları bültenin basıma hazırlandığı sırada henüz yayınlanmamıştır. Ancak 2008 yılı son çeyreğinden 2009 yılı üçüncü çeyreğine kadar geçen periyotta daralma gösteren Türkiye ekonomisinin, 2009 yılı son çeyreğinde baz etkisine de bağlı olarak büyüme kaydettiği tahmin edilmektedir. Bu tahminleri destekleyen ve bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25,2 artış gösteren Aralık ayı sanayi üretim endeksi verisi beklentilerin üzerinde gerçekleşmiştir.

Grafik 1.3

Not: Bir önceki çeyreğe göre yüzde değişim oranları.

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Enflasyon

2009 yılı son çeyreğinde büyüme ile birlikte emtia fiyatlarında artış ve baz etkisine bağlı olarak enflasyon seviyelerinde de yükseliş yaşanmıştır. Ancak yüksek işsizlik oranları ve düşük kapasite kullanımına bağlı olarak bu yükselişin sınırlı olacağı tahmin edilmektedir.

ABD'de yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı birinci çeyreğinde sıfırın altında gerçekleşmesinin ardından 2009 yılı Eylül ayında yüzde 1,30 olarak gerçekleşmiş ve tüketici fiyatları endeksi yıllık bazda artış göstermiştir. 2009 yılı son çeyreğinde de artmaya devam eden yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı sonu itibarıyla baz etkisi ile yüzde 2,8 seviyesine ulaşmıştır. Ancak konut piyasalarındaki zayıflığın devam etmesi ayrıca kaynak kullanım oranının düşük seviyelerde seyretmesine bağlı olarak enflasyon seviyesinin bir süre bu seviyelerde kalacağı vurgulanmıştır.

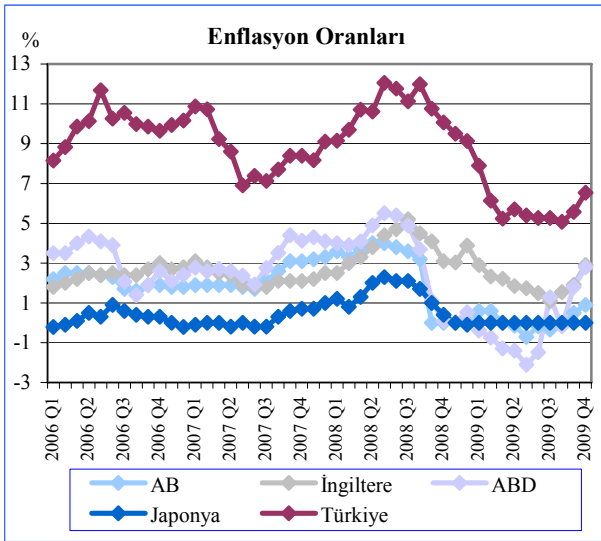
Avrupa Bölgesi'nde 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla sıfır seviyesinin altına düşen yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı sonu itibarıyla yüzde 0,9 seviyesine ulaşmıştır. Ancak iç talep koşullarının zayıf seyrine bağlı olarak enflasyon seviyesinin yukarı yönlü baskı yaratamayacağı değerlendirilmektedir.

İngiltere'de Eylül 2008 itibarıyla yüzde 5,20 seviyesi ile tepe noktasına ulaştıktan sonra düşüş trendine giren yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı üçüncü çeyreğinde yıllık bazda yüzde 1,10 olarak gerçekleşmesinin ardından 2009 yılı son çeyreği içinde tekrar yükselmeye başlamış ve yılsonu itibarıyla yüzde 2,9 seviyesine ulaşmıştır.

Japonya'daki enflasyon seviyesindeki gerileme eğilimi 2009 yılı son çeyreğinde de devam etmiş ve 2009 sonu itibarıyla fiyatlar genel seviyesi bir önceki yıla göre yüzde 1,3 düşmüştür. Gerçekleşen bu seviye ile birlikte deflasyonun ivme kaybettiği görülürken orta vade de enflasyonun eksi seviyelerde devam edeceği tahmin edilmektedir.

Ortaya çıkan küresel krizin ardından toplam talepte yaşanan sert daralma ve emtia fiyatlarındaki keskin düşümlere bağlı olarak **Türkiye**'de 2009 yılının üçüncü çeyreğine kadar gerilemeye devam eden ve yüzde 5,08 seviyesine ulaşan yıllık enflasyon seviyesi 2009 yılı son çeyreği içinde artışa geçmiş ve yılı yüzde 6,53 oranıyla kapatmıştır. Yapılan açıklamada vergi ayarlamaları ve baz etkisine bağlı olarak enflasyon oranının 2010 yılı başında yükselişini sürdüreceği vurgulanmıştır.

Grafik 1.4

Not: Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyat Endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde değişim.

Kaynak: Reuters

Politika Faiz Oranları

Gelişmiş ülke merkez bankaları 2008 yılı son çeyreği içinde küresel krizin belirginleşmesi ile birlikte faiz indirimlerine başlamış ve 2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla politika faiz oranları yüzde sıfır - bir aralığına ulaşmıştır. 2009 yılı son çeyreği içerisinde gelişmiş ülke merkez bankaları ekonomide toparlanma sinyallerinin alınmaya başladığına ancak bu toparlanmanın tedrici olacağına vurgu yapmışlardır. Buna bağlı olarak Merkez bankalarının uygulamakta oldukları aşırı gevşek para politikalarını bir süre daha sürdürmeleri ve global likiditedeki artışın devam etmesi gerekmektedir.

Amerika Merkez Bankası (FED) 2009 yılı son çeyreğinde 2008 yılsonu itibarıyla yüzde 0,25 seviyesine çektiği politika faiz oranını değiştirmemiştir. FED bu çeyrek içerisinde ekonomik aktivitenin arttığını, işgücü piyasalarındaki bozulmanın yavaşladığını ve özel tüketim harcamalarının artış eğiliminde olduğuna değinirken, ticari gayrimenkul sektöründeki sorunlar dolayısıyla banka kredilerinin daralmaya devam ettiğine vurgu yapmıştır.

2009 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla faiz oranlarını yüzde 1,00 seviyesine çeken **Avrupa Merkez Bankası (ECB)**, 2009 yılı son çeyreğinde de kısa vadeli faiz oranlarında değişikliğe gitmemiştir. ECB 2009 yılı sonunda yaptığı açıklamada Avrupa Bölgesi ekonomilerindeki iyileşmenin güçlendiğini ancak bu sürecin tedrici gerçekleşeceğini belirtmiştir.

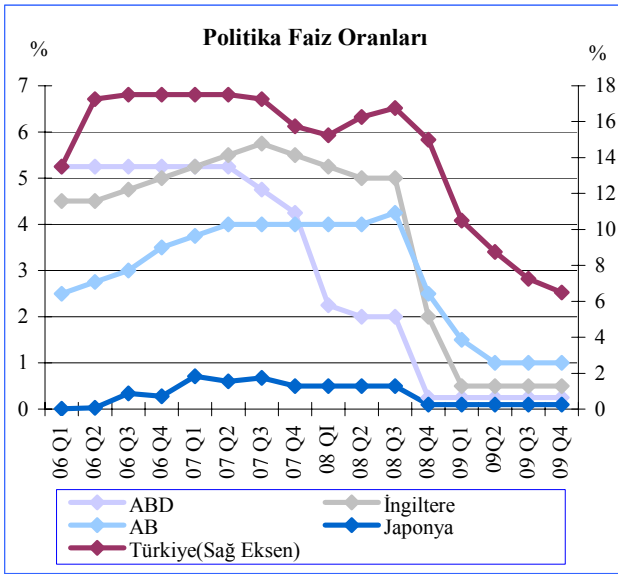
2009 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla politika faiz oranlarını yüzde 0,50 seviyesine çeken **İngiltere Merkez Bankası (BOE)**, 2009 yılı son çeyreği içinde politika faiz oranında değişikliğe gitmemiştir.

2008 yılı son çeyreğinde iki seferde 20'ser baz puan indirimine giderek politika faiz oranlarını yüzde 0,10 seviyesine çeken **Japonya Merkez Bankası (BOJ)** 2009 yılı son çeyreği içinde ekonominin toparlanma sinyalleri vermesine karşılık, yurtiçi özel kesim talebindeki zayıflığın sürdüğüne vurgu yaparak kısa vadeli faiz oranını değiştirmemiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) küresel krizin etkisi ile emtia fiyatlarında yaşanacak gerilemeye ve talepte yaşanacak daralmaya bağlı olarak enflasyon seviyelerinin keskin düşüşler yaşayacağını öngörmüş ve kısa vadeli faiz oranlarını 2008 yılı son çeyreğinden itibaren süratli bir şekilde aşağıya çekmiştir. 2009 yılı son çeyreğinde de faiz indirimlerine devam edilmiş ve Eylül sonu itibarıyla 7,25 olan politika faiz oranları Aralık sonu itibarıyla yüzde 6,50 seviyesine çekilmiştir. Yapılan bu indirimlerle Türkiye

gelişmekte olan ülkeler arasında küresel krizin derinleştiği dönemden bugüne en fazla faiz indirimine giden merkez bankası olmuştur. Faiz indirimlerinden sonra TCMB yaptığı açıklamada enflasyon göstergelerinin orta vadeli hedeflerle uyumlu seyrettiğine değinmiş ayrıca küresel ekonomideki sorunların tam olarak giderilmediğine ve toparlanmanın süresi ile ilgili risklere dikkat çekerek faiz oranlarının uzun bir süre düşük seviyelerde tutulması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Grafik 1.5

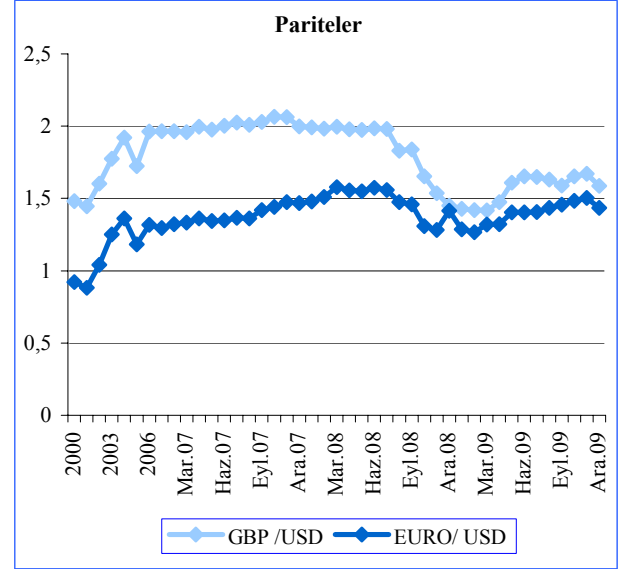
Kaynak: İlgili Ülke Merkez Bankaları

Kur ve Pariteler

2009 yılı üçüncü çeyreği içerisinde açıklanan olumlu verilerle birlikte yatırımcıların risk iştahlarında meydana gelen artış sonucunda Dolar, Avro karşısında değer kaybetmeye başlamış ve Kasım ayına kadar bu değer kaybı devam etmiştir. Ancak Aralık ayında ABD'de açıklanan tarım dışı istihdam verisinin aylık bazda son iki yılın en düşük istihdam azalışını işaret etmesiyle birlikte Dolar, Avro karşısında değer kazanmış ve Kasım ayında 1,504 olan parite Aralık sonu itibarıyla 1,4347'ye gerilemiştir.

Sterlin/Dolar paritesi ise Ekim ve Kasım aylarında yükselmişse de Aralık sonunda ABD açıklanan tarım dışı istihdam verisi ile birlikte 1,5874 seviyesine gerilemiştir.

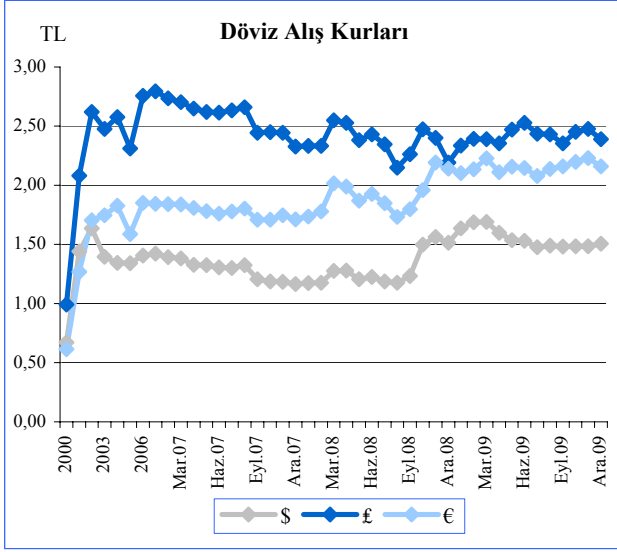
Grafik 1.6

Kaynak: KKTCCMB

2009 yılı Eylül sonu itibarıyla Dolar, Avro ve Sterlin karşısında sırasıyla 1,4820, 2,1603 ve 2,3549 seviyelerinde işlem gören Türk Lirası, 2009 yılı son çeyreği itibarıyla bir önceki çeyreğe göre Dolar ve Sterlin'e karşı değer kaybederken, Avro'ya karşı değişim göstermemiştir. Dördüncü çeyrek içinde Türk Lirası Dolar'a karşı bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 1,60 değer kaybederek 1,5057, Sterlin'e karşıda yüzde 1,46 değer kaybederek 2,3892 seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 1.7

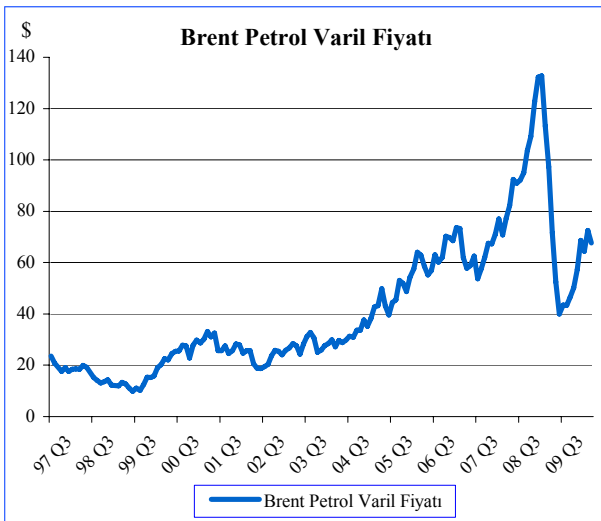

Kaynak: KKTCMB

Petrol

Küresel büyümede toparlanma sürecine girildiğini gösteren verilerin görülmesi ile birlikte emtia fiyatlarında başlayan artış 2009 yılı dördüncü çeyreğinde de sürmüştür. Buna göre Eylül sonunda 67,65 \$/varil seviyesine kadar yükselen petrol fiyatları Aralık ayı itibarıyla 74,46 \$/varil seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 1.8

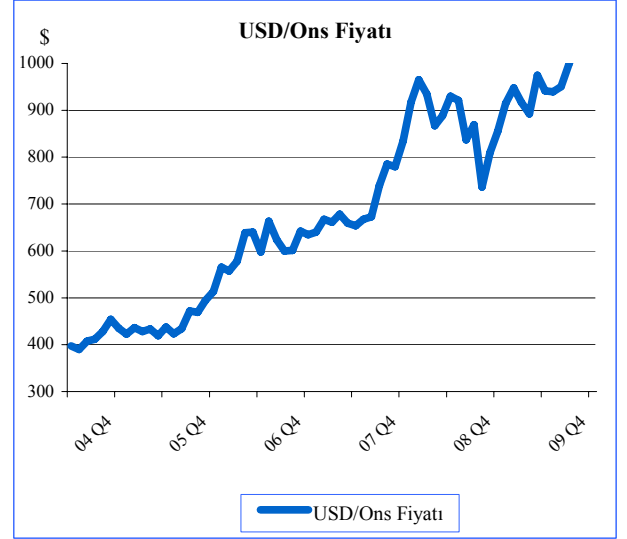
Not: Avrupa Brent Petrol Spot Varil Başına Dolar Fiyatı (FOB)

Kaynak: ABD Resmi Enerji İstatistikleri Kurumu

Altın

2009 yılı Eylül ayında 999,25 \$/ons seviyesinde bulunan altın fiyatı son çeyrek içinde gösterdiği artışla birlikte 1.100,31 \$/ons seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 1.9

Kaynak: İAB

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

2. İSTİHDAM VE FİYATLAR

İstihdam

KKTC Çalışma Dairesi Müdürlüğü tarafından hazırlanan işsizlik verilerine göre 2008 yılı son çeyreğinde toplam 1.709 kişi olan aktif kayıtlı işsiz sayısı yüzde 12,29 oranında azalarak Aralık 2009 sonu itibarı ile 1.499 kişiye gerilemiştir. Bu oran 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 19,00 oranında azalmıştır. 2009 yılı Ekim-Aralık dönemi cinsiyet kompozisyonuna göre incelendiğinde aktif kayıtlı işsizlerin yüzde 50,03'ünün erkeklerden, yüzde 49,97'sinin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oranlar sırasıyla yüzde 47,63 ve yüzde 52,37 idi. 2008 yılı son çeyreğinde 814 olan erkek kayıtlı işsiz sayısı yıllık bazda yüzde 7,86 oranında azalarak 750 kişiye, kadın kayıtlı işsiz sayısı aynı dönem içerisinde yüzde 16,31 oranında azalarak 895 kişiden 749 kişiye gerilemiştir.

Tablo 2.1

İş İsteği İle Bekleyen Aktif Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı							
	2008		2009				Yüzde değişim (%)
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Erkek	569	814	861	925	776	750	-7,86
Kadın	1.049	895	888	1.091	1.074	749	-16,31
Toplam	1.618	1.709	1.749	2.016	1.850	1.499	-12,29

Kaynak: Çalışma Dairesi

2009 yılı Kasım ayında 716'sı erkek ve 728'i kadın olmak üzere toplam 1.444 kişiden oluşan iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı, ay içinde iş isteğiyle müracaat eden toplam 462 kişi ile bu sayı 1.906 kişiye yükselmiştir. Kasım ayı içinde kayıttan düşen 377 kişi ve bir işe yerleştirilen 30 kişi ile birlikte Aralık sonu itibarıyla iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı 1.499 kişiye yükselmiştir.

Tablo 2.2

Aktif İşsizlik Kayıtlarının Genel Görünümü			
	Erkek	Kadın	Toplam
Kasım Sonu İtibarıyla İş İsteğiyle Bekleyenler	716	728	1.444
Ay İçinde İş İsteğiyle Müracaat Edenler	231	231	462
Ay İçinde İşe Yerleştirilenler	17	13	30
Ay İçinde Kayıttan Düşenler	180	197	377
Aralık sonu İtibarıyla İş İsteğiyle Bekleyenler	750	749	1.499

Kaynak: Çalışma Dairesi

Kayıtlı aktif işsizlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiği zaman Aralık 2009 sonuna göre en yüksek paya, yüzde 42,63 ile 639 kişiden oluşan 20-29 yaş grubunun sahip olduğu gözlenmektedir. İkinci sırada yüzde 23,48 pay ile 352 kişiden oluşan 30-39 yaş grubu, üçüncü sırada, yüzde 18,54 pay ile 278 kişiden oluşan 40-49 yaş grubu ve dördüncü sırada yüzde 9,48 pay ile 50-59 yaş grubu bulunmaktadır. 19 yaş ve aşağısı grubu yüzde 4,67 payla beşinci sırada yer alırken geriye kalan yüzde 1,20'lik pay 60 yaş ve üzeri grup tarafından temsil edilmektedir.

Tablo 2.3

Aralık Sonu İtibarıyla Kayıtlı Aktif İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı				
Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde Pay (%)
19 Yaş ve Aşağı	41	29	70	4,67
20 - 29 Yaş Arası	310	329	639	42,63
30 - 39 Yaş Arası	169	183	352	23,48
40 - 49 Yaş Arası	146	132	278	18,54
50 - 59 Yaş Arası	72	70	142	9,48
60 Yaş ve Yukarı	12	6	18	1,20
Toplam	750	749	1.499	100,00

Kaynak: Çalışma Dairesi

2009 yılsonu itibarı ile kayıtlı aktif işsizlerin öğrenim durumuna göre dağılımı incelendiğinde toplam 1.499 kişinin 23'ü okur-yazar olmayan, 9'u diplomasız okur/yazar, 451'i ilkökul mezunu, 270'i ortaokul mezunu, 483'ü lise veya dengi bir okul mezunu, 7'si meslek yüksek okulu mezunu, 234'ü fakülte-akademi ve 22'si ise yüksek lisans diplomasına sahip olduğu görülmektedir.

Kayıtlı aktif işsizlerden okur/yazar olmayanların sayısının toplam içindeki payı yüzde 1,54, diplomasız okur/yazarların yüzde 0,60, ilkökul mezunlarının yüzde 30,10, ortaokul mezunlarının yüzde 18,01, lise veya dengi bir okul mezunu olanların yüzde 32,22, meslek yüksek okulu mezunu olanların yüzde 0,46, fakülte-akademi mezunu olanların yüzde 15,61 ve yüksek lisans diplomasına sahip olanların ise yüzde 1,46'dır. Tüm öğrenim durumları kapsamında kayıtlı aktif işsizlerden erkek olanların sayısı 750, kadın olanların sayısı ise 749 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 2.4
Dördüncü Çeyrek Sonunda Kayıtlı Aktif İşsizlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde Pay (%)
Okur / Yazar Değil	5	18	23	1,54
Diplomasız Okur Yazar	1	8	9	0,60
İlkokul Mezunu	254	197	451	30,10
Ortaokul Mezunu	158	112	270	18,01
Lise / Kolej Mezunu	129	145	274	18,28
Meslek Lisesi Mezunu	101	101	202	13,48
Pratik Sanat Okulu Mezunu	4	3	7	0,46
Meslek Yüksek Okulu Mezunu	1	6	7	0,46
Fakülte Akademi Mezunu	90	144	234	15,61
Yüksek Lisans	7	15	22	1,46
Genel Toplam	750	749	1.499	100,00

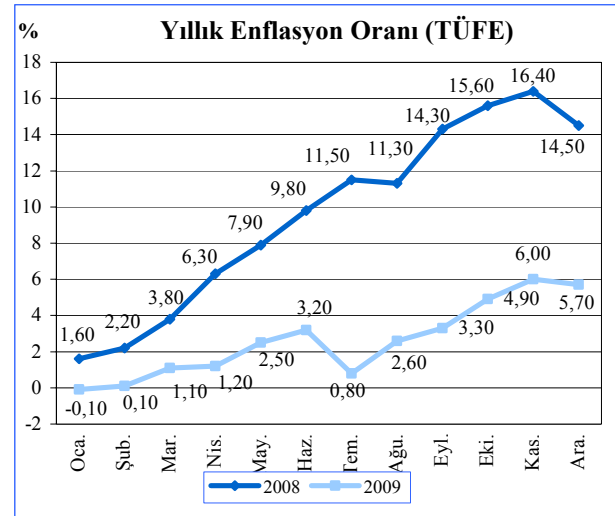
Kaynak: Çalışma Dairesi

Enflasyon

2008 yılı son çeyreğinde başlayan küresel kriz ile birlikte toplam talepte daralma ve emtia fiyatlarında gözlenen düşüş bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de enflasyon oranlarının hızla gerilemesine yol açmıştır. Finansal koşulların giderek sıkılaşması, küresel belirsizlik ve artan ihtiyati tasarruf eğilimi iç talepte de keskin bir daralma yaşanmasına sebep olmuştur. 2009 yılı son çeyreğinde gerek iç talep, gerekse dış talep öngörülen şekilde ılımlı toparlanma eğilimine devam etmiş, petrol ve diğer emtia fiyatlarındaki yükselişler enflasyonun yükselmesinde etkili olmuştur. Son çeyrekte ithalat fiyatlarında ılımlı bir yükseliş eğilimi göze çarpmakta, bu doğrultuda fiyatlar gerek ABD doları gerekse Türk Lirası bazında artış kaydetmektedir. Bu gelişmeler sonucunda 2009 Eylül ayı sonu yüzde 3,30 olan enflasyon oranı, Aralık sonu itibarıyla yüzde 5,70 olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılı Ekim ayında yüzde 15,60, Kasım ayında yüzde 16,40, Aralık ayında ise yüzde 14,50 oranında gerçekleşen enflasyon oranı 2009 yılı aynı ayları için sırasıyla yüzde 4,90, yüzde 6,00, ve yüzde 5,70 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2.1

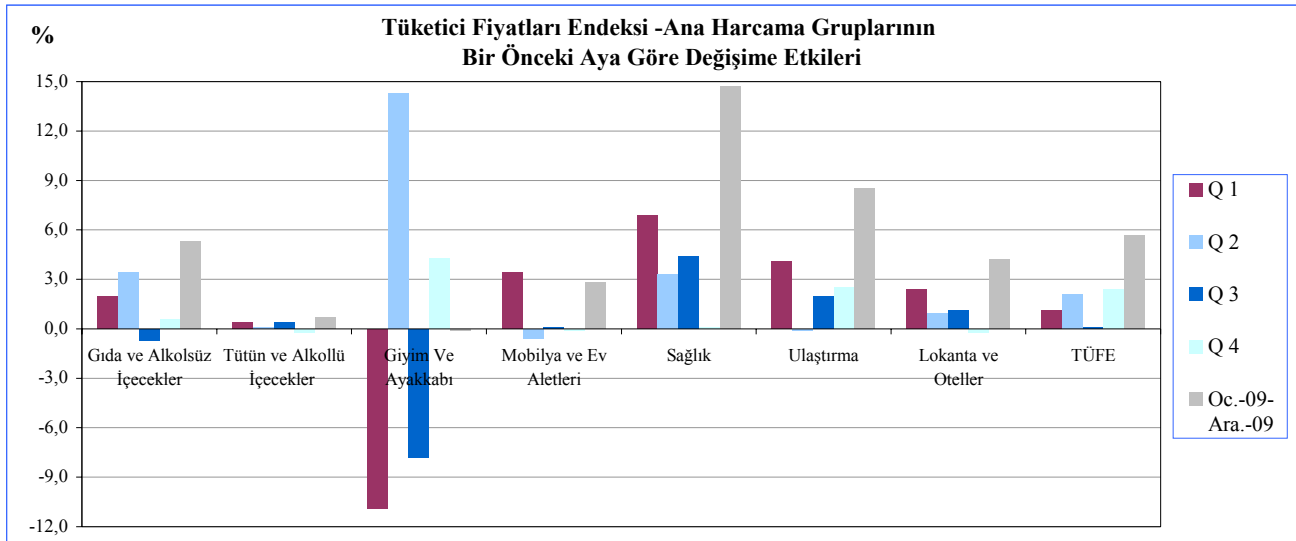
Kaynak: DPÖ

2009 yılı Ekim-Aralık dönemini kapsayan son çeyrekte mal grupları bazındaki yüzde 2,40 oranında gerçekleşen fiyat değişimlerinin ağırlıklı olarak giyim ve ayakkabı alt grubu, ulaştırma alt grubu ve gıda ve alkolsüz içecekler alt grubu kaynaklı olduğu görülmektedir. Yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 7,80 oranında fiyat azalışı gösteren giyim ve ayakkabı alt grubunun son çeyrek döneminde yüzde 4,30 oranında artış göstermesi ve ulaştırma sektöründe gerçekleşen yüzde 2,50'lik fiyat artışı genel fiyat seviyesinin son çeyrekte yükselişini en çok etkileyen iki faktör olmuştur. Gıda ve alkolsüz içecekler alt grubunda üçüncü çeyrekte yüzde 0,70 oranında fiyat gerilemesi, son çeyrekte ise yüzde 0,6 oranında fiyat artışı gerçekleştiği görülmektedir.

Giyim ve ayakkabı alt grubu, ulaştırma alt grubu ve gıda sektörü dışında kalan alanlarda ise 2009 son çeyreğinde önemli bir değişiklik gözlenmezken sıfır ve sıfıra yakın fiyat değişiklikleri kaydedilmiştir.

2009 yılında yüzde 5,70 oranında gerçekleşen TÜFE'nin yıllık değişiminin ağırlıklı olarak sağlık hizmetleri ve ulaştırma hizmetlerinde meydana gelen fiyat artışlarından kaynaklandığı görülmektedir. Sağlık hizmetlerinde yıllık bazda yüzde 14,70, ulaştırma hizmetlerinde ise yüzde 8,50 fiyat artışı gerçekleşmiştir. Yine 2009 yılında gıda ve alkolsüz içecekler alt grubunda gerçekleşen yüzde 5,3 ile lokanta ve oteller alt grubunda gerçekleşen yüzde 4,2'lik fiyat artışının da yıllık TÜFE değişimi üzerinde önemli etkisi olmuştur.

Grafik2.2

Kaynak: DPÖ

2008 ve 2009 yılı aylık Tüketici Fiyat Endeksi değerleri ve değişim oranları aşağıdaki tabloda verilmektedir. Buna göre 2008 yılında gözlenen artış trendi 2009 yılı Temmuz ayına kadar ters yönde hareket ederek düşüş trendine girmiştir. 2009 yılı Eylül ayından itibaren trend artış yönünde hareket etmeye başlamıştır.

2009 yılı Ekim ayında gerçekleşen yüzde 1,50 ve Kasım ayında gerçekleşen yüzde 1,1 oranında fiyat artışını, Aralık ayında yüzde 0,30 fiyat düşüşü izlemiştir. 2008 yılında yüzde 14,50 oranında gerçekleşen enflasyon oranı 2009 yılında sert bir düşüş yaşamış ve yılı yüzde 5,70 ile tamamlamıştır.

Tablo 2.5

Tüketici Fiyat Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı) Endeks Değerleri ve Değişim Oranları				
Yıllar	Aylar	Aylık	Yıl Sonuna Göre	Yıllık
2008	Ocak	1,6	1,6	9,7
	Şubat	0,6	2,2	9,6
	Mart	1,6	3,8	9,7
	Nisan	2,4	6,3	11,6
	Mayıs	1,5	7,9	13,3
	Haziran	1,7	9,8	16,2
	Temmuz	1,6	11,5	17,8
	Ağustos	-0,2	11,3	14,9
	Eylül	2,7	14,3	16,1
	Ekim	1,2	15,6	15,8
	Kasım	0,7	16,4	16,9
	Aralık	-1,6	14,5	14,5
2009	Ocak	-0,1	-0,1	12,7
	Şubat	0,1	0,1	12,2
	Mart	1,0	1,1	11,6
	Nisan	0,1	1,2	9,1
	Mayıs	1,3	2,5	8,8
	Haziran	0,7	3,2	7,7
	Temmuz	-2,3	0,8	3,6
	Ağustos	1,7	2,6	5,6
	Eylül	0,7	3,3	3,6
	Ekim	1,5	4,9	3,9
	Kasım	1,1	6,0	4,3
	Aralık	-0,3	5,7	5,7

Kaynak: DPÖ

3. DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

İthalat

2008 yılı Ekim-Aralık döneminde 447,9 milyon TL olan toplam ithalat tutarı TL bazında yüzde 27,79 oranında artarak 2009 yılı aynı dönemi içinde 572,4 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. İthalat toplam tutarları 2008 yılı son çeyreğinde

290,7 milyon dolar iken 2009 yılı aynı döneminde yüzde 32,30 artarak 384,6 milyon dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Dolar'daki ithalat yüzde değişim oranının TL'den daha hızlı bir artış göstermesi, söz konusu dönemde dolar kurunun pek bir farklılık göstermemesi sebebi ile reel bir artıştan kaynaklandığını işaret etmektedir.

Tablo 3.1

	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İthalat									
	TL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	449,8	504,2	508,0	535,7	1.997,7	319,1	376,3	394,4	449,4	1.539,2
2008	501,1	591,8	522,8	447,9	2.063,6	416,4	468,1	432,3	290,7	1.607,5
2009	403,3	516,5	433,4	572,4	1.925,6	243,7	328,6	289,1	384,6	1.246,0

Not: Elektrik üretiminde kullanılan yakıt ithalatı hariçtir.

Kaynak: Ticaret Dairesi

2009 yılı son çeyreğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti toplam ithalatı içerisinde en fazla paya sahip ilk beş mal grubunu sırasıyla taşıt araçları, yakıt, konfeksiyon, ilaç ve mobilya ve aksesuarları alt grupları oluşturmaktadır. İlk sırada yer alan taşıt araçları ithalatı toplam tutarı 2009 yılında bir önceki yıla göre yüzde 20,64 oranında azalarak 136,6 milyon dolardan 108,4 milyon dolara gerilemiştir. Taşıt araçları ithalatı 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 35,18 oranında artarak 21,6 milyon dolardan 29,2 milyon dolara, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 38,38 oranında arttığı görülmektedir. 2009 yılı ikinci çeyreğinde taşıt araçları ithalatı bir önceki çeyreğe göre yüzde 116,5 artış göstererek 39,4 milyon dolar, 2009 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 45,17 azalarak 21,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İkinci sırada yer alan yakıt ithalatı 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 9,00 oranında artış göstermesine rağmen 2009 yılı toplamı 2008 yılı toplamına kıyasla

sert bir düşüş yaşamış ve yüzde 49,33 oranında gerilemiştir. Yakıt ithalatındaki gerileme ağırlıklı olarak petrol fiyatlarındaki gerilemeden kaynaklanmaktadır.

2009 yılı dördüncü çeyreği içinde en çok ithal edilen mallar arasında üçüncü sırada yer alan konfeksiyon kalemi ithalat tutarı 2009 yılı üçüncü çeyreğine göre yüzde 100 artış göstererek 6,3 milyon dolar'dan 12,6 milyon dolar'a yükselmiştir.

Dördüncü sırada yer alan ilaçlar kalemi ise, 2009 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 32,83, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 58,92 oranında artarak 8,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılı üçüncü çeyreğinde en fazla paya sahip üçüncü kalem olan mobilya ve aksesuarları kalemi 2009 yılı son çeyreğinde beşinci sırada yerini almıştır. Mobilya ve aksesuarları ithalatı 2009 yılı üçüncü çeyreği sonuna göre 1,2 milyon dolar azalarak dördüncü çeyrek sonunda 6,1 milyon dolara gerilemiştir.

Tablo 3.2

ABD \$ (Milyon)	İthalatta Tutar Bazında En Fazla Paya Sahip İlk Beş Mal Grubu										
	2008					2009					
Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
Taşıt Araçları	39,5	35,8	40,2	21,1	136,6	Taşıt Araçları	18,2	39,4	21,6	29,2	108,4
Yakıt	36,2	42,9	43,6	21,0	143,7	Yakıt	12,7	17,9	19,3	22,9	72,8
Arpa	10,4	14,2	14,6	3,6	42,8	Mobilya ve Aksamları	3,8	5,3	7,3	6,1	22,5
İlaçlar	11,9	8,0	5,6	5,6	31,1	İlaçlar	6,8	6,0	6,7	8,9	28,4
İnşaat Demiri	12,6	20,2	14,5	8,6	55,9	Konfeksiyon	4,3	8,7	6,3	12,6	29,2

Kaynak: Ticaret Dairesi

2008 ve 2009 yılı ithalat vergisi gelirleri dönemsel gelişimine bakıldığında zaman, 2008 yılı ikinci çeyrekte sonra giderek düşen bir seyir izlediği ve bu trendin 2009 yılının ikinci çeyreğinde kırılarak artış gösterdiği görülmektedir. 2008 yılının ikinci çeyreğinden 2009 yılının birinci çeyreğine kadar olan dönemler arasında ithalat miktarında hem TL hem de dolar bazında düşüş yaşanmış ve bu düşüşler ithalat vergilerine de yansımıştır. 2009 yılı ikinci çeyreğinde ithalat'ta yaşanan artış ile artan ithalat vergileri kalemi 2009 yılı üçüncü döneminde ithalattaki düşüşün etkisiyle gerilemiştir. İthalat'ta 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yaşanan artış ithalat vergilerinde de yüzde 1,09 oranında artış yaşanmasına sebep olmuş böylece 2009 yılı son çeyreğinde ithalat vergisi gelirleri 65,0 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

İthalat vergisi gelirleri 2009 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 19,07 oranında artarak 54,6 milyon TL'den 65,0 milyon TL'ye yükselmiştir. 2009 yılında toplam ithalat vergisi geliri 2008 yılı toplamına göre yüzde 12,46 oranında azalarak 256,7 milyon TL'den 224,2 milyon TL'ye gerilemiştir.

Tablo 3.3

TL (Milyon)	İthalat Vergisi Gelirlerinin Dönemsel Dağılımı ve Yüzde Değişimi (%)			
	Q1	Q2	Q3	Q4
2008	53,5	70,8	68,1	64,3
2009	45,7	59,43	54,59	65,0
Yüzde Değişim (%)	-14,60	-16,06	-19,83	1,09

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

İthalat vergisi gelirlerinde 2009 yılı ikinci ve dördüncü çeyreğinde sırasıyla yüzde 30 ve yüzde 19,06 oranında artış, 2009'un birinci ve üçüncü çeyreğine ise sırasıyla yüzde 28,93 ve yüzde 8,14 oranında azalış yaşandığı görülmektedir.

Tablo 3.4

İthalat Vergisi Gelirlerindeki Yüzde Değişimlerin Çeyrek Dönemler Bazında Karşılaştırılması			
(Yüzde Değişim %)			
09-Q1:08-Q4	09-Q2:09-Q1	09-Q3:09-Q2	09-Q4:09-Q3
-28,93	30,00	-8,14	19,06

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Seçilmiş ithal ürünlerinin miktarlara göre dağılımının gösterildiği tabloda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 2008 yılı ile 2009 yılının üçüncü çeyreğini kapsayan dönemdeki ithalatında yer alan sigara, yakıt, meşrubat-meyve suyu, LPG, ve hayvan yemleri ithal miktarları incelenmiştir. Fakat kalemler arasında karşılaştırma yapmak, her birinin farklı ağırlık birimleri ve sayısal değerlerle ölçülmesinden dolayı mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu seçilmiş kalemlerin gelişimi kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

Sigara kaleminin ithal miktarı 2008 yılı son çeyreğinde 151,3 milyon adet iken bu toplam 2009 yılı son çeyreğinde yüzde 8,32 oranında artış kaydederek 163,9 milyon adet olmuştur. Sigara ithalat 2009 yılı toplam miktarı 2008 yılına göre yüzde 8,01 oranında artarak 570,5 milyon adetten 616,2 milyon adete yükselmiştir.

Yakıt kaleminin ithalat miktarları, 2008 yılının dördüncü çeyreğinde 56,3 milyon litre iken, 2009 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 11,90 oranında artarak 63,0 milyon litreye yükselmiştir. 2008

ve 2009 yılı toplam yakıt ithalat miktarları sırasıyla 236,1 ve 236,9 milyon litre olarak gerçekleşmiştir.

Meşrubat-meyve suyu kalemi 2008 yılı dördüncü çeyreğinde olduğu gibi 2009 yılı dördüncü çeyreğinde de 4,0 milyon litre seviyesini korumuştur. Meşrubat-meyve suyu 2009 yılı toplam ithalat miktarına bakıldığı zaman 2008 yılına göre yüzde 10,58 oranında gerileyerek 18,9 milyon litreden 16,9 milyon litreye gerildiği görülmektedir.

LPG ithalat miktarı 2009 yılı dördüncü çeyreğinde, 2008 yılı aynı dönemine kıyasla yüzde 36,73 oranında artarak 4,9 milyon kg'dan 6,7 milyon kg'a yükselmiştir. 2009 yılsonu toplamı ile 2008 yılsonu toplamı kıyaslandığı zaman LPG ithalat miktarının yüzde 12,83 oranında arttığı görülmektedir.

Hayvan yemleri 2009 yılı toplam ithalat miktarı 2008 yılı toplamına göre yüzde 65,20 oranında azalarak 14,4 milyon tondan 5,01 milyon tona gerilemiştir.

Tablo 3.5

Seçilmiş İthal Ürünlerinin Miktarlara Göre Dağılımı

Mal Grubu	2008					Mal Grubu	2009				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam		Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
Sigara (Milyon Adet)	128,0	150,8	140,4	151,3	570,5	Sigara (Milyon Adet)	136,6	160,3	155,4	163,9	616,2
Yakıt (Milyon Lt)	60,6	62,0	57,2	56,3	236,1	Yakıt (Milyon Lt)	55,3	63,6	55,0	63,0	236,9
Meşrubat-M.Suyu (Milyon Lt)	3,6	5,0	6,3	4,0	18,9	Meşrubat-M.Suyu (Milyon Lt)	2,9	4,6	5,5	3,9	16,9
LPG Gazı (Milyon Kg)	7,3	3,5	3,0	4,9	18,7	LPG Gazı (Milyon Kg)	7,9	3,6	2,9	6,7	21,1
Hayvan Yemleri (Milyon Ton)	0,8	3,7	7,7	2,2	14,4	Hayvan Yemleri (Milyon Ton)	2,3	0,63	0,58	1,5	5,01

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat

2008 yılı son çeyreğinde 13,8 milyon TL olan toplam ihracat tutarı, 2009 yılı aynı döneminde yüzde 34,05 oranında artış göstererek 18,5 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Dolar bazında karşılaştırıldığında, 2008 yılının son çeyreğinde 13,8 milyon dolar olan toplam ihracat tutarının, 2009 yılının aynı döneminde

yüzde 35,55 oranında artış yaşayarak 9,0 milyon dolardan 12,2 milyon dolara yükseldiği gözlenmektedir. 2009 yılı toplam ihracatı 2008 yılına kıyasla dolar bazında yüzde 14,90 oranında azalarak 74,5 milyon dolardan 63,4 milyon dolara gerilerken, TL bazında yüzde 6,99 oranında artarak 94,4 milyon TL'den 101,0 milyon TL ye yükselmiştir.

Tablo 3.6

Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İhracat										
Dönem	TL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	41,3	28,9	18,0	16,6	104,8	29,5	21,5	14,0	14,0	79,0
2008	27,6	36,3	16,7	13,8	94,4	23,0	28,7	13,8	9,00	74,5
2009	30,5	37,5	17,5	18,5	101,0	16,4	23,4	11,4	12,2	63,4

Kaynak: Ticaret Dairesi

2009 yılı boyunca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden yapılan ihracatın yıllık toplam tutar bazında değerleri göz önünde bulundurulduğu zaman, en fazla paya sahip ilk beş mal grubu sırasıyla süt ürünleri, narenciye, rakı, hurda ve döküntüleri ve konfeksiyon kalemlerinden oluşmaktadır.

İlk sırada yer alan süt ürünleri kalemi ihracatı, 2009 yılının son çeyreğinde 2008 yılının aynı dönemine göre yüzde 45,71 oranında artış yaşamıştır. 2008 yılında 21,6 milyon dolar olan toplam süt ürünleri ihracatı, 2009 yılında toplam 20,1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Narenciye sezonunun sona ermesiyle, ikinci sırada yer alan narenciye kalemi ihracatı ilgili 2009'un üçüncü ve dördüncü çeyreğinde, 2008 yılı aynı dönemlerinde de olduğu gibi, kayda değer bir gelişme olmamıştır.

Üçüncü sırada yer alan rakı ihracatı, 2008'in son çeyreğinde 1,1 milyon dolar, 2009 yılının aynı döneminde 1,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılı toplam rakı ithalatı 2008 yılına göre yüzde 25,37 oranında artarak 6,7 milyon dolardan 8,4 milyon dolara yükselmiştir.

Dördüncü sırada yer alan hurda ve döküntüleri kalemi ihracatı, 2009 yılı son çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 87,50 oranında artarak 1,5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılı hurda ve döküntüleri toplam ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 42,46 oranında azalarak 4,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Son sırada yer alan konfeksiyon kaleminin 2009 yılı son çeyreğinde toplam ihracat tutarı bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 milyon dolar azalarak 0,4 milyon dolar seviyesine gerilemiştir.

Tablo 3.7

ABD \$ (Milyon)	İhracatta Tutar Bazında En Fazla Paya Sahip İlk Beş Mal Grubu										
	2008					2009					
Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
Süt Ürünleri	6,4	7,6	4,1	3,5	21,6	Süt Ürünleri	4,1	6,4	4,5	5,1	20,1
Narenciye	9,2	11,2	0	0,1	20,5	Narinciye	5,2	8,3	0	0,4	13,9
Hurda ve Döküntüleri	2,6	2,3	1,6	0,8	7,3	Rakı	1,5	2,4	2,7	1,8	8,4
Rakı	1,4	1,7	2,5	1,1	6,7	Hurda ve Döküntüleri	1,4	0,7	0,6	1,5	4,2
Alçı Taşı	0	1,3	1,9	0,7	3,9	Konfeksiyon	0,5	0,6	0,8	0,4	2,3

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo 3,8'de seçilmiş ihraç ürünlerinin miktarlara göre dağılımı gösterilmektedir. KKTC'de 2009 yılının Ekim-Aralık dönemini kapsayan dördüncü çeyrekteki ihracatında yer alan beş farklı kalem olarak narenciye, hurda ve döküntüleri, süt ürünleri, patates ve rakı kalemlerinin dönemsel ihraç miktarları, her birinin farklı ağırlık birimleri ile ölçülmesinden dolayı kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

Bilindiği gibi mevsimsel bir ürün olan narenciye, sezonun kapanması nedeni ile 2009 yılının üçüncü çeyreğinde hiç ihraç edilmezken dördüncü çeyrekte sadece 2,1 milyon kg ihraç edilmiştir. 2008 yılında toplam 74,9 milyon kg olan narenciye ihracat miktarı, 2009 yılında yüzde 18,15 oranında azalarak 61,3 milyon kg olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılında ikinci en çok ihraç edilen ürün olan sigara 2009 yılında çok düşük seviyelerde kalarak ilk beşe girememiştir.

KKTC ihracatı içerisinde önemli bir payı olan hurda ve döküntüleri kaleminin ihracat miktarı, 2008 yılı son çeyreğinde 4,9 milyon kg tutarında gerçekleşmişken, ilgili miktar 2009

yılının aynı döneminde 0,3 milyon kg azalarak 4,6 milyon kg olarak kaydedilmiştir. 2008 yılında 25,8 milyon kg olarak gerçekleşen hurda ve döküntüleri toplam ihracat miktarı 2009 yılında yüzde 38,75 oranında azalarak yılı 15,8 milyon kg ile tamamlamıştır.

Süt ürünleri kaleminin ihracat miktarı, 2009 yılı son çeyreğinde, geçen yılın son çeyreğine göre yüzde 37,50 oranında artış göstererek 1,1 milyon kg olmuştur. 2008 yılında toplam 3,6 milyon litre süt ürünü ihraç edilmiş, 2009 yılı için bu rakam 4,0 milyon litre olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı dördüncü çeyreğinde patates ihracatı yapılmadığı görülmektedir. 2008 yılı toplam patates ihracatı 6,7 milyon kg olarak gerçekleşmiş, 2009 yılı için bu rakam yüzde 28,35 oranında gerileyerek yılı 4,8 milyon kg ile kapatmıştır.

Rakı kaleminin ihracat miktarı ise 2009 yılı son çeyreği 0,2 milyon litre olarak gerçekleşmiş, böylelikle 2009 yılını toplam rakı ihracat miktarı 1,1 milyon litreye ulaşmıştır.

Tablo 3.8

Seçilmiş İhraç Ürünlerinin Miktarlara Göre Dağılımı

Mal Grubu	2008					2009					
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
Narenciye (Milyon Kg)	32,0	42,2	0	0,7	74,9	Narenciye (Milyon Kg)	22,0	39,3	0	2,1	61,3
Sigara (Milyon Adet)	5,0	10,0	13,9	0	28,9	Hurda ve Döküntüleri (Milyon Kg)	6,7	3,0	6,1	4,6	15,8
Hurda ve Döküntüleri (Milyon Kg)	8,9	8,7	3,3	4,9	25,8	Süt Ürünleri (Milyon Kg)	1,2	1,7	1,1	1,1	4,0
Patates (Milyon Kg)	1,2	2,9	1,1	1,5	6,7	Patates (Milyon Kg)	0,7	3,6	0,5	0	4,8
Süt Ürünleri (Milyon Lt)	1,0	1,1	0,7	0,8	3,6	Rakı (Milyon Lt)	0,2	0,3	0,6	0,2	1,1

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Ticaret Dengesi

KKTC dış ticaret dengesindeki açık 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre dolar bazında yüzde 32,20 oranında artmıştır. Buna göre 2009 yılın son çeyreğinde toplam ithalat 384,6 milyon dolar, ihracat ise 12,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Söz

konusu rakamlarla 2009 yılı son çeyreği dış ticaret açığı -372,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında -1.501,2 milyon dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığı 2009 yılında yüzde 21,22 oranında azalarak -1.182,6 milyon dolar seviyesine gerilemiştir.

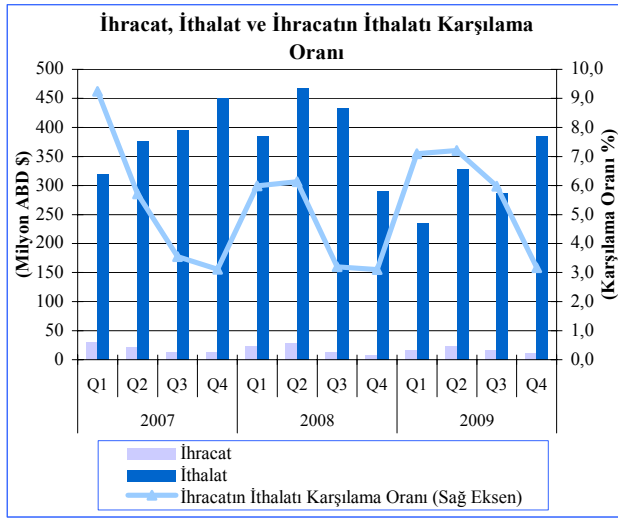
Tablo 3.9

ABD \$ (Milyon)	İthalat, İhracat ve Dış Ticaret Dengesi ile Değişim Oranları									
	2008				2009				Yüzde Değişim (%)	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	2008-Q4 - 2009-Q4	
İthalat	384,6	468,1	432,3	290,7	243,7	328,6	289,1	384,6	32,30	
İhracat	22,9	28,6	14,0	9,0	16,4	23,4	11,4	12,2	35,55	
Dış Ticaret Açığı	-361,7	-439,5	-418,3	-281,7	-227,3	-305,2	-277,7	-372,4	32,20	

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC toplam ihracatın ithalatı karşılama oranı her zaman olduğu gibi düşük seviyede gerçekleşmiştir. Nitekim 2009 yılı dördüncü çeyreği ile 2008 yılı aynı dönemi karşılaştırıldığı zaman, ithalattaki artış hızının ihracatın artış hızından daha az olmasına bağlı olarak toplam ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 3,1'den yüzde 3,17'ye yükselmiştir.

Grafik 3.1

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat yapılan ülkeler ele alındığında, ihracatın büyük bir kısmının Türkiye ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, 2005 yılında Yeşil Hat Tüzüğü'nün devreye girmesiyle Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat zaman içinde artmıştır. Tüzüğün bütünü uygulanmamasından dolayı Güney ile yapılan ihracat, toplam KKTC ihracatının yüzde 10'uyla sınırlı kalmıştır. Bu oran, düşük bir oran olmakla birlikte, ticaretin başladığı döneme göre artan bir eğilim izlemektedir.

Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat tutarları dönemler bazında incelendiği zaman, Ekim-Aralık 2009 dönemindeki ihracat miktarı, 2008 yılının aynı çeyreğine göre yüzde 40,00 oranında azalış göstererek 2 milyon Euro'dan 1,2 milyon Euro'ya gerilemiştir. 2007 yılının aynı döneminde gerçekleşen ithalat toplamının 1,3 milyon Euro seviyesindeydi. 2009 yılında Güney Kıbrıs'a yapılan toplam ihracat bir

önceki yıla göre yüzde 15,49 oranında azalarak 7,1 milyon dolardan 6,0 milyon dolara gerilemiştir.

Tablo 3.10

Euro (€) Milyon	Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Güney Kıbrıs ile Yapılan İhracat				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	1,0	0,9	1,0	1,3	4,2
2008	1,4	1,7	2,0	2,0	7,1
2009	1,4	2,1	1,3	1,2	6,0

Kaynak: Kıbrıs Türk Ticaret Odası

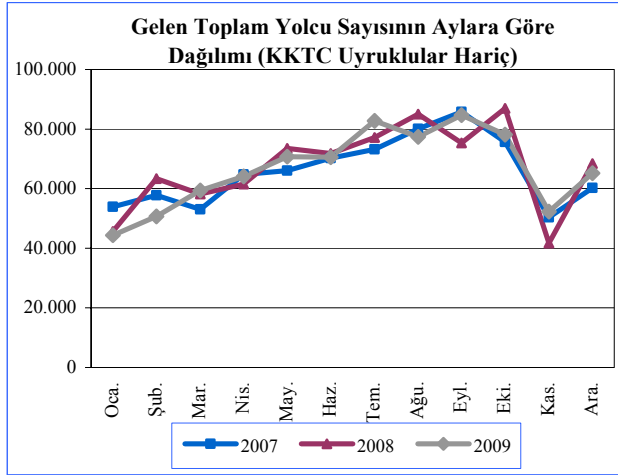
Turizm

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 2009 yılının son çeyreğinde gelen yabancı yolcu sayısında bir önceki yılın aynı dönemine göre çok düşük bir azalış gerçekleşmiştir. Buna göre 2009 yılı dördüncü çeyreği içinde KKTC'ye gelen toplam yolcu sayısı 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 0,7 azalarak 195,678 kişi olarak gerçekleşmiştir.

KKTC'ne 2009 yılında toplam gelen yabancı yolcu sayısına bakılacak olursa 2008 yılı toplamına göre yüzde 1,02 oranında gerileme yaşandığı ve toplamda 800,376 yolcu geldiği görülmektedir.

2008 ve 2009 yılı Ekim-Aralık dönemini aylık bazda karşılaştıracak olursak, 2008 yılının Ekim ayında 86.930 olan yabancı yolcu sayısı, 2009 yılının aynı ayında yüzde 10,10 oranında düşüş göstermiştir. Kasım ayında bu oran yüzde 25,40 artarken, Aralık ayında yüzde 4,70 oranında azalış göstermiştir. 2009 yılı Ekim, Kasım ve Aralık aylarında gelen yabancı yolcu sayıları sırasıyla 78.184, 52.334 ve 65.160 kişi olmuştur.

Grafik 3.2

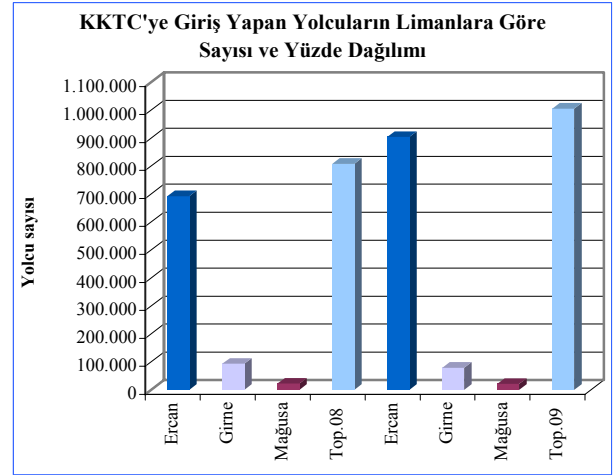

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

2009 yılında, ülkemizde mevcut tek havalimanı ve iki deniz kapısından giriş yapan kişilerin toplam sayısı, 2008 yılına göre yüzde 24,35 oranında artış kaydederek 1.005.595 kişiye yükselmiştir. 2009 yılında ülkeye girişlerde tek havalimanı olan Ercan toplam girişlerin yüzde 90,0'ının yapıldığı kapı olurken Girne limanından giriş yapanlar yüzde 8,00, Mağusa Limanı'ndan giriş yapanlar ise toplamın yüzde 2,0'sini oluşturmaktadır.

2009 yılı toplamı içerisinde en çok tercih edilen kapı olan Ercan Havalimanı'ndan giriş yapanların sayısı 904.817 olurken, girişlerde Girne Limanı ve Mağusa Limanı'nı tercih eden kişilerin toplam sayısı sırasıyla 79.817 ve 21.414 olarak kaydedilmiştir.

Grafik 3.3

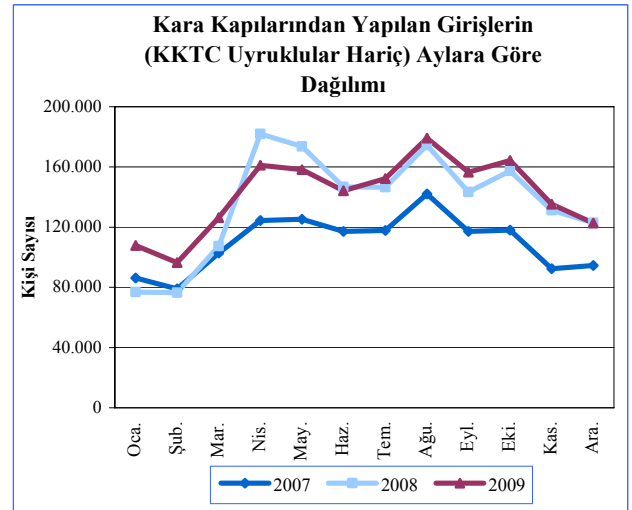

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kara kapılarından giriş yapan yabancıların sayısı 2009 yılı son çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 2,62 artış göstererek 422.260 olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılında kara kapılarından giriş yapan yabancıların toplam sayısı 2008 yılı toplamına göre yüzde 4,01 oranında artarak 1.638.885 kişiden 1.704.639 kişiye yükselmiştir.

Grafik 3.4

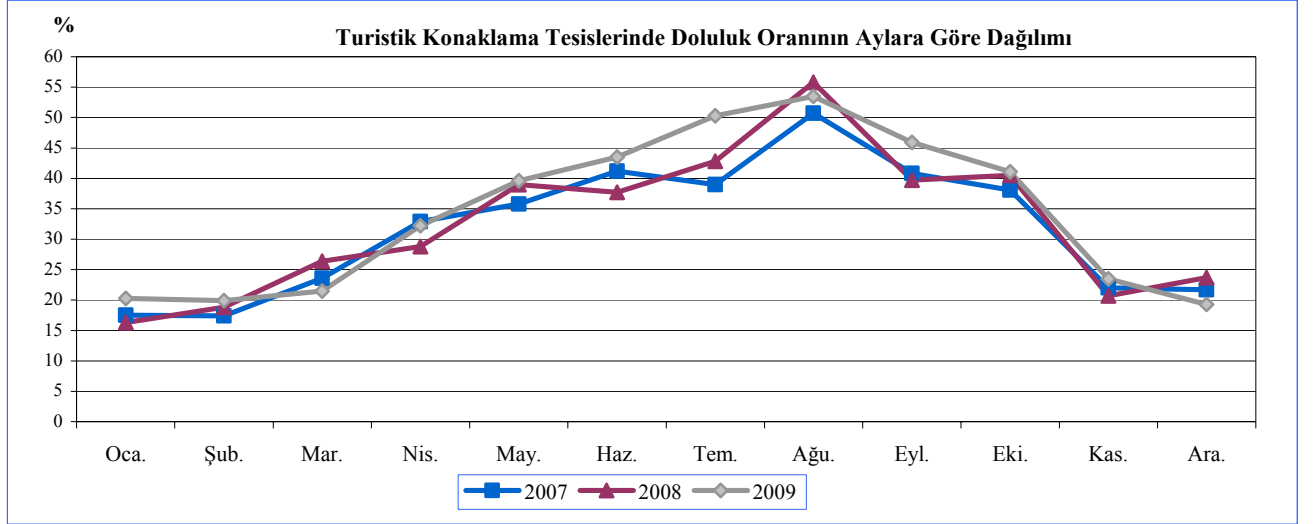
Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

2009 yılı son çeyreğinde, turizm sezonunun sona ermesi ile birlikte, turistik konaklama

tesislerinde doluluk oranı düşüş trendine girmiştir. 2009 yılı Ekim ayında yüzde 41,10 olan doluluk oranı Kasım ayında yüzde 23,5 Aralık ayında ise yüzde 19,30 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı aynı ayları için bu oran sırasıyla yüzde 40,50, yüzde 20,70 ve yüzde 23,70 olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılında turistik konaklama tesislerinde ortalama yüzde 33,30 oranında gerçekleşen doluluk oranı, 2009 yılında yüzde 5,10 artış göstererek yılı yüzde 35,00 doluluk oranı ile kapatmıştır.

Grafik 3.5

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

4. BÜTÇE GELİŞMELERİ

2008-2009 Dördüncü Çeyrek Karşılaştırmaları

KKTC 2009 mali yılı dördüncü çeyrek bütçe gerçekleşme rakamları bir önceki yılın aynı dönemine göre incelendiği zaman bütçe gelir toplamlarında yüzde 17,49, bütçe gider toplamlarında ise yüzde 14,46 artış yaşandığı görülmektedir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre yaşanan artışın ardından bütçe gelirleri ve bütçe giderleri 2009 yılı son çeyreğinde sırasıyla 823,5 milyon TL ve 908,7 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre bütçe gelirlerindeki artış hızının bütçe giderlerindeki artış hızına kıyasla daha fazla olmasına bağlı olarak bütçe açığında önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,33 daralma meydana gelmiştir.

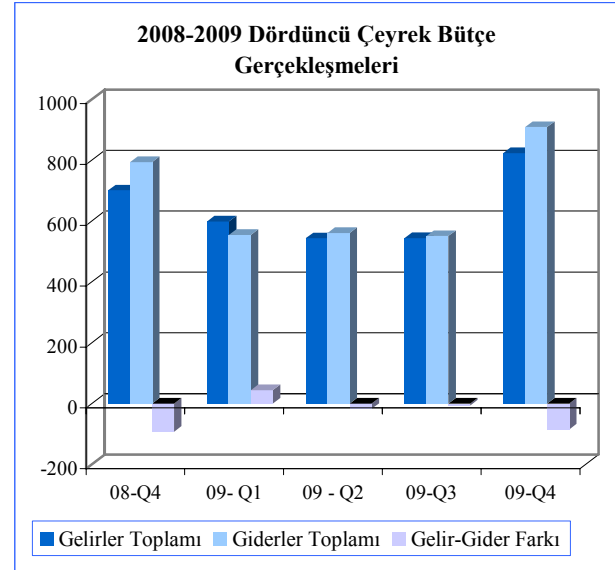
Tablo 4.1

2008-2009 Dördüncü Çeyrek Karşılaştırmaları					
Milyon TL	2008		2009		Yüzde Değişim (%)
	Yıllık Gerçekleşme	Q4	Tadil Ödenek	Q4	
		Gerçekleşme		Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	2.361,5	700,0	2.509,6	823,5	17,49
Bütçe Giderleri	2.364,7	793,9	2.575,1	908,7	14,46
Bütçe Dengesi	-3,2	-92,9	-65,4	-85,2	-8,33

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Bütçe gelir ve gider gelişmeleri aşağıdaki grafikte çeyrekler itibarıyla verilmiştir. 2009 yılı son çeyreğinde hem gelir hem de gider kalemlerinde yukarıda belirtilen artışlar net bir şekilde görülmektedir.

Grafik 4.1

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 - 2009 Yıllık Bütçe Karşılaştırmaları

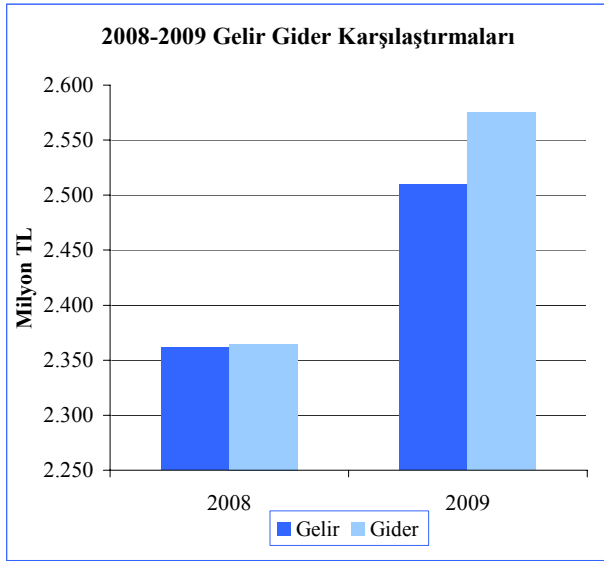
2008 yılında 2.361,5 milyon TL olarak gerçekleşen bütçe gelirleri toplamı 2009 yılsonu itibarıyla bir önceki yıla göre yüzde 6,27 artış göstermiş ve 2.509,6 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda bütçe gelirlerinde gerçekleşen bu artışa karşılık bütçe giderleri toplamında meydana gelen yüzde 8,90 artışa bağlı olarak 2008 yılında 3,2 milyon olarak gerçekleşen bütçe açığı, 2009 yılında 65,4 milyon TL'ye yükselmiştir.

2009 yılı bütçe gelirleri gerçekleşme rakamlarına bakıldığı zaman bir önceki yıla göre vergi dışı gelirler kaleminde yüzde 11,20 gerileme yaşanırken, alınan bağış yardım ve kredi kaleminde gerçekleşen yüzde 28,26 oranındaki artış göze çarpmaktadır. Önceki yıla göre meydana gelen değişimlerle birlikte alınan bağış yardım ve krediler kaleminin 2009 yılı toplamı 931,9 milyon TL olurken, vergi gelirleri toplamı 1.149,6 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Aynı dönemler arasında bütçe giderleri kalemleri incelendiği zaman giderler toplamında yaşanan yüzde 8,90'lık artışla birlikte 2009 yılı bütçe giderleri toplamı

2.575,1 milyon TL olmuştur. Bütçe giderleri toplamındaki en büyük paya sahip iki kalemlen olan cari transferler ve personel giderleri toplamlarında 2009 yılında, 2008 yılına göre sırasıyla yüzde 24,06 ve yüzde 8,16 artış yaşandığı görülmektedir. Yaşanan bu artışlarla birlikte 2009 mali yılı içerisinde cari transferler toplamı 1.173,3 milyon TL olurken, personel giderleri 1.008,1 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4.2

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Gelirler

2009 mali yılı son çeyreğinde bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre 122,6 milyon TL artış yaşayarak 823,6 milyon TL olmuştur. Bu artışın temelini alınan bağış, yardım ve krediler kalemi ve vergi gelirleri kalemlerinde bir önceki yılın aynı dönemine göre sırasıyla yaşanan 94,2 milyon TL ve 60,6 milyon TL tutarındaki artışlar oluşturmuştur. Buna göre alınan bağış, yardım ve krediler kalemi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 35,6 artarken, vergi gelirleri de aynı dönem içerisinde yüzde 19,90 artış kaydetmiştir. Aynı dönemler içinde vergi dışı gelirler kalemi ise yüzde 21,15 gerileme göstererek 98,6 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

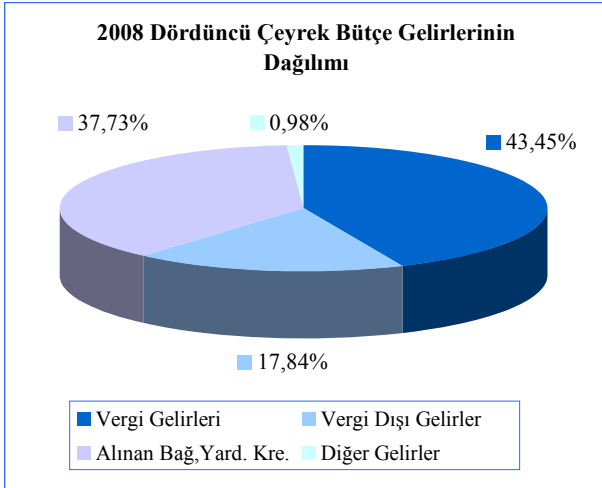
Tablo 4.2

Bütçe Gelirleri			
Milyon TL	2008 Q4	2009 Q4	Yüzde Değişim (%)
Vergi Gelirleri	304,6	365,2	19,90
Vergi Dışı Gelirler	125,1	98,6	-21,15
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	264,5	358,7	35,62
Diğer Gelirler	6,8	1,1	-85,11
Toplam	701,0	823,6	17,49

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

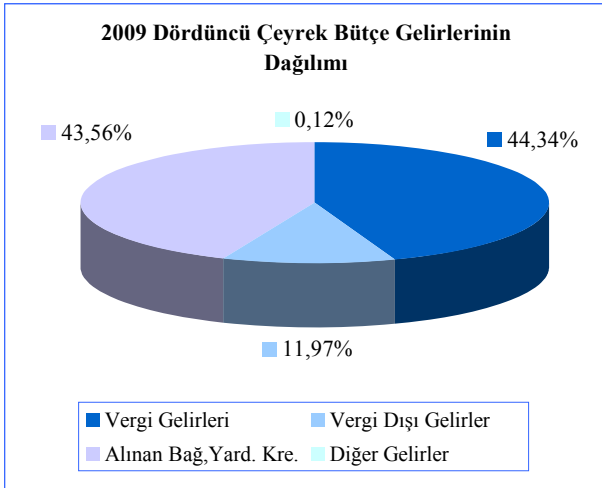
Alınan bağış, yardım, krediler ve vergi gelirleri kalemlerinde yaşanan artış ile vergi dışı gelir kalemlerindeki düşüşe bağlı olarak 2009 yılı dördüncü çeyreği içinde toplam bütçe gelirleri alt kalemlerinin dağılımlarında da değişiklikler yaşanmıştır. Buna göre, 2008 yılı dördüncü çeyreği içerisinde alınan bağış, yardım ve krediler kaleminin toplam bütçe gelirleri içindeki payı yüzde 37,73 iken bu rakam 2009 yılı dördüncü çeyreği içinde yüzde 43,56'ya yükselmiştir. Alınan bağış, yardım ve kredi kaleminin payının artmasına bağlı olarak vergi dışı gelirler kaleminin yüzde 17,84 olan payı yüzde 11,97 seviyesine gerilemiştir. Aynı dönemler arasında vergi gelirlerinin toplam giderler içindeki payı çok az bir yükseliş göstermiş ve yüzde 43,45'ten yüzde 44,34'e gelmiştir.

Grafik 4.3

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.4

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Giderler

2009 yılı son çeyreği itibarıyla bütçe giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14,46 artış göstermiş ve 908,7 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu çeyrek içinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre toplam bütçe giderleri kalemindeki artışın temel sebebi bütçe giderleri içerisinde en büyük paya sahip cari transferler kaleminde yaşanan artış olduğu görülmektedir. Cari transferler kalemi 2009 yılı dördüncü çeyreği içinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 40,42 artış göstererek 429,7 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Bütçe giderleri içinde ikinci en büyük paya sahip personel giderleri kalemi ise 2009 yılı son çeyreği içinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5,47 artış göstermiş ve 326,6 milyon TL olmuştur.

Mal, hizmet alım ile sermaye giderleri ve transferleri kalemleri toplamları da 2009 son çeyreği içinde bir önceki yılın aynı dönemine göre sırasıyla yüzde 4,89 ve yüzde 1,91 artış göstererek 70,1 milyon TL ve 67,9 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 4.3

Milyon TL	Bütçe Giderleri		Yüzde Değişim (%)
	2008 Q4	2009 Q4	
Cari Transferler	306,0	429,7	40,42
Personel Giderleri	309,6	326,5	5,47
Sermaye Giderleri ve Transferler	66,7	67,9	1,91
Mal Hizmet Alım Giderleri	66,8	70,1	4,89
Diğer Giderler	44,8	14,5	-67,70
Toplam	793,9	908,7	14,46

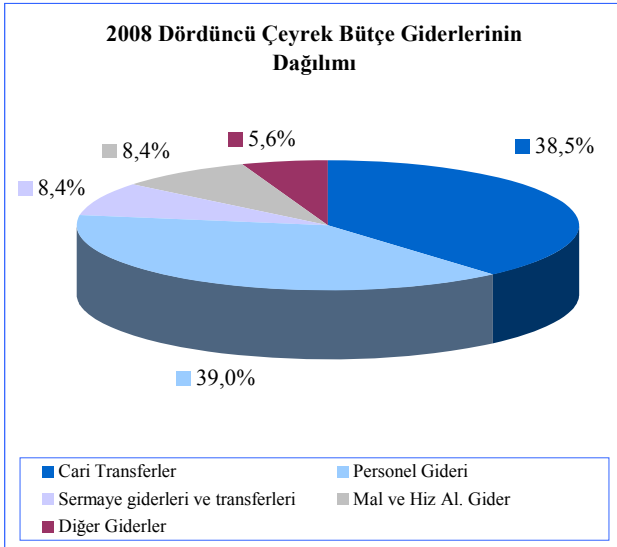
Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Gerçekleşen artışlardan sonra bütçe giderlerini oluşturan kalemlerin toplam giderler içerisindeki ağırlıkları bir önceki yılın aynı dönemine göre değişim göstermiştir. 2008 yılı dördüncü çeyreği içinde bütçe giderleri toplamının yüzde 38,50'ini oluşturan cari transferler kaleminin payı, 2009 yılı dördüncü çeyreği içerisinde yüzde 47,30'e yükselmiştir. Personel giderleri kaleminin toplam giderler içindeki payı ise aynı dönem içerisinde yüzde 39,0'dan yüzde 35,90'a gerilemiştir. Bu değişikliklerle birlikte personel giderleri ve cari transferler kalemlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 77,50'dan yüzde 83,20'ye yükselmiştir. Bu iki kalemin toplamında meydana gelen artışı, sermaye giderleri ve transferleri ile mal hizmet alım giderleri kalemlerinin toplam giderler içindeki

paylarının yüzde 8,40'ten sırasıyla yüzde 7,50 ve yüzde 7,70'ye gerilemesi karşılamaştır.

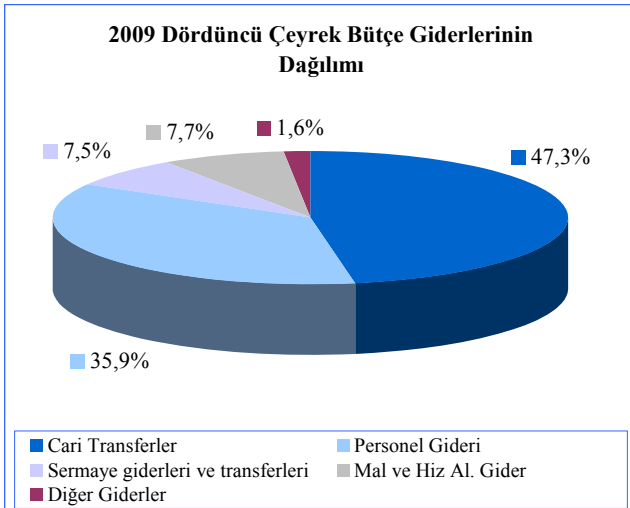
Gerçekleşen bu rakamlara göre 2009 yılı içinde hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılan 2.575,1 milyon TL'nin yüzde 35,29'u dördüncü çeyrek içinde kullanılmıştır. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 33,57 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4.5

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.6

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Finansman Dengesi

Bütçe gelirlerinden TC kredileri ve iç borçlanma kalemlerinin çıkarılması suretiyle elde edilen toplam gelir rakamı ile bütçe giderleri arasındaki farka eşit olan finansman dengesi, 2009 yılı dördüncü çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 25,01 artış göstererek -353,9 milyon TL'ye yükselmiştir. Son çeyrek içinde gerçekleşen bu açığın kapatılması için finansman kaynağı olan TC kredileri rakamı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 45,21 artış göstererek ve 268,9 milyon TL'ye ulaşmışsa da oluşan finansman açığını karşılamaya yeterli olmamıştır.

Vergi dışı gelirler kalemi bir önceki yılın aynı dönemine göre 26,5 milyon TL gerileme yaşamasına rağmen, yerel gelirler kaleminde aynı dönemler içinde 28,3 milyon TL'lik artış yaşanmış ve 464,8 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla oluşan bütçe rakamlarına göre yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama oranı yüzde 51,15 olmuştur. Aynı oran 2008 yılı son çeyreğinde yüzde 54,63 idi. 2009 yılı son çeyreği içinde oluşan 353,9 milyon TL tutarındaki finansman açığı, yerel gelirlerin yüzde 76,14'üne denk gelmektedir.

Tablo 4.4

Finansman Dengesi		
Milyon TL	2008 Q4	2009 Q4
Bütçe Gelirleri	515,8	554,7
1. Yerel Gelirler	436,5	464,8
Vergi Gelirleri	304,6	365,2
Vergi Dışı Gelirler	125,1	98,6
Sermaye Gelirleri ve Alacaklardan Tah.	6,8	1,0
2. Dış Yardımlar	79,3	89,9
TC Yardımları	79,3	89,9
Bütçe Giderleri	793,9	908,7
Personel Giderleri	309,6	326,5
Cari Transferler	306,0	429,7
Sermaye Giderleri	66,7	67,9
Diğer Giderler	116,6	84,6
Finansman Dengesi	-278,1	-354,0
Finansman	185,2	268,9
TC Kredileri	185,2	268,9
İç Borçlanma	-	-

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2010 Mali Yılı Bütçe

Aşağıdaki tabloda 2009 yılı gerçekleşme rakamları ile 2010 mali yılı bütçesinde öngörülen gelir ve gider rakamları karşılaştırılmaktadır.

Buna göre 2010 yılında toplam gelirlerde 2009 yılı gerçekleşme rakamlarına göre yüzde 0,22 gerileme beklenmektedir. 2010 yılı vergi gelirleri toplamı öngörüsünde 2009 yılına göre yüzde 2,60 artış beklenirken, alınan bağış yardım ve krediler kaleminde yüzde 3,96 gerileme beklenmektedir. Buna göre 2010 mali

yılında vergi gelirleri ve vergi dışı gelirlerden tahsil edilmesi beklenen tutarlar sırasıyla 1.179,5 milyon TL ve 427,4 milyon TL iken alınan bağış yardım ve krediler kaleminin 895,0 milyon TL olması tahmin edilmektedir. 2010 mali yılı bütçe gider toplamının 2009 yılına göre yüzde 2,72 artış göstererek 2.645,3 milyon TL olması tahmin edilmektedir. 2010 yılı içerisinde personel giderleri kaleminin 2009 yılına göre yüzde 0,82 gerileyerek 999,8 milyon TL olması öngörülürken, cari transferler kaleminde de yüzde 1,75 düşüş yaşanması ve 1.152,8 milyon TL olması beklenmektedir.

Tablo 4.5

Bütçe Gelirleri Yıllık Karşılaştırma (Milyon TL)			
Milyon TL	2009	2010	Yüzde Değişim (%)
Gelirler	2.509,6	2.504,1	-0,22
Vergi Gelirleri	1.149,6	1.179,5	2,6
Vergi Dışı Gelirler	419,2	427,4	1,9
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	931,9	895,0	-3,9
Diğer Gelirler	8,9	2,2	-74,5
Giderler	2.575,0	2.645,3	2,72
Personel Giderleri	1.008,1	999,8	-0,82
Cari Transferler	1.173,3	1.152,8	-1,75
Sermaye Giderleri ve Transferleri	147,2	152,5	3,59
Mal Hizmet Alım	174,6	171,7	-1,69
Diğer Giderler	74,8	168,5	125,11

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

5. PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER

Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı

2009 yılsonunda bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı 2008 yılında olduğu gibi 24'dür. Sektördeki 24 bankanın 2'si kamu mevduat bankası, 15'i özel sermayeli banka ve 7'si şube bankasıdır. 2009 yılsonunda adet olarak bankaların toplam sektör içindeki

dağılımında bir önceki yılsonuna göre değişiklik olmamıştır. 2008 yılında olduğu gibi en büyük payın yüzde 62,50 oran ile özel sermayeli bankalar grubuna ait olduğu görülmektedir. Özel sermayeli banka grubunu sırasıyla yüzde 29,17'lik payla şube bankalar ve yüzde 8,33'lük payla kamu mevduat bankaları izlemektedir.

Tablo 5.1

	Banka Sayısındaki Gelişmeler								
	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009	Eylül 2009	Aralık 2009
Kamu Mevduat Bankalar	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Özel Sermayeli Bankalar	16	15	15	15	15	15	15	15	15
Şube Bankalar	6	6	6	7	7	7	7	7	7
Toplam	25	23	23	24	24	24	24	24	24

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık sektöründe hizmet sunum birimi olan şube sayısı 2006 yılından itibaren artış eğilimi göstermektedir. Nitekim Aralık 2006 yılında 134 olan şube sayısı Aralık 2009 sonunda 50 adet artarak 184'e ulaşmıştır. Şube sayısının banka gruplarına göre yüzde

dağılımına bakıldığında, özel sermayeli bankaların toplam şube sayısı içindeki payı 2009 yılsonunda yüzde 65,22, şube bankalarının yüzde 19,02 ve kamu mevduat bankalarının payı ise yüzde 15,76'dır.

Tablo 5.2

	Şube Sayısının Gelişimi ve Yüzde Dağılımı (%)									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mar. 2009	Haz. 2009	Eyl. 2009	Ara. 2009
Kamu Mevduat Bankalar	29	29	23	23	24	27	28	28	28	29
Özel Sermayeli Bankalar	87	88	83	83	95	111	113	114	116	120
Şube Bankalar	18	21	25	28	30	32	32	33	34	35
Toplam	134	138	131	134	149	170	173	175	178	184
Yüzde Dağılım (%)										
Kamu Mevduat Bankalar	21,64	21,01	17,56	17,16	16,11	15,88	16,18	16,00	15,73	15,76
Özel Sermayeli Bankalar	64,93	63,77	63,36	61,94	63,76	65,30	65,32	65,14	65,17	65,22
Şube Bankalar	13,43	15,22	19,08	20,90	20,13	18,82	18,50	18,86	19,10	19,02

Kaynak: KKTCCMB

Sektördeki personel sayısı 2009 yılında bir önceki yılsonuna göre 36 kişi artarak 2.372'den 2.408 kişiye yükselmiştir. Sektördeki gelişmenin sürmesi halinde personel sayısının da artması muhtemeldir.

Banka grupları bazında personel sayısı incelendiğinde, 2009 yılında özel sermayeli bankalarda 1.433, kamu mevduat bankalarda 562 ve şube bankalarda 413 kişi çalışmaktadır. Yılın üçüncü çeyreğinde 2.381 olan çalışan sayısı, dördüncü çeyrek içerisinde 27 kişi artmıştır. Bu artışın 23'ü özel sermayeli

bankalarda, 2'si kamu mevduat bankalarda, diğer 2'si ise şube bankalarda olmuştur.

Eylül 2009'da sektörün toplam personel sayısı içinde yüzde 59,22'sine sahip olan özel sermayeli bankalarının payı Aralık 2009 sonunda yüzde 59,51'e yükselmesine karşın, aynı dönemde kamu mevduat bankaların toplam personel sayısı içindeki payı yüzde 23,52'den yüzde 23,34'e ve şube bankaları payı yüzde 17,26'dan yüzde 17,15'e gerilemiştir.

Tablo 5.3

	Personel Sayısı Dağılımı (%)									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mar. 2009	Haz. 2009	Eyl. 2009	Ara. 2009
Kamu Mevduat Bankalar	866	941	857	491	518	558	564	562	560	562
Özel Sermayeli Bankalar	1.018	1.086	1.171	1.257	1.386	1.432	1.407	1.430	1.410	1.433
Şube Bankalar	209	249	269	296	345	382	397	398	411	413
Toplam	2.093	2.276	2.297	2.044	2.249	2.372	2.368	2.390	2.381	2.408
Yüzde Dağılım (%)										
Kamu Mevduat Bankalar	41,37	41,34	37,31	24,02	23,03	23,52	23,82	23,52	23,52	23,34
Özel Sermayeli Bankalar	48,64	47,72	50,98	61,50	61,63	60,37	59,42	59,83	59,22	59,51
Şube Bankalar	9,99	10,94	11,71	14,48	15,34	16,11	16,77	16,65	17,26	17,15

Kaynak: KKTCMB

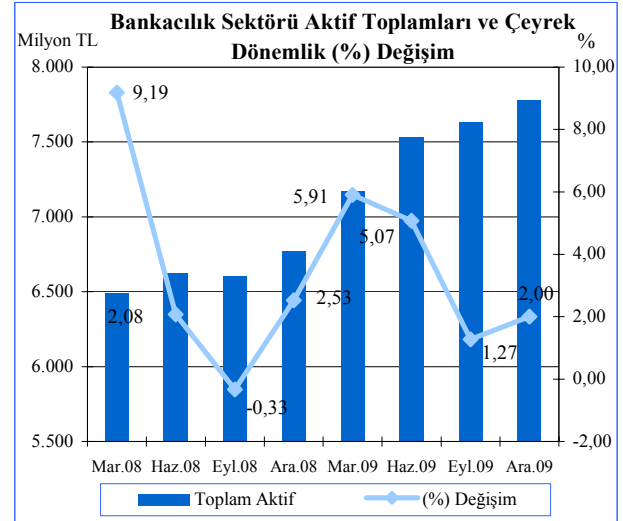
Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

2009 yılsonu itibarıyla sektörün aktif toplamı 2008 yılsonuna göre 1.012,3 milyon TL artarak 7.782,6 milyon TL seviyesine yükselmiştir. Bu artış oransal olarak yüzde 14,95'e denk gelmektedir. İlgili dönemde likit aktifler yüzde 9,51, menkul değerler cüzdanı yüzde 75,94 ve brüt krediler yüzde 15,80 oranında artış göstermiştir. Sektör aktif toplamı 2009 yılının dördüncü çeyreğinde (Eylül 2009-Aralık 2009) yüzde 2,00 oranında arttığı görülmektedir. Bu dönemde sektörün menkul değerler cüzdanı yüzde 16,90, kredileri yüzde 9,15 ve likit aktifleri ise yüzde 2,23 oranında genişlemiştir.

Bankacılık sektörü kaynak yapısı incelediğinde mevduat 2009 yılında da en önemli fon kaynağı olma niteliğini korumuş olup, 2008 yılsonuna göre artış oranı yüzde 16,93'dür. Yılın son çeyreğinde mevduattaki artış oranı 3,57'dir. Bu dönemde özkaynaklarda yüzde 0,03'lük artış gözlenmektedir.

Sektör toplam aktifleri 2009 yılının birinci çeyreğinde yüzde 5,91, ikinci çeyrekte yüzde 5,07, üçüncü çeyrekte 1,27 ve son çeyrekte ise yüzde 2,0 oranında genişlemiştir.

Grafik 5.1

Kaynak: KKTCMB

Tablo 5.4

Milyon TL	Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu									
	2008				2009				Yüzde Değişim (%)	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	09/09-12/09	12/08-12/09
Likit Aktifler	2.263,2	2.126,5	1.951,5	2.159,5	2.276,5	2.339,7	2.313,2	2.364,9	2,23	9,51
MDC	299,8	372,4	421,3	400,6	531,8	571,9	602,9	704,8	16,90	75,94
Krediler (Brüt)	3.014,7	3.035,1	3.050,5	3.402,3	3.485,4	3.608,7	3.609,6	3.939,9	9,15	15,80
Diğer Aktifler	912,5	1.091,1	1.179,9	807,9	876,6	1.013,7	1.104,3	773,0	-30,00	-4,32
Toplam Aktif-Pasif	6.490,2	6.625,1	6.603,2	6.770,3	7.170,3	7.534,0	7.630,0	7.782,6	2,00	14,95
Mevduat	5.433,7	5.429,0	5.319,2	5.563,2	6.046,2	6.252,1	6.280,6	6.505,1	3,57	16,93
Diğer Pasifler	477,0	587,0	654,8	550,4	432,1	517,8	557,5	485,4	-12,93	-11,81
Özkaynaklar	579,5	609,1	629,2	656,7	692,0	764,1	791,9	792,1	0,03	20,62

Kaynak: KKTCMB

Sektörün bir yıllık (Aralık 2008-Aralık 2009) varlıklarının yapısal dağılım yönünden incelendiğinde, likit aktiflerde ve diğer aktiflerde daralmaya karşın, MDC’de ve brüt kredilerde genişleme olduğu görülmektedir. Bu dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı yüzde 50,25’den yüzde 50,62’ye, MDC yüzde 5,92’den yüzde 9,06’ya yükselirken, likit aktiflerde ise yüzde 31,90’dan yüzde 30,39’a daralma olmuştur.

Bankacılık sektörünün Aralık 2009 itibarıyla, varlıkları yapısal dağılım yönünden incelendiğinde, Eylül 2009 dönemine göre diğer aktifler kalemi dışındaki tüm aktiflerde genişleme olduğu görülmektedir. İncelenen dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı 3,31 puan artarak yüzde 50,62’ye, menkul değerler cüzdanı 1,16 puan

artarak yüzde 9,06’ya, likit aktifler 0,07 puan artarak yüzde 30,39’a yükselmiş, buna karşın diğer aktifler yüzde 4,54 puan gerileyerek yüzde 9,93 seviyesine inmiştir.

Aralık 2009 itibarıyla toplam pasifin yüzde 83,59’unu mevduat, yüzde 6,23’ünü diğer pasifler ve yüzde 10,18’ini özkaynaklar oluşturmaktadır.

2009 yılının dördüncü çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre toplam mevduatın kaynak içindeki payı yüzde 82,31’den yüzde 83,59’a yükselmiştir. Aynı dönemde özkaynakların payı ise yüzde 10,38’den yüzde 10,18’e gerilemiştir.

Tablo 5.5

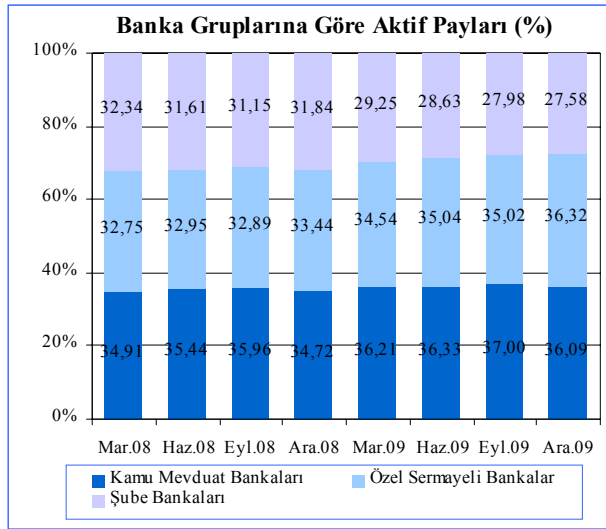
Aktif	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Yapısal Dağılımı (%)							
	2008				2009			
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
Likit Aktifler	34,87	32,10	29,55	31,90	31,75	31,06	30,32	30,39
MDC	4,62	5,62	6,38	5,92	7,42	7,59	7,90	9,06
Krediler (Brüt)	46,45	45,81	46,20	50,25	48,61	47,90	47,31	50,62
Diğer Aktifler	14,06	16,47	17,87	11,93	12,23	13,46	14,47	9,93
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pasif								
Mevduat	83,72	81,95	80,55	82,17	84,32	82,99	82,31	83,59
Diğer Pasifler	7,35	8,86	9,92	8,13	6,03	6,87	7,31	6,23
Özkaynaklar	8,93	9,19	9,53	9,70	9,65	10,14	10,38	10,18
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak:KKTCMB

Bir yıllık dönemde (Aralık 2008 - Aralık 2009) sektörün aktif yapısı banka grup paylarına göre incelendiğinde özel sermayeli bankalar yüzde 33,44'den yüzde 36,32'ye, kamu mevduat bankaları yüzde 34,72'den yüzde 36,09'a artarken, şube bankalarının aktif payı yüzde 31,84'den yüzde 27,58'e gerilemiştir.

2009 yılı son çeyreğinde, (Eylül 2009 - Aralık 2009) sektör aktifinin içerisinde kamu mevduat ve şube bankaların payında düşüş, özel sermayeli bankaların payında ise artış olmuştur.

Grafik 5.2

Kaynak: KKTCMB

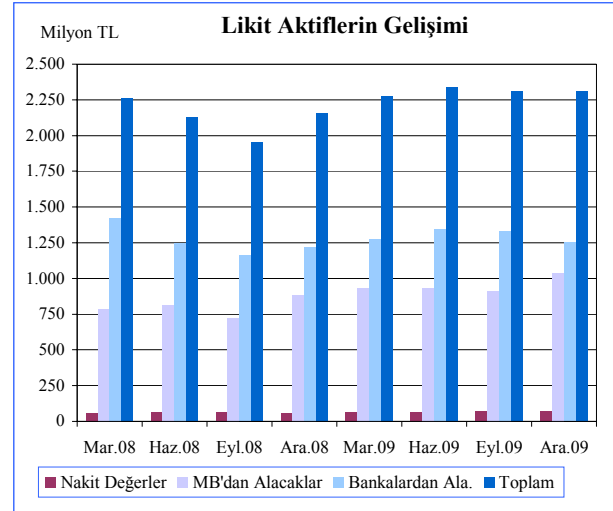
Likit Varlıklar

Bankacılık sektörü likit aktiflerini oluşturan nakit değerler, bankalardan alacaklar ve Merkez Bankası'ndan alacaklar kalemlerinin toplamı, bir yıllık dönemde 205,4 milyon TL artarak 2.159,5 milyon TL'den 2.364,9 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu artış oransal olarak yüzde 9,51'e denk gelmektedir. Bu dönemde MB'den alacaklarda 158,5, bankalardan alacaklarda 34,8 ve nakit değerler kaleminde ise 12,1 milyon TL artış meydana gelmiştir.

Likit aktifler 2009 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 51,7 milyon TL artarak 2.313,2 milyon TL'den 2.364,9 milyon TL'ye

yükselmiştir. İncelenen dönemde, nakit değerler 68,8 milyon TL'den 71,6 milyon TL'ye, Merkez Bankası'ndan alacaklar 912,9 milyon TL'den 1.040,7 milyon TL'ye, ulaşmıştır. Ancak bankalardan alacaklar kalemi 1.331,5 milyon TL'den 1.252,6 milyon TL'ye gerilemiştir.

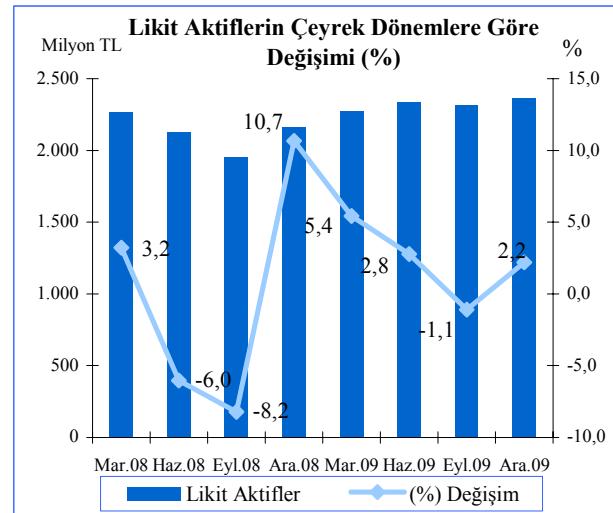
Grafik 5.3

Kaynak: KKTCMB

Likit aktifler çeyrek dönemler bazında incelendiği zaman, 2008 yılı başından 2009 yılı dördüncü çeyreğine kadar dalgalı bir seyir izlemiştir.

Grafik 5.4

Kaynak: KKTCMB

Brüt Krediler

Bankacılık sektörünün temel görevi finansal aracılık yapmaktır. Dolayısıyla, bankaların topladığı fonlar sayesinde kredilerde yarattığı gelişmeler takip edilmesi gereken önemli bir göstergedir. 2009 yılı dördüncü çeyrek itibarıyla, kredilerin sektörlere göre dağılımında, geçmiş dönemlerde olduğu gibi şahsi ve mesleki borçlar, bir önceki çeyreğe göre 175,8 milyon TL artarak 1.858,8 milyon

TL ile birinci sırada yer almaktadır. Bunu 1.340,7 milyon TL ile kamu kurum ve kuruluşları, 605,2 milyon TL ile ticaret sektörü izlemektedir.

Bir yıllık dönemde (Aralık 2008 - Aralık 2009) şahsi ve mesleki borçlar 1.547,4 milyon TL'den 1.858,8 milyon TL'ye, kamu kurum ve kuruluşları 1.134,6 milyon TL'den 1.340,7 milyon TL'ye, ticaret kredileri 571,9 milyon TL'den 605,2 milyon TL'ye yükselmiştir.

Tablo 5.6

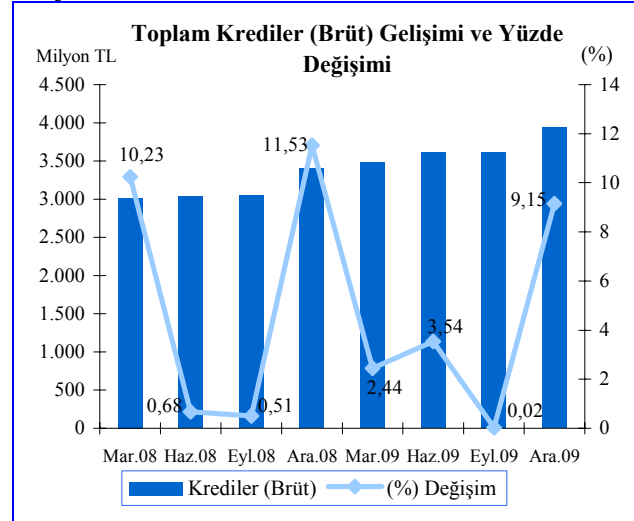
Milyon TL	Kredilerin (Brüt) Sektörel Dağılımı							
	2008				2009			
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
Kamu Kurum ve Kuruluşları	944,3	917,1	875,7	1.134,6	1.152,3	1.181,5	1.188,5	1340,7
Tarım	13,7	14,3	11,9	15,0	17,4	16,1	14,1	18,9
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sanayi	8,2	8,9	8,2	9,3	28,5	33,3	24,2	24,3
Nakliye ve Ulaşım	31,3	14,4	15,1	16,5	16,9	15,6	15,3	7,0
Ticaret	716,5	608,5	630,5	571,9	587,3	600,4	578,1	605,2
İhracat	2,3	1,6	5,1	1,5	1,8	2,3	2,4	3,4
Turizm	20,7	19,5	15,6	16,2	17,3	5,3	4,8	5,6
Bina ve İnşaat	131,9	137,0	113,1	112,8	112,3	116,2	129,0	92,2
Küçük Esnaf ve Zanaatkar	7,6	6,9	6,0	5,8	5,8	11,6	10,9	20,1
Şahsi ve Mesleki Borçlar / Diğer	1.138,2	1.339,7	1.404,1	1.547,4	1.578,5	1.667,2	1.683,0	1858,8
Toplam Krediler (Brüt)	3.014,7	3.067,9	3.085,3	3.431,0	3.518,1	3.649,5	3.650,3	3976,2

Not: Kredilerin (Brüt) sektörel dağılımına iskonto senetleri dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Sektör kredilerinin 2008 yılındaki artış trendi, grafikten de görüleceği gibi, 2009 yılında da devam etmiştir. 2009 yılı ilk çeyreğinde yüzde 2,44 olan artış hızı, ikinci çeyrek sonunda yüzde 3,54 oranına yükselirken, üçüncü çeyrek sonunda artış hızı sadece yüzde 0,02 oranında olmuş, yılın son çeyreğinde ise önceki çeyreğe kıyasla yüzde 9,15 oranında yüksek bir gelişim göstermiştir.

Grafik 5.5

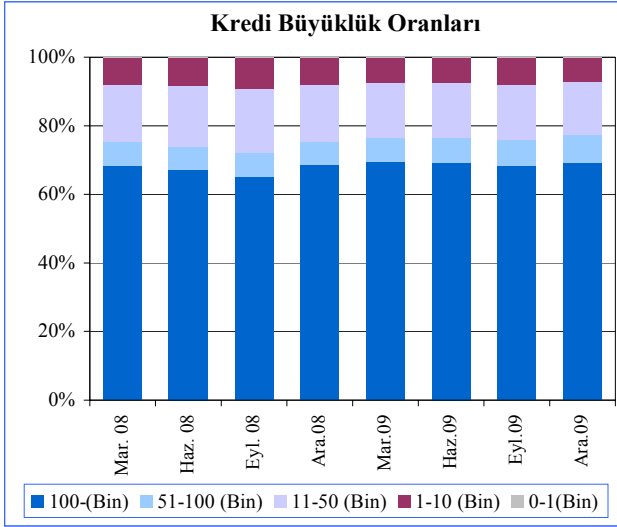

Kaynak: KKTCMB

Aralık 2009 sonuna göre sektör kredi büyüklükleri incelendiği zaman 100 bin TL'den büyük kredilerin toplam kredilerin yüzde 69,37'sine sahip olduğu görülmektedir. Kredi büyüklüklerinde ikinci sırayı yüzde 15,46 paya sahip 11-50 bin TL dilimi almaktadır. 51-100 bin TL ve 1-10 bin TL tutarlarındaki krediler ise toplam kredilerin sırasıyla yüzde 8,03 ve yüzde 6,91'ini oluşturmaktadır. Sektördeki en düşük kredi kullanımı ise yüzde 0,23 payla 0-bin TL dilimidir.

Bir yıllık dönemde (Aralık 2008-Aralık2009) sektördeki kredi büyüklerine bakıldığında 100 bin TL'den büyük krediler ile 51-100 bin TL diliminde artış 11-50, 1-10 ve 0-1 bin TL dilimlerinde ise azalış olmuştur.

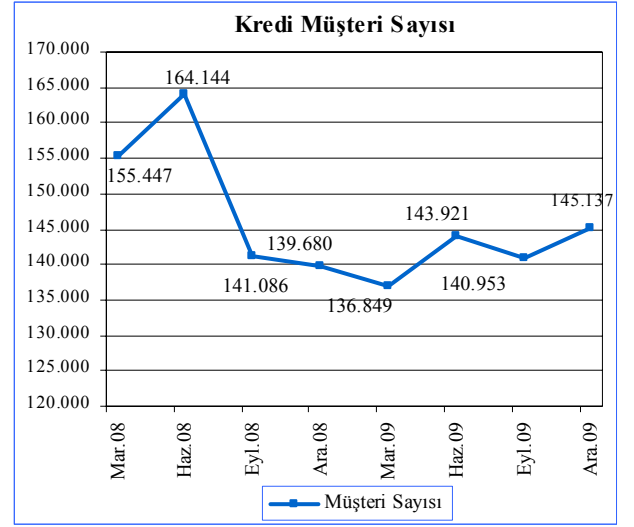
Grafik 5.6

Kaynak: KKTCCMB

Sektörün kredi müşteri sayısı 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 4.184 kişi, 2008 yılsonu ile karşılaştırıldığında ise 5.457 kişi artarak 145.137 kişiye yükselmiştir.

Grafik 5.7

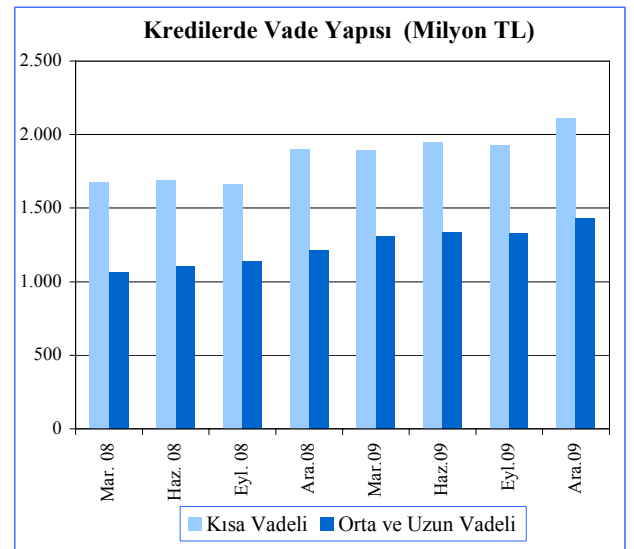

Kaynak: KKTCCMB

Aralık 2009 sonu itibarıyla kısa vadeli krediler bir önceki döneme göre 182,5 milyon TL artarak 1.925,9 milyon TL'den 2.108,4 milyon TL'ye ulaşmıştır. İlgili dönemde orta ve uzun vadeli krediler 103,1 milyon TL artarak 1.330,7 milyon TL'den 1.433,8 milyon TL'ye yükselmiştir.

Kısa vadeli krediler bir yıllık dönemde 209,2, orta ve uzun vadeli kredilerde ise 218,5 milyon TL artış olmuştur.

Grafik 5.8

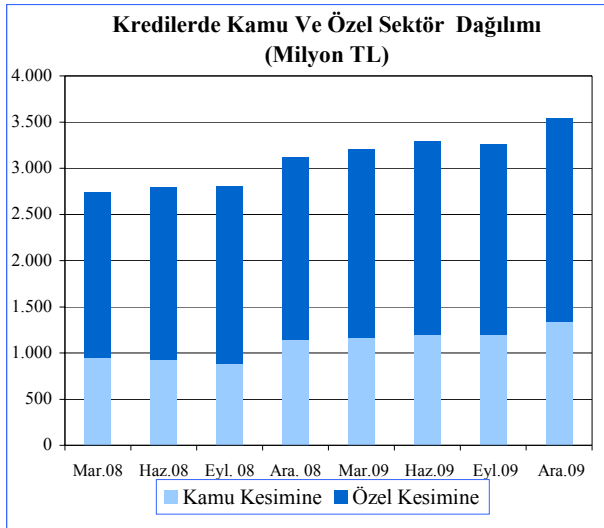

Kaynak: KKTCCMB

2009 yılsonu itibarıyla kredilerde kamu ve özel sektör dağılımı bir önceki döneme göre incelendiğinde, kamu kesimine verilen krediler 148,5 milyon TL artarak 1.194,9 milyon TL'den 1.343,4 milyon TL'ye, özel kesime verilen krediler ise 137,0 milyon TL artarak 2.061,8 milyon TL'den 2.198,8 milyon TL'ye yükselmiştir.

Bir yıllık dönemde (Aralık 2008-Aralık 2009) kamu kesimine verilen kredilerde 205,5 milyon TL, özel kesime kullanılan kredilerde ise 222,3 milyon TL artış olmuştur. İlgili dönemde kamu kesimine verilen krediler yüzde 18,06, özel kesime kullanılan kredilerde ise yüzde 11,25 oranında yükselme olmuştur.

Grafik 5.9

Kaynak: KKTCMB

Mevduatlar

Aralık 2009 itibarıyla 6.505,1 milyon TL bakiye arz eden toplam mevduat sektörün temel fon kaynağı konumundadır. Sektör mevduat toplamı bir yıllık dönemde ise, yüzde 16,93 oranında artış göstermiştir.

Mevduatın türlerine göre gelişimi incelendiğinde, en büyük payın geçmiş dönemlerde olduğu gibi Aralık 2009 itibarıyla 5.025,4 milyon TL'lik meblağ ve yüzde 77,25'lik payla tasarruf mevduatında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bunu sırasıyla 633,9 milyon TL ve yüzde 9,74'lük payla resmi mevduat, 400,2 milyon TL ve yüzde 6,15 payla ticari mevduat izlemektedir.

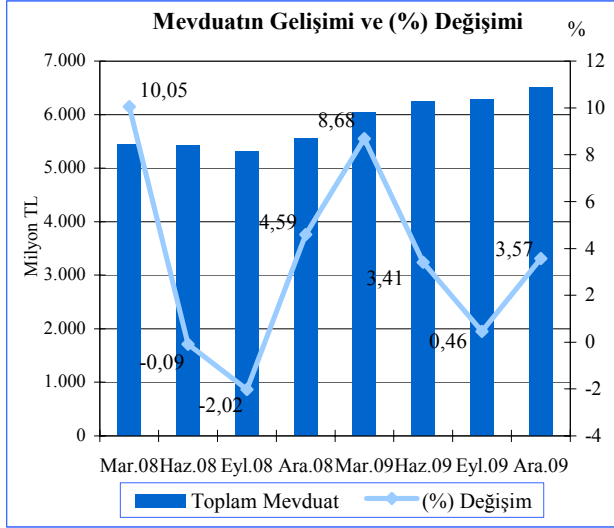
Tablo 5.7

Milyon TL	Mevduatın Türlerine Göre Gelişimi							
	2008				2009			
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
Resmi	485,6	506,6	503,0	572,9	561,8	582,2	592,7	633,9
Ticari	373,5	350,0	336,4	321,3	374,2	370,3	385,4	400,2
Tasarruf	4.153,7	4.236,5	4.160,7	4.367,1	4.689,3	4.902,5	4.871,8	5.025,4
Diğer	268,5	253,4	257,4	252,2	359,5	341,6	359,7	380,4
Bankalararası	152,4	82,5	61,7	49,7	61,4	55,5	71,0	65,2
Toplam Mevduat	5.433,7	5.429,0	5.319,2	5.563,2	6.046,2	6.252,1	6.280,6	6.505,1

Kaynak: KKTCMB

Sektör mevduatının gelişimi çeyrek dönemlere göre incelendiğinde, 2008 yılı ikinci ve üçüncü çeyreğindeki azalma dışında 2008 dördüncü çeyreğinden itibaren miktar olarak sürekli bir artış trendine girmiş ve Aralık 2009 itibarıyla bir önceki çeyreğe göre 3,11 puan artarak yüzde 3,57 oranında genişleme göstermiştir.

Grafik 5.10

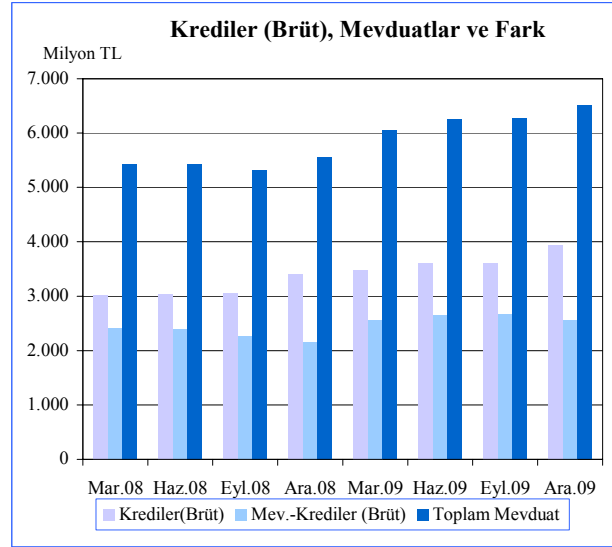

Kaynak: KKTCCMB

Toplam mevduat ile brüt krediler arasındaki fark miktar yönünden karşılaştırıldığı zaman, Eylül 2009 sonunda 2.671,0 milyon TL olan fark, Aralık 2009 sonunda 105,8 milyon TL azalarak 2.565,2 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu azalma bankacılık sektörünün kullandığı kredilerdeki artıştan kaynaklanmaktadır.

Toplam mevduat ve brüt krediler arasındaki fark bir yıllık dönemde (Aralık 2008-Aralık 2009) 404,3 milyon TL artış göstermiştir.

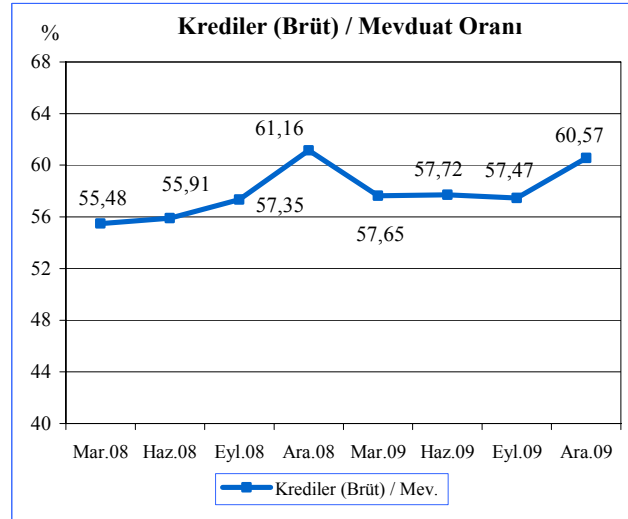
Grafik 5.11

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık sektörünün derinliği ile aracılık fonksiyonunun göstergelerinden biri olan kredilerin toplam mevduata oranı, Aralık 2009 sonunda yüzde 60,57 oranında gerçekleşmiştir. Bir yıllık dönemde bu oran seviyesini korumuştur.

Grafik 5.12

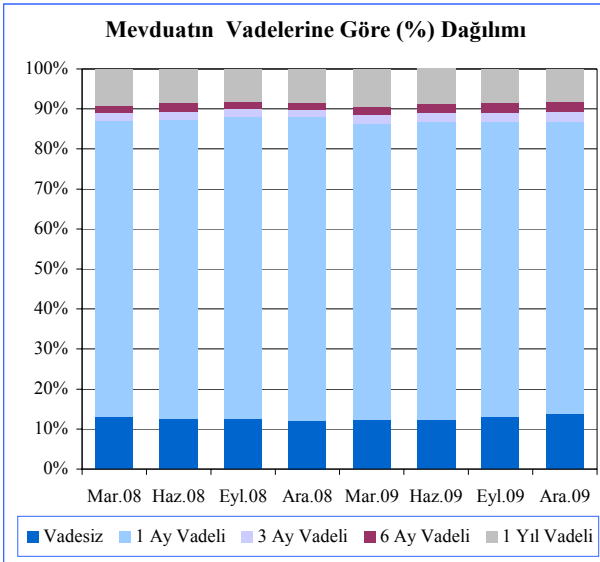

Kaynak: KKTCCMB

Sektör mevduatının vade yoğunluğunun önceki dönemlerde olduğu gibi, Aralık 2009 sonunda bir önceki döneme göre 0,77 puan azalarak yüzde 70,11'lik oranla bir ay vadeli mevduatta olduğu görülmektedir. Bir ay vadeli mevduatı yüzde 13,34 oranla vadesiz mevduat, yüzde 7,83 oranla bir yıl vadeli mevduat, yüzde 2,46'lık oranla üç ay vadeli mevduat ve yüzde 2,46'lık oranla 6 ay vadeli mevduat izlemektedir.

Bir ay vadeli mevduat ile bir yıl vadeli mevduatın sektör toplamı içindeki payı bir yıllık dönemde (Aralık 2008-Aralık 2009) sırasıyla 3,47 ve 0,23 puan azalmasına karşın üç ay vadeli mevduat ile altı ay vadeli mevduat payı ise sırasıyla, 1,21 ve 0,71 puan artmıştır.

Grafik 5.13

Kaynak: KKTCMB

Özkaynaklar

Bankacılık sektörünün istikrarı ve gelişmesi açısından büyük önem taşıyan özkaynaklar, 2009 yılı son çeyreğinde bir önceki döneme göre, 0,2 milyon TL artarak 792,1 milyon TL'ye yükselmiştir. İncelenen dönemde sektörün ödenmiş sermayesi 5,9 milyon TL, ihtiyatları 0,3 milyon TL artmasına karşın, sektör karlarında 16,0 milyon TL azalış olmuştur.

Aralık 2008 yılı sonunda 656,7 milyon TL seviyesinde olan sektör özkaynak toplamı, bir yıllık dönemde 135,4 milyon TL artmıştır. İlgili dönemde sektörün ödenmiş sermaye toplamında 98,0 milyon TL, ihtiyatlarda 48,3 milyon TL artışa karşın kar/zarar kaleminde 10,9 milyon TL azalış olmuştur.

Tablo 5.8

Milyon TL	Özkaynakların Gelişimi							
	2008				2009			
	Mar.	Haz.	Eyl.	Ara.	Mar.	Haz.	Eyl.	Ara.
Ödenmiş Sermaye	386,1	392,2	395,5	403,2	415,7	494,1	495,3	501,2
İhtiyatlar	129,4	146,3	162,1	160,3	205,4	208,2	208,3	208,6
Kar/Zarar	64,0	70,6	71,6	93,2	70,9	61,8	88,3	82,3
Toplam	579,5	609,1	629,2	656,7	692,0	764,1	791,9	792,1

Kaynak: KKTCMB

Para Arzı

En dar tanımlı para arzı M1, Aralık 2009 itibarıyla üçüncü çeyreğe göre yüzde 6,40 oranında artarak 1.141,1 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. M1 para arzında bir yıllık dönemde (Aralık 2008 - Aralık 2009) 242,7 milyon TL artış olmuştur.

2009 yılı Eylül döneminde 5.979,5 milyon TL seviyesinde olan M2 tanımlı para arzı, 2009 yılsonu itibarıyla yüzde 3,4 oranında artarak 6.182,2 milyon TL'ye yükselmiştir. M2 para arzı bir yıllık dönemde yüzde 16,78 oranında artış göstermiştir.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan en geniş tanımlı para arzı M3, 2009 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 192,5 milyon TL artarak 6.638,6 milyon TL'den 6.831,1 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bir önceki yılın Aralık dönemine göre M3'te meydana gelen büyüme yüzde 15,73'dür.

Tablo 5.9

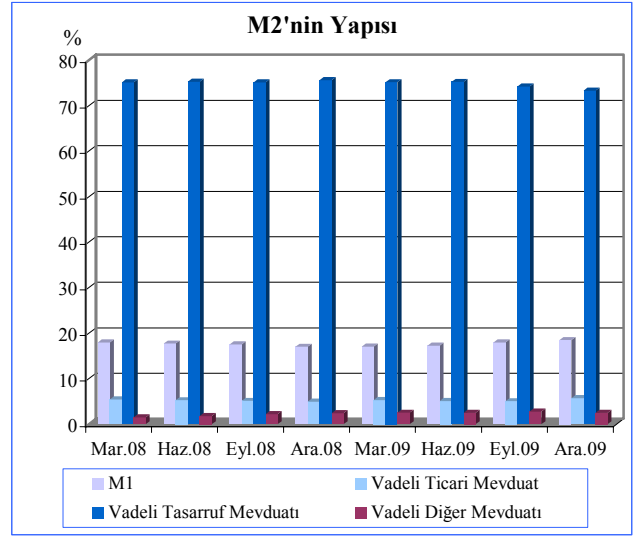
Yıllar	Para Arzı Verileri (Milyon TL)						
	Devre	M1	Yüzde Değişim (%)	M2	Yüzde Değişim (%)	M3	Yüzde Değişim (%)
2003		424,1		2.317,5		2.608,2	
2004		618,4	45,8	3.017,7	30,2	3.382,7	29,7
2005		695,9	12,5	3.382,8	12,1	3.848,9	13,8
2006		828,6	19,1	4.367,4	29,1	4.907,8	27,5
2007	I	838,3	1,2	4.489,2	2,8	5.012,2	2,1
	II	857,2	2,3	4.551,0	1,4	5.168,3	3,1
	III	861,0	0,4	4.555,0	0,1	5.125,1	-0,8
	IV	859,5	-0,2	4.620,4	1,4	5.138,7	0,3
2008	I	903,1	5,1	5.046,1	9,2	5.611,6	9,2
	II	905,7	0,3	5.125,5	1,6	5.674,1	1,1
	III	886,3	-2,1	5.065,1	-1,2	5.598,4	-1,3
	IV	898,4	1,4	5.294,0	4,5	5.901,7	5,4
2009	I	978,9	9,0	5.748,5	8,6	6.368,0	7,9
	II	1.027,5	5,0	5.957,5	3,6	6.569,2	3,2
	III	1.072,8	4,4	5.979,5	0,4	6.638,6	1,1
	IV	1.141,1	6,4	6.182,2	3,4	6.831,1	2,9

Kaynak: KKTCMB

M2 para arzının yapısı incelendiğinde, en büyük payın önceki dönemlerde olduğu gibi, 2009 yılı dördüncü çeyreği sonunda da 0,93 puan azalma olmasına rağmen, yüzde 73,30 oranla vadeli tasarruf mevduatında olduğu gözlenmektedir. Bunu sırasıyla yüzde 18,46'lık payla M1, yüzde 5,74'lük payla vadeli ticari mevduat ve yüzde 2,50 oranla vadeli diğer mevduat izlemektedir.

M2'nin yapısı içinde en büyük payı oluşturan vadeli tasarruf mevduatının payı 2008 yılı sonunda yüzde 75,61 iken, 2009 yılı sonunda bu oran 2,31 puan azalarak yüzde 73,30 olmuştur. İlgili dönemde M1 yüzde 16,99'dan yüzde 18,46'ya, vadeli ticari mevduat yüzde 4,97'den yüzde 5,74'e ve vadeli diğer mevduat ise yüzde 2,42'den yüzde 2,50'ye ulaşmıştır.

Grafik 5.14

Kaynak: KKTMB

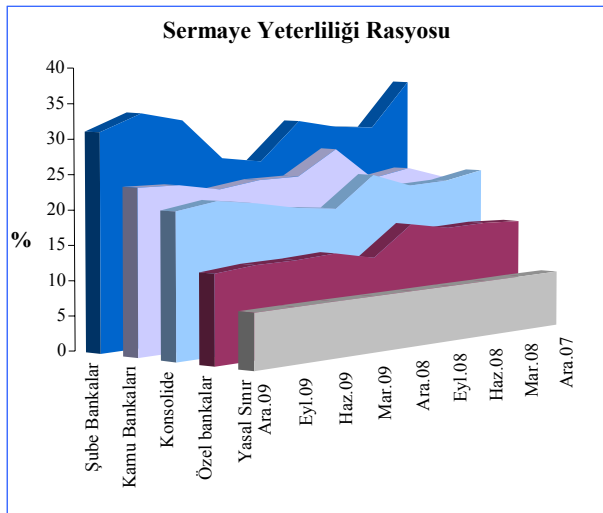
6. FİNANSAL İSTİKRAR ANALİZİ

Sermaye Yeterliliği

Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu'nun (SYSR) konsolide bazda gelişimi incelendiğinde 2009 yılı üçüncü çeyreğinde asgari yasal oran olan yüzde 8,00'in üzerinde seyretmeye devam ettiği gözlenmektedir. Aralık 2009'da gerçekleşen konsolide Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu Eylül 2009'a göre 0,87 puan azalmıştır. Eylül 2009 ve Aralık 2009 sonu itibarıyla gerçekleşen SYSR sırasıyla yüzde 21,78 ve yüzde 20,91'dir.

Kamu, özel ve şube bankalar itibarıyla SYSR oranlarına bakıldığında ise Aralık 2009 itibarıyla sırasıyla yüzde 23,79, 12,80 ve 31,19 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu oranlar Eylül 2009 dönemi için sırasıyla yüzde 23,61, 13,30 ve 33,45 olmuştur. Buna göre 2009 yılı dördüncü çeyrek içerisinde şube bankalarının SYSR'sinde 2,26 puanlık azalış meydana gelirken, kamu ve özel bankalarda da hafif azalışlar (-0,18 ve -0,50) olduğu gözlemlenmiştir.

Grafik 6.1

Kaynak: KKTMB

Aralık 2009 itibarıyla, yüzde 20 risk ağırlığına sahip varlıklar için ayrılan karşılıklar bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 3,41 azalırken, yüzde

50 ve yüzde 100 karşılık ayrılan risk grubunda ise sırasıyla yüzde 7,04 ve 0,63'lük artış gözlenmiştir. Piyasa ve operasyonel risk için ayrılan karşılıklar ise, bir önceki çeyreğe göre yüzde 10,52 artış göstermiştir.

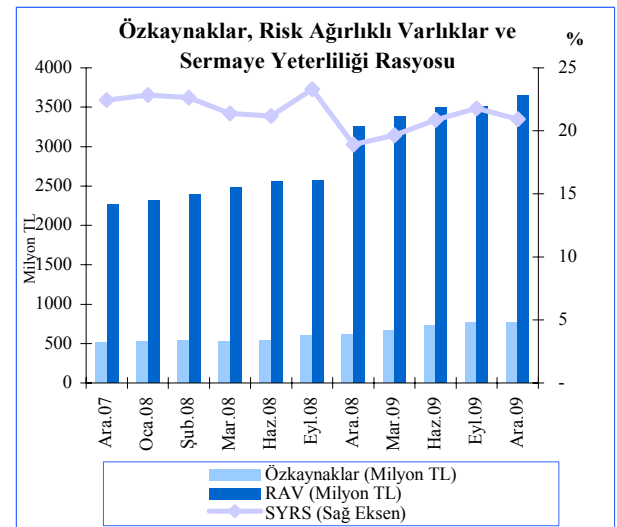
Tablo 6.1

Risk Ağırlıklı Varlıklar					
Bin TL	Mar. 09	Haz. 09	Eyl. 09	Ara.09	Yüzde Değişim (%)
%0	-	-	-	-	-
%20	273.510	288.967	285.576	275.827	-3,41
%50	557.709	567.261	520.202	556.827	7,4
%100	1.523.829	1.617.576	1.704.376	1.715.141	0,63
Piyasa Riski + Operasyonel Riski	1.027.265	1.027.521	1.000.257	1.105.441	10,52

Kaynak: KKTMB

Eylül 2009 sonunda 3.510,4 milyon TL olan risk ağırlıklı varlıklar toplamı, Aralık 2009 sonunda yüzde 4,07 oranında artarak 3.653,2 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde öz kaynaklarda yüzde 0,11 azalış, SYSR'de ise 0,87 puan düşüş gerçekleşmiştir.

Grafik 6.2

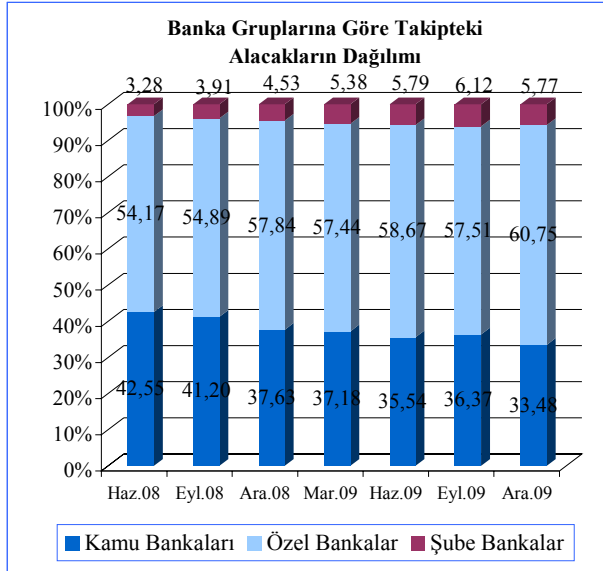

Kaynak: KKTMB

Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Aralık 2009 itibarıyla, tahsili gecikmiş alacaklar banka gruplarına göre incelendiğinde, kamu bankaları ile şube bankaları payında azalış, özel sermayeli bankalar grubu payında ise artış olduğu görülmektedir. Sektörün bütününe ait TGA'lar içinde özel bankalar yüzde 60,75 oranı ile en büyük paya sahiptir. Özel bankaları sırasıyla, yüzde 33,48 oran ile kamu bankaları ve yüzde 5,77 oranla şube bankaları takip etmektedir. Bir yıllık dönemde, özel bankaların sektör içindeki TGA payı yüzde 57,84'den yüzde 60,75'e ve şube bankalarının payı yüzde 4,53'den yüzde 5,77'ye artmıştır. Buna karşın kamu bankalarının payı yüzde 37,63'den yüzde 33,48'e gerilemiştir.

Grafik 6.3

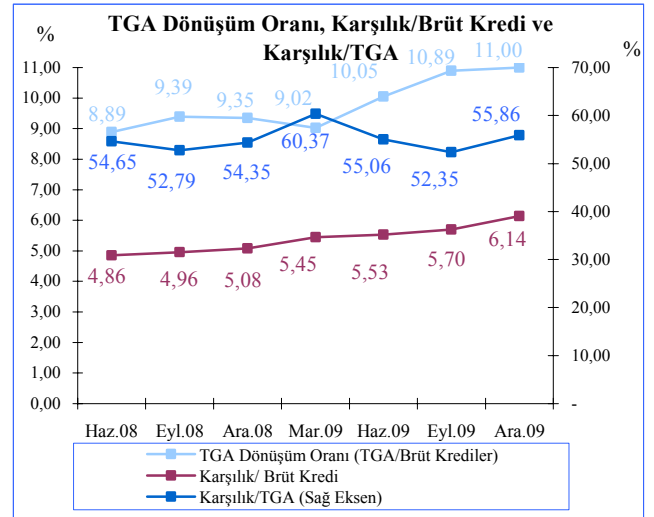
Kaynak: KKTCMB

Eylül 2009'da yüzde 10,89 olan takibe dönüşüm oranı 2009 yılı dördüncü çeyreğinde, yüzde 11,00 olarak gerçekleşmiştir. TGA takibe dönüşüm oranı, bir yıllık dönemde (Aralık 2008-Aralık 2009) yüzde 9,35'ten yüzde 11,00'e yükselmiştir.

Diğer taraftan, ilgili grafikten de görüleceği gibi karşılıkların brüt kredilere oranı bir yıllık dönemde artış eğilimini sürdürmektedir.

Aralık 2009 itibarıyla, Eylül 2009 sonunda yüzde 52,35 olan karşılıkların TGA'ya oranı 3,51 puan artarak yüzde 55,86 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6.4

Kaynak: KKTCMB

Finansal Sağlık Göstergeleri

2009 yılı Aralık ayı itibarıyla seçilmiş finansal sağlık göstergeleri Eylül ayı sonuna göre kıyaslandığı zaman özellikle kredi kullandırmada artış olduğu görülmektedir. Bu artışa beraber TGA'nın brüt krediler içindeki payında az da olsa artış gözlenmiştir. SYS rasyosunda da 0,87 puanlık azalış dikkat çekmektedir. Kredilerdeki ve mevduatlardaki büyüme hızında ise sırasıyla, 8,93 ve 3,57 puanlık artış olmuştur. Özkaynak karlılığında ise 0,63 puan düşüş gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörünün SYSR'si Aralık ayı itibarıyla Eylül ayına göre 0,87 puan düşüş ile yüzde 20,91 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın Aralık ayına göre ise sektör SYSR'si 1,98 puan artış göstermiştir.

2009 yılı dördüncü çeyrek sonu itibarıyla likit aktiflerin toplam aktifler içindeki payı ikinci çeyrek sonuna göre çok az bir artış göstererek yüzde 30,39 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran bir önceki yılın aynı döneminde yüzde 31,90 olarak gerçekleşmişti.

2009 Aralık sonu itibarıyla mevduatın krediye dönüşüm oranını gösteren kredi/mevduat oranı Eylül ayına göre yaşanan 3,66 puanlık artış ile yüzde 61,13 olmuştur. Eylül sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,46 olan mevduatlardaki büyüme hızı Aralık sonunda bir önceki çeyreğe göre yüzde 3,57 olarak gerçekleşmiştir.

Kredilerin aktif toplam içerisindeki payı Eylül 2009'da yüzde 47,31 iken bu oran Aralık sonunda 3,78 puan artarak yüzde 51,09 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 50,25 idi.

Kredilerin büyüme hızına bakıldığında Eylül sonunda 0,02'lik hafif bir artış gözlemlenirken, Aralık sonunda belirgin şekilde artmış olup yüzde 8,93 olarak gerçekleşmiştir.

Kredi kullandırmadaki artışa rağmen tahsili gecikmiş alacakların, brüt krediler içindeki payı 2009 yılı dördüncü çeyrek sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre aynı kalarak yüzde 10,89 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 9,35 olarak gerçekleşmişti.

2009 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 1,34 olan aktif karlılığının 2009 yılının dördüncü çeyreğinde hafif bir azalışla yüzde 1,30 olmuştur. Aynı dönemler itibarıyla özkaynak karlılığı ise 0,63 puanlık düşüşle yüzde 13,37'den yüzde 12,74'e düşmüştür.

2009 yılı dördüncü çeyreği sonu itibarıyla finansal kaldıraç oranı bir önceki çeyreğe göre artarak özkaynakların 8,67 katından, 8,82 katına yükselmiştir.

Tablo 6.2

Finansal Sağlık Göstergeleri (%)					
Açıklama	2008	2009			
	Ara.	Mar.	Haz.	Eyl.	Ara.
Likit Aktifler / Top. Aktifler	31,90	31,75	31,06	30,32	30,39
SYSR	18,93	19,64	20,87	21,78	20,91
Aktif Karlılığı	1,68	0,99	1,00	1,34	1,30
Özkaynak Karlılığı	15,74	7,10	9,87	13,37	12,74
Net Faiz Gelir ¹ / Top. Aktifler*	4,68	1,13	2,20	3,25	4,16
TGA / Brüt Krediler	9,35	9,02	10,05	10,89	10,89
Brüt Krediler / Mevduat	61,71	62,65	57,72	57,47	61,13
Brüt Krediler / Top. Aktifler	50,25	48,61	47,90	47,31	51,09
Kredilerdeki Büyüme Hızı	11,53	2,44	3,54	0,02	8,93
Mevduatlardaki Büyüme Hızı	4,89	8,68	3,41	0,46	3,57
Finansal Kaldıraç ² (Oran)	9,31	9,36	8,86	8,67	8,82

¹ Provizyon öncesi Net Faiz Geliri kullanılmıştır.

² Finansal Kaldıraç: Yabancı Kaynaklar / Toplam Özkaynaklar
Kaynak: KKTCMB

Finansal Sağlık Endeksi

KKTC’de faaliyet gösteren bankaların oluşturduğu yapının finansal sağlığını, konsolide riskini ve kırılma risklerini bileşik bir göstergeye indirgeyerek izlenebilmesi amacı ve seçilmiş rasyoların kullanılması ile Finansal Sağlık Endeksi oluşturulmuştur. Bu endeks, bankacılık sektöründeki risk ve kırılma riskleri en iyi yansıtabilecek rasyoların kullanılması sonucunda ayrı ayrı oluşturulan aktif kalitesi, likidite, karlılık, ve sermaye yeterliliği alt endekslerinin ortalamalarının alınmasıyla elde edilmiştir.

KKTC bankacılık sektörünün sağlığını risklerini ve kırılma risklerini ortaya koyabilmek üzere KKTC Merkez Bankası tarafından oluşturulan bu endeks sonuçları sektörün gelişimine bir yol gösterici olarak algılanmalıdır.

Bu gösterge, sektör ve KKTC ekonomisi ile ilgili yapılan analiz ve yorumlarda ışık tutması amacıyla yayınlanmıştır. Oluşturulan bu endekse tek başına bakılarak sektörle ilgili olumlu ya da olumsuz yargı ve sonuçlara ulaşılması mümkün olmayacaktır.

Finansal Sağlık Endeksi’nin elde edilmesi için oluşturulan alt endekslere ulaşılırken rasyolar önceden belirlenen ağırlıklara göre kullanılmaktadır. Bu alt endeksler ve kullanılan rasyoların ağırlıkları aşağıdaki kutuda verilmektedir.

Kutu-1

Finansal Sağlık Endeksi Değişkenleri			
	Finansal Sağlık Göstergeleri	Endekse Etkinin Yönü	Ağırlık
Aktif Kalitesi	Brüt Takipteki Alacaklar / Brüt Kredi	Negatif	0,33
	Net Takipteki Alacaklar / Özkaynaklar	Negatif	0,33
	Duran Aktifler ¹ / Toplam Aktifler	Negatif	0,33
Likidite	Likit Aktif ² / Toplam Aktif	Pozitif	1,00
Karlılık	Net Kar / Toplam Aktif	Pozitif	0,50
	Net Kar / Özkaynaklar	Pozitif	0,50
Sermaye Yeterliliği	Serbest Sermaye ³ / Toplam Aktif	Pozitif	0,50
	SYSR	Pozitif	0,50

¹ Duran Aktifler; iştirak, bağlı ortaklık, elden çıkarılacak kıymetler, sabit kıymetler ve net takipteki alacaklar toplamından oluşmaktadır.

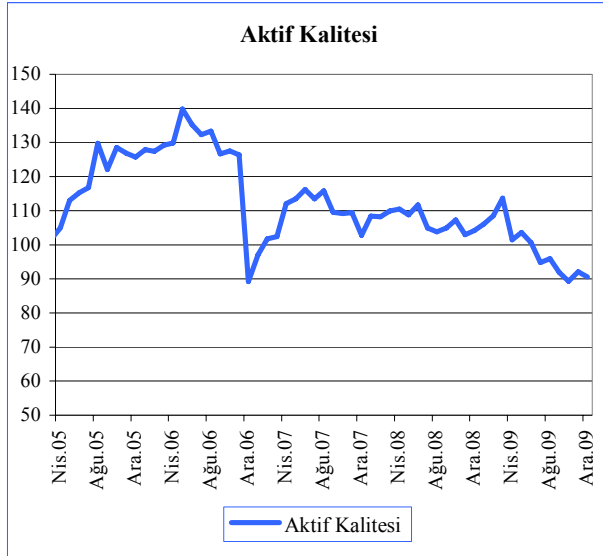
² Likit Aktifler; nakit değerler, Merkez Bankası, Piyasalar, bankalar ve ters repo işlemlerinden alacaklar toplamından oluşmaktadır.

³ Serbest sermaye, özkaynak tutarından duran aktiflerin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır.

Finansal sağamlık endeksi oluşturulurken yukarıda (Kutu-1) verilen dört alt endeks kullanılmaktadır. Finansal Sağamlılık Endeksini oluşturan alt endeksler aşağıda sırası ile incelenmiştir.

Aktif Kalitesi Endeksi: 2009 uuncy çeyreği sonu itibarıyla 91,88 seviyesinde gerçekleşen aktif kalitesi endeksi drdncy çeyrek içinde düşüş yaşamış ve Aralık ayında 90,59'a gerilemiştir. Son eyrek içinde yaşanan bu gerilemede bankacılık sektörü duran aktifler, net takipteki alacaklar ve brüt takipteki alacaklar kalemlerinde gözlenen artışlar esas rolü oynamıştır. Endeks Ekim ve Kasım aylarında sırasıyla 89,27 ve 92,08 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Geline bu nokta ile endeks hazırlanmaya başladığı 2005 yılından bu yana kaydedilen en düşük değerine ulaşmıştır.

Grafik 6.5

Kaynak: KTCMB

Likidite Endeksi: 2009 Ekim ve Kasım aylarında toplam aktif kalemindeki büyüme hızının likit aktif kalemindeki büyüme hızından daha fazla olmasına bağlı olarak Eylül ayına göre gerileme yaşayan likidite endeksi, Aralık ayında likit aktiflerin toplam aktifler içerisindeki payının artmasıyla Eylül ayındaki seviyesine yaklaşmış ve 68,20 olarak gerçekleşmiştir.

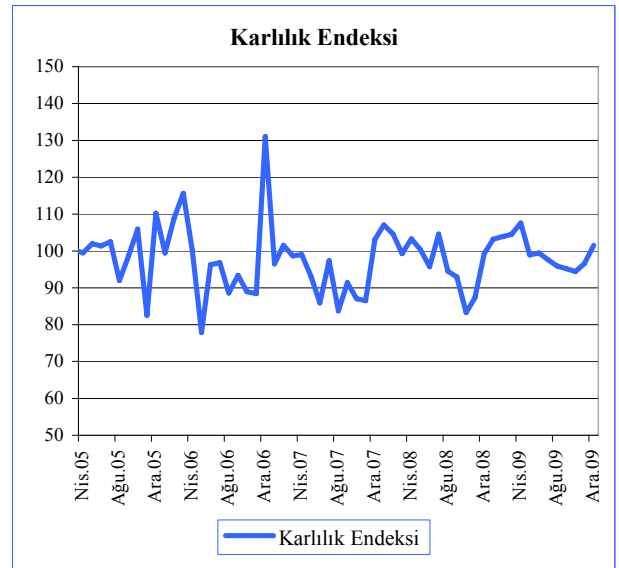
Grafik 6.6

Kaynak: KTCMB

Karlılık Endeksi: Alt endeksler arasında en yüksek oynaklığa sahip karlılık alt endeksi 2009 yılı drdncy çeyreği içinde artmış ve Aralık ayında 101,56 seviyesine ulaşmıştır. 2008 yılı Aralık ayında 99,23 seviyesinde gerçekleşen endeks, bir önceki yılın aynı dönemine göre daha yüksek bir seviyede bulunmaktadır.

Grafik 6.7

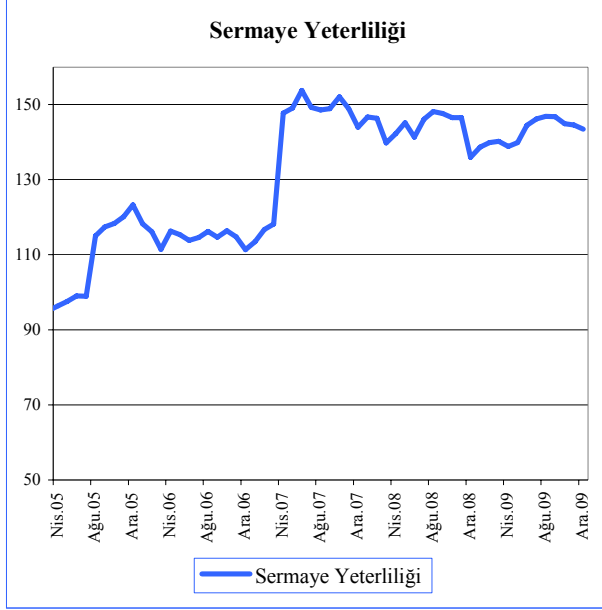

Kaynak: KTCMB

Sermaye Yeterliliği Endeksi 2009 yılı son çeyreği içinde sermaye yeterliliği standart rasyosunda yaşanan gerileme ile birlikte Aralık ayı itibarıyla 143,45 seviyesine düşmüştür. Eylül ayı itibarıyla endeks 146,78 seviyesinde bulunmakta idi.

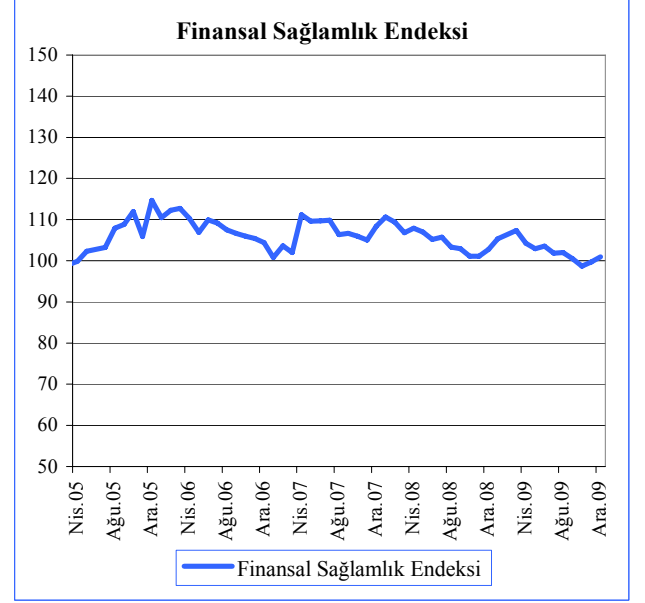
Finansal Sağlamlık Endeksi: 2009 yılı Ekim ve Kasım aylarında düşüş göstermiş, ancak Aralık ayında karlılık alt endeksinde yaşanan yükselişle birlikte Eylül ayındaki 100,47 seviyesinin çok az üzerinde 100,95 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6.8

Kaynak: KKTOMB

Grafik 6.9

Kaynak: KKTOMB

7. 2008 HANEHALKI BÜTÇE ANKETİ 2008=100 TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ ÇALIŞMALARI

Devlet Planlama Örgütü İstatistik ve Araştırma Dairesi 1978 yılından beri tüketici fiyat endeksini rutin olarak her ay hesaplamakta ve yayınlamaktadır. Tüketici Fiyat Endekslerinin temeli hanehalklarının tüketim eğilimlerine ve bunlara yönelik yapılan harcamalara dayandığından, endeks oluşumunda kullanılacak veriler hane halklarına uygulanan anket çalışmaları ile derlenmektedir. İstatistik ve Araştırma Dairesi bu amaçla; 1977 ve 1987 yıllarında hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketini, 1998-1999 yıllarında hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi'ne ek olarak Gelir Dağılımı Anketi'ni ve 2008 yılında ise Gelir Dağılımı ile birlikte Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi'nin de içerildiği hanehalkı Bütçe Anketi'ni uygulamıştır. Bu uygulamalardan elde ettiği verilerle de anketlerin uygulandığı yılların temel yıl olarak alındığı Tüketici Fiyat Endeks'lerini oluşturmuştur.

Bu çalışmada öncelikle konu kapsamında yer alan bazı terimler ile ilgili açıklamalar yapılmış ve 2008 yılında uygulanan Hanehalkı Bütçe Anketi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Daha sonra ise 2008 Temel Yılı Tüketici Fiyat Endeksi yapısı anlatılarak 1998-1999 Temel Yılı Tüketici Fiyat Endeksi yapısı ile farklılığı irdelenmiş ve bazı karşılaştırmalara da yer verilmiştir. Son olarak da 2008 Temel Yılı Ocak 2010 Tüketici Fiyat Endeksi sonuçları verilmiştir.

Endeks: Zamana bağlı olarak değişim gösteren veriler daha çok endeks olarak adlandırılan ölçüm yöntemleri ile takip edilmektedir. Ekonomik zaman serileri zamana bağlı olarak değişim gösteren verilerdir. Üretim, tüketim, gelir, enflasyon ve yoksulluk gibi veriler ekonomik zaman serilerine örnek gösterilebilir. Genellikle ülke ekonomisi için önemli bir gösterge olan enflasyon oranının belirlenmesinde fiyat endeksleri kullanılmaktadır.

Enflasyon: Enflasyon ülke genelindeki ortalama fiyat düzeyinin değişimi olarak ifade edildiğinde karşımıza enflasyonun nasıl ölçüleceği problemi çıkmaktadır. İktisadi hayatta fiyatlar iki kesim tarafından belirlenmektedir. Bunlardan birisi ürünü üreten üretici kesim, diğeri ise bu üründen faydalanan tüketici kesimdir. Enflasyonun iki şekilde hesaplanmasında fayda vardır; a) Üretici Fiyatları Endeksi ve b) Tüketici Fiyatları Endeksi.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde İstatistik ve Araştırma Dairesi tarafından Tüketici Fiyatları Endeksi ile enflasyon hesaplanmaktadır.

Tüketici Fiyat Endeksi: Tüketici Fiyatları Endeksi belirli bir referans döneminde belirli bir kitle tarafından satın alınan madde ve hizmetlerle belirlenen bir sepetin maliyetini, zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişikliklerini ölçer. Sepet aynı maddeleri içerdiğinden, maddeler aynı miktar ve kalitede kaldığından, endeks sadece fiyat hareketlerini yansıtır. Bu nedenle Tüketici Fiyatları Endeksi, tüketici fiyatlarında, dolayısıyla tüketicilerin satın alma gücünde, zaman içinde meydana gelen değişimlerin göstergesi olarak kullanılır. tüketici fiyat endeksleri çeşitli kesimler tarafından;

- Enflasyon ve ekonomi için bir gösterge olması,
- Hükümetlerin ekonomik politikalarının belirlenmesi,
- Ücretlerin ve fiyatların ayarlanması,
- Milli gelir hesapları,
- Fiyat analizleri ve ekonomik zaman serilerinin deflate edilmesi,
- Toplu sözleşme ve iş anlaşmazlığı görüşmeleri,
- Ticari faaliyetlerin yönlendirilmesi gibi çeşitli amaçlarda kullanılmaktadır.

Dünya’da Tüketici Fiyatları Endeksi’nin hesaplanmasında en çok kullanılan endeks formülü Laspeyres endeks formülüdür.

$$I(L)_t = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{p_{ti}}{p_{oi}} w_{oi}}{\sum_{i=1}^n w_{oi}}$$

$$w_{oi} = \frac{p_{oi} q_{oi}}{\sum_{i=1}^n p_{oi} q_{oi}}$$

İ : Endeksin hesaplanmasına gösterge olarak seçilen maddelerin indisi

p_{oi} : i. maddenin temel yıldaki fiyatı

q_{oi} : i. maddenin temel yıldaki tüketim miktarı

p_{ti} : i. maddenin güncel fiyatı

w_{oi} : i. maddenin temel yıldaki ağırlığı

Laspeyres fiyat endeksi formülünde temel yıl fiyatı ve ağırlığı sabit seçildiği için sadece güncel fiyatlar değişmektedir. Ağırlıkların güncelleştirilmesi için, endeksin veri kaynağını oluşturan Hanehalkı Bütçe Anketi’nin aylık periyotlarla yapılması gerekmektedir. Böyle bir anketin her ay tekrar etmesi hem iş yoğunluğu hem çalışmanın güçlüğü hem de ekonomik kaynakların yetersizliği nedeniyle imkansız hale gelmektedir.

Ağırlıklar: Tüketici Fiyatları Endeksi’nde, ağırlık olarak adlandırılan ve daha çok her bir ürüne hanelerin yapmış oldukları harcamanın toplam harcama içindeki payı olarak ifade edilen tartılar, endeks formülasyonunda kullanılmaktadır.

2008 Hanehalkı Bütçe Anketi

Tüketici Fiyatları Endeksi’nin temeli, hanelerin belirli bir dönemde yaptıkları çeşitli madde ve hizmet alımlarına dayanmaktadır. Madde ve hizmet alımlarının neler olduğu ve ne miktarda yapıldığının bulunabilmesi için Hanehalkı Bütçe Anketi yapılması gerekmektedir. 1998-1999=100 Tüketici Fiyat endeksini günün koşullarına taşımak için 1 Ocak - 31 Aralık 2008 tarihleri arasında Hanehalkı Bütçe Anketi uygulanmıştır. Anket, 1 Ocak-31 Aralık 2008

tarihleri arasındaki bir yıllık periyotta her ay değişen 270 hanehalkı olmak üzere yıl boyunca 3,240 hanehalkına uygulanmak üzere tasarlanmıştır.

Anketin Örnekleme bilgileri:

Örnekleme birimi: Nihai örnekleme birimi olarak *adres (konut)* tanımlanmıştır.

Örnekleme Yöntemi: KKTC’de uygulanan 2008 Hanehalkı Bütçe Anketi’nde kullanılan çerçeve 2006 Nüfus ve Konut Sayımı’nda listelenen konutlardan oluşturulmuştur. Hanehalkı Bütçe Anketi için iki aşamalı tabakalı sistematik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde öncelikle yerleşim yerleri yaklaşık olarak 75 hanelik bloklara ayrılmıştır. Örneklemenin birinci aşamasında bloklar seçilerek örneğe çıkan bloklarda bulunan sokak, cadde ve bulvarlarda tarama çalışması ile çerçevenin güncelliği sağlanmıştır. Blok tarama çalışması 2007 yılının son çeyreğinde ve 2008 yılının ilk üç çeyreğinde olmak üzere 4 kez yapılmıştır. Örneklemenin ikinci aşamasında ise anket yapılması tasarlanan 3,240 hanenin örnek çekimi yapılmıştır.

Coğrafi Kapsam: KKTC sınırları içinde bulunan tüm yerleşim yerleri kapsama dahil edilmiştir. Yerleşim yerleri İstatistik ve Araştırma Dairesi’nin diğer anket çalışmalarında da kullanmakta olduğu Merkez-Bucak ve Köyler tanımı dikkate alınarak 10 tabakaya ayrılmıştır. İlçe ağırlıklarına göre anket yapılacak hanelerin tabakalara dağılımı aşağıda belirtildiği gibi oluşturulmuştur.

1. **Birinci Tabaka** Lefkoşa Belediye Sınırları Dahilindeki Yerler
2. **İkinci Tabaka** Mağusa Belediye Sınırları Dahilindeki Yerler
3. **Üçüncü Tabaka** Girne Belediye Sınırları Dahilindeki Yerler
4. **Dördüncü Tabaka** Güzelyurt Belediye Sınırları Dahilindeki Yerler

5. **Beşinci Tabaka** İskele Belediye Sınırları Dahilindeki Yerler
6. **Altıncı Tabaka** Lefkoşa İlçesinde, Lefkoşa Belediye Sınırları Haricindeki Yerler
7. **Yedinci Tabaka** Mağusa İlçesinde, Mağusa Belediye Sınırları Haricindeki Yerler
8. **Sekizinci Tabaka** Girne İlçesinde, Girne Belediye Sınırları Haricindeki Yerler
9. **Dokuzuncu Tabaka** Güzelyurt İlçesinde, Güzelyurt Belediye Sınırları Haricindeki Yerler
10. **Onuncu Tabaka** İskele İlçesinde, İskele Belediye Sınırları Haricindeki Yerler

Kapsanan Konular: Hanehalkı Bütçe anketi ile hanehalklarının;

- Aylık tüketim harcaması kapsamında anket ayı içinde yaptığı satın alımlar, kendi üretiminden tüketimi, haneye gelen aynı gelir ve transfer şeklindeki tüketimler ile hanehalkının hediye/yardım etmek amacıyla satın aldıkları kapsamıştır. Hanehalkının kendi faydası için olmayan iş ya da ekonomik faaliyetleri için yapılan harcamalar ile yatırım amaçlı harcamalar kapsamamıştır.
- Gelir kapsamında anket ayı içinde ve son bir yılda elde edilen gelir (nakdi ve aynı gelirler ile faaliyet ve faaliyet dışı gelirleri) bilgileri,
- Anket ayındaki çalışma durumları ve istihdama yönelik ayrıntılı bilgileri,
- Konut, demografik ve sosyo-ekonomik karakteristiklerine ilişkin temel bilgileri derlenmiştir.

Tablo 7.1

Hane Sayısı		
Tabaka	Aylık Hane Sayısı	Aylık Hane Sayısı
Lefkoşa Merkez	50	600
Gazimağusa Merkez	40	480
Girne Merkez	20	240
Güzelyurt Merkez	20	240
İskele Merkez	10	120
Lefkoşa Bucak Köy	30	360
Gazimağusa Bucak Köy	30	360
Girne Bucak Köy	30	360
Güzelyurt Bucak Köy	20	240
İskele Bucak Köy	20	240
Toplam	270	3,240

Kapsanan Kitle: Anket çalışmasında KKTC sınırları içinde yaşayan *kurumsal olmayan sivil nüfus* kapsamındaki tüm hanehalkı fertleri kapsama alınmıştır. Çalışmada kurumsal nüfus kapsamında bulunan nüfus, pratik nedenlerden dolayı kapsam dışı tutulmuştur.

Hanehalkı Bütçe Anketinin Amacı: Hanehalkı Bütçe Anketi ile;

- Tüketici fiyat endekslerinde kullanılacak maddelerin seçimi ve temel yıl ağırlıklarının güncellenmesi,
- Hanelerin tüketim kalıplarında ve tüketim alışkanlıklarında zaman içinde meydana gelen değişimlerin izlenmesi,
- Milli gelir hesaplamalarında özel nihai tüketim harcamaları tahminlerine yardımcı olacak verilerin elde edilmesi,
- Uzun dönemli ekonomik planların yapılmasına ve sosyal refah planlamasına yardımcı olacak verilerin derlenmesi,
- Gelire dayalı Görelî Yoksulluk hesaplarının yapılması,
- Asgari Ücret tespit çalışmaları, hanehalklarının yaşam seviyeleri, beslenme sorunları vb. diğer sosyo-ekonomik analizler için gerekli verilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Anketin Tahmin Boyutu: HBA'nin örnekleme tasarımı, KKTC geneli ve ilçe bazında tahmin verecek şekilde oluşturulmuştur.

İkame Prensibi: Örneğe seçilen hanehalkı ile anket yapılamaması durumunda ikame yaklaşımı kullanılmıştır.

Ankette kullanılan soru formları: Anket çalışmasında üç ayrı soru formu kullanılmıştır.

- Hanehalkı Bütçe Anketi soru formu (Form 1),
- Hanehalkı harcama kayıt defteri (Form 2),
- Ferdi harcama kayıt defteri (Form 3).

Ankette Temel Alınan Referans Dönemleri: *Referans dönemi; baz alınan (verilerin temsil ettiği) zaman periyodudur.* Bu gibi çalışmalarda, amaca yönelik olarak, farklı bölümler için farklı referans dönemi uygulaması söz konusudur. Yani, farklı zaman periyodları temel alınarak sorgulama yapılmaktadır.

Hanehalkının sosyo-ekonomik durumu ile tüketim alışkanlıkları ve genel harcama yapısına ilişkin sorularda mevcut duruma yönelik sorgulama yapılmıştır.

[Referans dönemi; sorgulama anı]

Dayanıklı tüketim malları ve hizmetleri için son onbir ay referans alınmıştır.

Hanehalkının tüketim harcamaları için referans dönemi **anket uygulamasının yapıldığı aydır.** Örneğin, Nisan ayında anket uygulanan haneler için referans dönemi 1 Nisan - 30 Nisan tarihleri arasındaki dönemdir.

Tüketim dışı harcamaları ve nakdi girişler için referans dönemi son bir yıl olarak alınmıştır.

Hanehalkı bileşimi, anket ayı sonu itibarıyla hanehalkı ferdi tanımına uyan tüm fertler kayıt edilecek şekilde belirlenmiştir. Bu bölümdeki yaş, eğitim, medeni durum gibi sorular için

referans dönemi mevcut durumdu. *[Referans dönemi; sorgulama anı]*

İstihdam durumuna ilişkin sorular için referans dönemi **anket ayının son haftası idi.** Anket ayının son haftasındaki çalışma durumu sorgulanmıştır. Esas işin belirlenmesi de yine referans dönemi baz alınarak zamanın en fazla harcadığı iş olarak belirlenmiştir.

Hanehalkı fertlerinin gelir bilgileri sorgulanırken, **anket ayı ve son 12 ay referans** alınarak sorgulanmıştır. Tarım gelirleri sadece son 12 aya göre sorgulanmıştır.

Anketin alan çalışması 31 Aralık 2008'de sonlandırılmış olup Aralık ayı alan çalışmaları ise 10 Ocak 2009'da anketörler tarafından dairemize teslim edilmiştir. Çeşitli nedenlerle 45 hanede anket sonuçlandırılmayarak toplamda 3,195 hanede anket tamamlanmıştır. Ankete katılım yüzde 98,60 olarak gerçekleşmiştir.

2008=100 Tüketici Fiyat Endeksi

2008=100 KKTC Tüketici Fiyatları Endeksi'nin birçok ülkede olduğu gibi Laspeyres endeks formülüne göre hesaplanması kararı alınmıştır. KKTC Hanehalkı Bütçe Anket'inden elde edilen verilere göre hesaplanan 2008 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksi'nde, uluslararası mukayeseye imkan veren, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisleri'nin de önerdiği Amaca Yönelik Kişisel Tüketim Sınıflaması (Classification Of Individual Consumption by Purpose-COICOP) kullanılmıştır. 2008=100 TÜFE için; izafi kiralara, servet birikimi oluşturmak için satın alınan mal ve hizmet harcamaları, kurumsal nüfus harcamaları, hane içine verilen harçlıklar, kendi üretiminden tüketim, verilen ve alınan hediyeler, aynı gelirler ve müteşebbislerle ücretli çalışanların tüketmek amacıyla sahip oldukları veya çalıştıkları işyerlerinden getirdikleri kapsam dışı tutulmuştur. Bunlara ait harcama tutarı düşüldükten sonra toplam tüketimin yüzde 84,60'ı endeks oluşumunda değerlendirilmiştir.

2008 Temel Yıllı KKTC Tüketici Fiyatları Endeksi fiyatlandırma aşamasında, belirli bir ölçü biriminde satılan ve belirli bir kaliteye sahip toplam 473 madde olmak üzere 679 madde çeşidi kapsama alınmıştır. Bu maddelerin fiyatları belirli örnekleme yöntemleriyle 5 ilçede seçilmiş olan işyerlerinden aylık olarak derlenmektedir. Endeksin hesaplanabilmesi için kullanılan sınıflama, madde çeşidinden başlamakta; madde, madde alt grubu, madde grubu ve ana harcama grubuna kadar devam etmektedir. Endeks kapsamında yer alan madde ve hizmetlerin seçiminde dikkat edilen ölçütler şu şekilde sıralanabilir;

- Hanehalklarının tüketimlerinde önemli derecede ağırlık almış olması,
- Tanımlanabilir nitelikte olması ve birim fiyatına ulaşılabilir olması,
- Fiyatının izlenebilir olması,
- Tüketimde önemli ağırlık almamasına rağmen tüketimde sürekliliği olan madde ve hizmetler olması.

Tablo 7.2

1998-1999 ve 2008 Temel Yılı Tüketici Fiyat Endeksinde Yer Alan Mal ve Hizmet Sayıları		
Ana Gruplar	Madde Sayısı	
	1998-1999	2008
01-Gıda ve Alkolsüz İçecekler	131	183
02-Alkollü İçecekler ve Tütün	10	18
03-Giyim ve Ayakkabı	94	96
04-Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	10	20
05-Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	64	95
06-Sağlık	18	35
07-Ulaştırma	17	45
08-Haberleşme	5	15
09-Eğlence ve Kültür	47	83
10-Eğitim	2	10
11-Lokanta ve Oteller	9	29
12-Çeşitli Mal ve Hizmetler	24	50
Toplam	431	679

Endeks sepetinde yer alan maddelerde sabit ve değişken olmak üzere iki farklı ağırlık kullanılmıştır.

Madde Ağırlıkları: Tüketici fiyatlarında kullanılan tüm ağırlıklar temelde, Hanehalkı Bütçe Anketi sonuçlarından elde edilmiştir. Hanehalklarının tüketimlerinde sadece kendi yerleşim yerlerinde yaptığı harcamalar değil, hanelerin yerleşim yerlerinin dışında yaptığı harcamalar da (yurtdışı dahil) dikkate alınmıştır. Endeks kapsamına ait ağırlık hesaplaması için, KKTC’de yaşayan hanehalklarının 1 Ocak-31 Aralık 2008 tarihleri arasındaki toplam 12 aylık hanehalkı tüketim harcama değerleri kullanılmıştır. Anket sonuçları ve madde türü dikkate alınarak tüketimde aylar itibariyle mevsimsel farklılık gösteren maddeler için, aylık tüketim değerleri göz önüne alınarak; yaş sebze ve meyveler ile giyim grubunda mevsimsel değişken ağırlık hesaplanmıştır. Bunların dışındaki grupların ağırlıkları ise yıllık tüketim toplamlarından hesaplanan sabit ağırlıklardır. Ağırlık hesaplamasında toplam tüketim değeri esas alınarak hesaplama yapılmış ve ana gruplar toplam yıllık tüketim içerisinde ağırlıklandırılmıştır.

Tablo 7.3

KKTC Tüketici Fiyatları Endeksi 1998-1999 ve 2008 Temel Yıl Ana Grup Ağırlıkları		
Ana Gruplar	Madde Ağırlığı (%)	
	1998-1999	2008
01-Gıda ve Alkolsüz İçecekler	33,35	22,02
02-Alkollü İçecekler ve Tütün	3,06	3,96
03-Giyim ve Ayakkabı	9,26	5,39
04-Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	7,55	14,55
05-Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	8,79	6,36
06-Sağlık	4,72	4,15
07-Ulaştırma	12,85	22,63
08-Haberleşme	2,66	4,21
09-Eğlence ve Kültür	4,02	4,04
10-Eğitim	4,10	4,16
11-Lokanta ve Oteller	4,16	4,15
12-Çeşitli Mal ve Hizmetler	5,48	4,38
Toplam	100,00	100,00

Tablo 7.4

Tüketici Fiyatları Endeksinde KKTC İle Diğer Ülkelerin Ağırlıklarının Karşılaştırılması				
Ana Gruplar	Ağırlıklar (%)			
	KKTC	TC	AB	GÜNEY KIBRIS
	2008 = 100	2003 = 100	2005 = 100	2005 = 100
01-Gıda ve Alkolsüz İçecekler	22,02	27,60	15,78	17,55
02-Alkollü İçecekler ve Tütün	3,96	5,31	3,72	2,21
03-Giyim ve Ayakkabı	5,39	7,30	6,83	8,93
04-Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	14,55	16,83	15,30	16,25
05-Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	6,36	6,78	7,01	6,78
06-Sağlık	4,15	2,55	4,05	5,05
07-Ulaştırma	22,63	13,90	15,66	15,37
08-Haberleşme	4,21	4,94	3,29	4,05
09-Eğlence ve Kültür	4,04	2,83	9,68	6,39
10-Eğitim	4,16	2,48	1,04	2,87
11-Lokanta ve Oteller	4,15	5,51	9,28	7,57
12-Çeşitli Mal ve Hiz.	4,38	3,97	8,36	6,98
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00

Güncel Fiyatlar: 2008 temel yıllı endeksinde güncel fiyatların tespit edilmesi için her ay 5 ilçedeki 579 işyerinden 6153 mal ve hizmet fiyatı ile 42 kiracıdan ödedikleri kira fiyatları derlenmektedir. KKTC genelinde, yerleşim yerlerine göre fiyat farklılığı göstermeyen maddelerin (mobilya, uçak, mektup, telefon, sigara ürünleri gibi) aylık fiyatları, gerek İstatistik ve Araştırma Dairesi'nin iş yükünü artırmamak, gerekse ayrı ayrı fiyat derlemeden doğabilecek hataları önlemek amacıyla yalnızca Lefkoşa'dan derlenmektedir.

Fiyat Derleme Dönemleri: Aylık güncel fiyatlar, ay içinde meydana gelebilecek fiyat farklılaşmasının elde edilebilmesi amacıyla, yaş meyve-sebze dışındaki maddeler için ayın 25'inci gününü içine alan haftada olmak üzere ayda bir kez derlenmektedir. Yaş meyve-sebze fiyatları ise diğer maddelere oranla daha fazla fiyat değişikliği gösterdiğinden ayda üç kez derlenmektedir. Kiralar ise ay içinde bir defa sorgulanmaktadır.

TÜFE'nin Kamuoyuna Duyurulması: Tüketici Fiyatları Endeks rakamları ve değişim oranları, fiyat derleme ayını takip eden ayın ilk haftasında basın açıklaması ile kamuoyuna duyurulmaktadır. Basın açıklamasında endeksin bir önceki aya göre değişim oranı, bir önceki yılın aralık ayına göre değişim oranı ve bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı yayınlanmaktadır.

2008 Temel Yılı Ocak 2010 Tüketici Fiyat Endeksi Sonuçları

Tüm bu yoğun çalışmalardan sonra 2008 temel yılı için belirlenen ağırlıklara aylık bazda ilgili fiyatların uygulanması ile 2008 ve 2009 endeks değerleri hesaplanmıştır. 2009 endeks değerlerinin kullanılması ve Ocak 2010 fiyatlarının formülasyona eklenmesi ile de Ocak 2010 Tüketici Fiyat Endeksi değişim oranları; Bir Önceki Aya Göre, Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre, Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre ve 12 Aylık Ortalamalara Göre bulunmuştur. Yapılan hesaplamalar sonucunda Ocak ayı Tüketici Fiyat Endeksi;

- Bir önceki aya göre yüzde -0,27,
- Bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde -0,27,
- Bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 3,82,
- On iki aylık ortalamalara göre yüzde 5,41, olarak değişmiştir.

Güner Mükellef
İstatistik ve Araştırma Dairesi Başkanı

KKTC Devlet Planlama Örgütü

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır.)

Ekonomik Kararlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası				
Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	16.10.2009	741	22.10.2009	182
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 11 (1) ve 23 (3). maddesi uyarınca, yasal karşılık faiz oranı değişiklik kararı.	16.10.2009	742	22.10.2009	182
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11 (1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	04.12.2009	749	15.12.2009	211
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 11 (1) ve 23 (3). maddesi uyarınca, yasal karşılık faiz oranı değişiklik kararı.	04.12.2009	750	15.12.2009	211

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti - Meclis

Konu	Yasa/Yasa Tasarısı		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara

Yasalar

Gelir Vergisi (Değişiklik) Yasası

04.01.2010

3

05.02.2010

20

Yasa Tasarıları

Serbest Bölgeler Yasa Tasarısı

Poliçeler (Değişiklik) Yasa Tasarısı

Uluslararası İşletme Şirketleri (Değişiklik) Yasa Tasarısı

Güzelyurt bölgesindeki Sel Felaketinden Etkilenenlerden, Değiştirilmiş Şekliyle 73/2007 Sayılı Sosyal Güvenlik Yasası altında kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların 30.09.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını, bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların ise 30.11.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını ödemiş olanların, kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların 1.10.2009-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından, bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların ise 1.12.2009-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından kaynaklanan gecikme zamlarının tahsili ile ilgili kuralların düzenlenmesine ilişkin yasa tasarısı Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen sel, yangın deprem gibi doğal afet yaşayan bölgelerde iş yapan gerçek veya tüzel kişilere Poliçeler Yasası'nın 74 b maddesinin (2). fıkrasındaki sürelerin geçici olarak farklı uygulanması hakkında yasa tasarısı.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Bakanlar Kurulu

Konu	Yasa Gücünde Kararname		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Kararnameler				
Güzelyurt bölgesindeki sel felaketinden etkilenenlerden, değiştirilmiş şekliyle 73/2007 sayılı sosyal güvenlik yasası altında kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların 30.09.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını, bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların ise 30.11.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını ödemiş olanların, kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların 1.10.2009-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından, bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların ise 1.12.2009-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından kaynaklanan gecikme zamlarının tahsili ile ilgili kuralların düzenlenmesine ilişkin yasa tasarısı.	10.02.2010	248	12.02.2010	25
Yurtdışındaki bankalarda ve menkul değerler cüzdanında bulundurulmuş tutarlardan banka ve sigorta işlemleri vergisi alınması.	17.02.2010	479	4.03.2010	39
Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen sel, yangın, deprem gibi doğal afet yaşayan bölgelerde iş yapan gerçek veya tüzel kişilere Poliçeler Yasası'nın 74 B ve 74 C maddelerindeki sürelerin geçici olarak farklı uygulanması hakkında Yasa Gücünde Kararname.	03.03.2010	536	05.03.2010	41
Girne bölgesindeki sel felaketinden etkilenenlerden, değiştirilmiş şekliyle 73/2007 sayılı sosyal güvenlik yasası altında kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların ve bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların 31.12.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını ödemiş olanların, 1.1.2010-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından kaynaklanan gecikme zamlarının tahsili ile ilgili kuralların düzenlenmesine ilişkin Yasa Gücünde Kararname.	03.03.2010	539	05.03.2010	41
Lefkoşa bölgesindeki sel felaketinden etkilenenlerden, değiştirilmiş şekliyle 73/2007 sayılı sosyal güvenlik yasası altında kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların ve bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların 31.12.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını ödemiş olanların, 1.1.2010-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından kaynaklanan gecikme zamlarının tahsili ile ilgili kuralların düzenlenmesine ilişkin Yasa Gücünde Kararname.	03.03.2010	540	05.03.2010	41

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Bakanlar Kurulu

Konu	Yasa Gücünde Kararname		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara

Kararnameler

Girne bölgesindeki sel felaketinden etkilenenlerden, değiştirilmiş şekliyle 16/1976 sayılı Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası altında kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların ve bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların 31.12.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını ödemiş olanların, 1.1.2010-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından kaynaklanan gecikme zamlarının tahsili ile ilgili kuralların düzenlenmesine ilişkin Yasa Gücünde Kararname.

03.03.2010

541

05.03.2010

41

Lefkoşa bölgesindeki sel felaketinden etkilenenlerden, değiştirilmiş şekliyle 16/1976 sayılı Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası altında kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanların ve bir hizmet veya çıraklık akdine dayanarak çalıştırılanların 31.12.2009 tarihine kadar olan prim borçlarını ödemiş olanların, 1.1.2010-31.12.2010 tarihleri arasındaki prim borçlarından kaynaklanan gecikme zamlarının tahsili ile ilgili kuralların düzenlenmesine ilişkin Yasa Gücünde Kararname.

03.03.2010

542

05.03.2010

41

İstatistik Tabloları

Tablo No		Sayfa
1	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri	60
2	KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları	61
3	KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler	62
4	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat	63
5	KKTC Merkez Bankası Döviz Kurları	64
6	Çapraz Kurlar - Yabancı Para / USD	65
7	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları	66
8	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları	67
9	Karşılıksız Çekler	68
10	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özetleri	69
11	Brüt Krediler Toplam - Sektörlere Göre	70
12	Brüt Krediler TP - Sektörlere Göre	71
13	Brüt Krediler YP - Sektörlere Göre	72
14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre	73
15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre	73
16	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre	74
17	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre	74
18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre	75
19	Mevduat (YP) - Türlerine Göre	76
20	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar	77
21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	78
22	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla TL)	79
23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	80
24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)	80
25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	81
26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	81
27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla TL)	82
28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	82
29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	83
30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	83
31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)	84
32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)	84
33	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)	85
34	KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)	86
35	Tüketici Fiyatları Endeksi-Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri	86
36	Dış Ticaret Verileri	87
37	Asgari Ücret Gelişmeleri	88
38	Akaryakıt Satışı (Ton)	89
39	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	89
40	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam	90

<i>Tablo: 1</i>	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri (TL)								
Tarih	Likit Varlıklar	Krediler	Diğer Aktifler	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduatlar	Yasal Karşılıklar	Diğer Pasifler	Pasif Toplamı
31 Ara. 2004	673.968.044	199.521.631	28.026.127	901.515.802	84.590.618	477.329.785	326.342.094	13.253.305	901.515.802
31 Ara. 2005	803.882.854	212.667.432	47.708.851	1.064.259.137	117.714.899	571.917.179	367.845.086	6.781.973	1.064.259.137
31 Mar. 2006	793.454.188	174.996.667	44.781.831	1.013.232.686	81.880.517	525.142.553	402.492.965	3.716.651	1.013.232.686
30 Haz. 2006	956.660.299	180.107.081	12.056.344	1.148.823.724	82.946.661	588.430.519	470.256.029	7.190.515	1.148.823.724
30 Eyl. 2006	964.836.348	166.357.937	3.991.155	1.135.185.440	100.072.607	592.509.836	435.647.284	6.955.713	1.135.185.440
31 Ara. 2006	968.876.694	173.500.874	57.087.426	1.199.464.994	109.682.971	632.201.357	450.940.773	6.639.893	1.199.464.994
31 Mar. 2007	1.106.737.492	160.135.614	23.963.138	1.290.836.244	92.698.878	705.101.758	480.006.229	13.029.379	1.290.836.244
30 Haz. 2007	1.170.592.826	156.940.215	2.262.694	1.329.795.735	93.887.867	730.069.183	471.809.227	34.029.458	1.329.795.735
30 Eyl. 2007	1.188.408.616	150.818.990	1.595.634	1.340.823.240	95.197.181	711.854.757	467.935.778	65.835.524	1.340.823.240
31 Ara. 2007	1.194.497.005	153.648.989	57.056.280	1.405.202.274	129.850.517	817.805.707	450.369.687	7.176.363	1.405.202.274
31 Mar. 2008	1.282.246.607	140.256.645	43.241.145	1.465.744.397	106.084.237	841.868.237	487.187.496	30.604.427	1.465.744.397
30 Haz. 2008	1.300.676.488	137.520.358	30.218.942	1.468.415.788	107.750.995	813.305.075	494.535.750	52.823.968	1.468.415.788
30 Eyl. 2008	1.282.530.142	105.289.335	62.810.899	1.450.630.376	108.762.390	766.779.304	497.875.397	77.213.285	1.450.630.376
31 Ara. 2008	1.494.724.842	106.808.365	157.415.311	1.758.948.518	150.171.626	1.029.898.521	518.657.847	60.220.524	1.758.948.518
31 Mar. 2009	1.490.226.308	152.767.250	54.015.758	1.697.009.316	126.748.391	993.998.278	490.254.160	86.008.487	1.697.009.316
30 Haz. 2009	1.529.634.301	137.571.126	60.547.645	1.727.753.072	127.627.406	965.821.610	507.526.438	126.777.618	1.727.753.072
30 Eyl. 2009	1.571.464.773	119.288.779	72.368.998	1.763.122.550	128.539.877	952.927.448	506.903.513	174.751.712	1.763.122.550
31 Ara. 2009	1.708.379.939	116.187.312	110.440.921	1.935.008.172	188.379.201	1.091.157.280	515.449.402	140.022.289	1.935.008.172

Kaynak: KKTOMB

Tablo: 2		KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları (TL)					
Tarih	Nakit Değerler	Altın Deposu	Bankalar Nezdindeki Mevduat (TP)	Bankalar Nezdindeki Mevduat (YP)	Yurtdışı Bankalar	MDC	Toplam
31 Ara 2004	44.112.868	503.981	48.272.612	161.234.001	83.253.301	336.591.281	673.968.044
31 Ara 2005	43.860.979	582.261	58.081.780	295.487.013	36.191.676	369.679.145	803.882.854
31 Mar 2006	53.451.483	582.261	29.947.540	291.797.128	34.919.277	382.756.499	793.454.188
30 Haz 2006	68.226.839	582.261	139.658.488	334.539.404	47.790.853	365.862.454	956.660.299
30 Eyl 2006	44.333.524	582.261	71.393.289	430.081.568	36.949.386	381.496.356	964.836.384
31 Ara 2006	59.646.815	753.894	77.824.092	393.344.892	65.816.671	373.733.570	971.119.934
31 Mar 2007	54.158.180	753.894	279.668.388	306.569.873	106.288.557	359.298.600	1.106.737.492
30 Haz 2007	46.147.303	753.894	261.543.596	381.857.949	104.666.099	375.623.985	1.170.592.826
30 Eyl 2007	38.971.424	753.894	171.321.354	456.498.011	68.191.858	452.672.075	1.188.408.616
31 Ara 2007	62.272.561	818.402	147.415.535	407.177.942	74.294.292	502.518.273	1.194.497.005
31 Mar.2008	49.692.127	818.402	163.908.586	409.460.240	124.147.560	534.219.692	1.282.246.607
30 Haz.2008	38.950.938	818.402	86.979.379	458.719.297	99.839.166	615.369.306	1.300.676.488
30 Eyl.2008	30.999.943	818.402	70.075.080	495.082.605	57.719.559	627.834.553	1.282.530.142
31 Ara.2008	45.235.398	1.102.232	197.242.226	584.543.453	36.015.660	630.585.873	1.494.724.842
31 Mar.2009	41.253.227	1.102.232	332.627.571	530.370.417	3.765.687	581.107.174	1.490.226.308
30 Haz.2009	43.011.879	1.102.232	428.710.343	555.479.912	14.957.825	486.372.110	1.525.634.301
30 Eyl.2009	45.836.472	1.102.232	585.856.115	584.959.903	17.957.401	335.752.650	1.571.464.773
31 Ara.2009	28.331.222	1.382.809	798.978.378	632.935.117	20.899.913	225.852.500	1.708.379.939

Kaynak: KKTOMB

Tablo: 3									
KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullanılan Krediler (TL)									
Tarih	Tarım	Ticari	Sanayi	İhracat	Küçük Esnaf	Turizm	Eğitim	Eximbank İhracat	Toplam
31 Ara 2004			173.587	335.525	97.259		467.051		1.073.422
31 Ara 2005			3.114.127		39.450		467.100		3.620.677
31 Mar 2006			2.362.431	408.505	10.843		474.326		3.256.105
30 Haz 2006			2.731.082	494.861			574.589		3.800.532
30 Eyl 2006			4.049.130						4.049.130
31 Ara 2006			3.357.939				3.534.795		6.892.734
31 Mar 2007			3.160.195				3.538.728		6.698.923
30 Haz 2007			2.501.258				3.261.500		5.762.758
30 Eyl 2007			2.279.516				3.013.985		5.293.501
31 Ara 2007			1.890.548				2.972.378		4.862.926
31 Mar 2008			1.574.710				3.191.250		4.765.960
30 Haz.2008			851.160				3.023.750		3.874.910
30 Eyl 2008			595.692				3.127.083		3.722.775
31 Ara 2008			436.943				3.896.969		4.333.912
31 Mar. 2009			3.024.120				4.220.000		7.244.120
30 Haz. 2009		1.677.527	3.497.163				3.863.397		9.038.087
30 Eyl 2009		466.648	4.416.690				7.520.845		12.404.183
31 Ara. 2009		778.149	4.393.957				3.839.328		9.011.434

Not: Rakamlara faiz gelir reeskontları dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTOMB

Tarih	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat (TL)								Toplam
	Kamu Mevduatı		Bankalar				Diğer		
			A-Serbest		B-Zorunlu Karşılıklar				
	TP	YP	TP	YP	TP	YP	TP	YP	
31 Ara 2004	7.387.126	72.349.516	159.054.556	224.815.180	134.672.580	191.669.514	12.991.937	731.470	803.671.879
31 Ara 2005	11.437.380	97.627.177	221.320.267	221.856.901	171.662.483	196.182.603	18.990.773	684.681	939.762.265
31 Mar 2006	13.671.340	97.765.269	178.703.974	233.489.635	201.724.897	200.768.068	795.800	716.535	927.635.518
30 Haz 2006	13.139.141	72.725.112	210.423.520	290.703.374	221.865.929	248.390.100	522.668	916.704	1.058.686.548
30 Eyl 2006	11.038.313	46.630.391	224.357.136	309.210.751	204.848.869	230.798.415	529.918	743.327	1.028.157.120
31 Ara 2006	6.306.130	58.836.345	271.132.222	289.649.744	208.696.624	242.244.131	5.582.742	694.175	1.083.142.113
31 Mar 2007	1.522.118	34.748.497	422.115.712	245.738.035	229.129.876	250.876.353	176.244	801.152	1.185.107.987
30 Haz 2007	1.862.563	49.149.221	386.279.170	291.860.784	229.263.974	242.545.253	207.507	709.938	1.201.878.410
30 Eyl 2007	5.561.657	54.904.190	330.854.293	314.542.087	235.271.599	232.664.179	5.287.611	704.919	1.179.790.535
31 Ara 2007	14.203.717	32.569.574	425.903.591	343.996.121	239.975.463	210.394.224	542.262	590.442	1.268.175.394
31 Mar 2008	12.533.727	44.457.446	440.235.263	343.550.475	253.796.881	233.390.615	555.477	535.849	1.329.055.733
30 Haz 2008	32.788.967	19.870.247	404.298.288	355.258.061	272.622.653	221.913.097	567.890	521.622	1.307.840.825
30 Eyl.2008	6.279.591	35.178.630	407.638.950	316.664.994	277.364.050	220.511.347	529.277	487.862	1.264.654.701
31 Ara.2008	26.884.020	116.441.846	563.399.378	322.013.947	300.839.064	217.818.783	512.521	646.809	1.548.556.368
31 Mar.2009	35.902.683	18.179.795	599.797.649	339.120.108	281.252.635	209.001.525	515.521	482.522	1.484.252.438
30 Haz.2009	20.662.007	9.044.368	571.758.526	357.075.096	293.736.408	213.790.030	3.949.510	3.332.103	1.473.348.048
30 Eyl.2009	45.524.084	1.360.569	500.184.219	403.763.487	304.655.068	202.248.445	477.931	1.617.158	1.459.830.961
31 Ara.2009	34.510.076	6533.804	613.088.858	430.261.627	312.745.945	202.703.457	5.598.312	1.164.603	1.606.606.682

Kaynak: KKTCCMB

Tablo: 5		KKTC Merkez Bankası							
		Döviz Kurları							
		TP / YP							
Yıllar	Aylar	USD		GBP		EURO		KL	
		Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış
2000		671.093	675.004	992.884	999.073	612.994	621.544	1.001.500	1.021.530
2001		1.439.567	1.446.510	2.081.497	2.092.377	1.268.115	1.274.231	2.105.000	2.210.250
2002		1.634.501	1.642.384	2.618.888	2.632.577	1.703.477	1.711.693	2.800.000	2.940.000
2003		1.395.835	1.402.567	2.476.610	2.489.556	1.745.072	1.753.489	2.880.000	3.024.000
2004		1.342.100	1.348.600	2.576.500	2.590.000	1.826.800	1.835.600	3.046.800	3.199.140
2005		1,3418	1,3483	2,3121	2,3242	1,5875	1,5952	2,6934	2,8281
2006		1,4056	1,4124	2,7569	2,7713	1,8515	1,8604	3,1067	3,262
2007		1,4221	1,4290	2,7941	2,8087	1,8432	1,8521	2,8256	2,9669
2008		1,5123	1,5196	2,1924	2,2039	2,1408	2,1511		
2009	1	1,6345	1,6424	2,3346	2,3468	2,1027	2,1128		
	2	1,6874	1,6955	2,3932	2,4057	2,1360	2,1463		
	3	1,6880	1,6961	2,3899	2,4024	2,2258	2,2365		
	4	1,5968	1,6045	2,3531	2,3654	2,1113	2,1215		
	5	1,5345	1,5419	2,4693	2,4822	2,1555	2,1659		
	6	1,5301	1,5375	2,5272	2,5404	2,1469	2,1573		
	7	1,4770	1,4841	2,4344	2,4471	2,0778	2,0878		
	8	1,4900	1,4972	2,4310	2,4437	2,1380	2,1483		
	9	1,4820	1,4891	2,3549	2,3672	2,1603	2,1707		
	10	1,4826	1,4898	2,4515	2,4643	2,1977	2,2083		
	11	1,4825	1,4897	2,4765	2,4894	2,2297	2,2405		
	12	1,5057	1,5130	2,3892	2,4017	2,1603	2,1707		

Not: Kurlar ay sonu itibarıyla verilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 6	Çapraz Kurlar			
	Yabancı Para / USD			
Yıllar	Aylar	£	€	KL
1998		1,6724	1,1753	1,9914
1999		1,6161	1,0037	1,7084
2000		1,4801	0,9208	1,5134
2001		1,4465	0,8809	1,5280
2002		1,6029	1,0422	1,7901
2003		1,7750	1,2502	2,1560
2004		1,9205	1,3611	2,3722
2005		1,7238	1,1831	2,0975
2006		1,9621	1,3172	2,3095
2007		1,9979	1,4683	2,5351
2008		1,4503	1,4156	
2009	1	1,4289	1,2864	
	2	1,4189	1,2659	
	3	1,4164	1,3186	
	4	1,4742	1,3222	
	5	1,6098	1,4047	
	6	1,6523	1,4031	
	6	1,6523	1,4031	
	7	1,6489	1,4068	
	8	1,6322	1,4349	
	9	1,5897	1,4577	
	10	1,6541	1,4823	
	11	1,6711	1,5040	
12	1,5874	1,4347		

Not: Aysonu çarpaz kurlarıdır.

Kaynak: KKTOMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları							
	Para Cinsi				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
	TL	\$	€	£	Tarihi	Sayı	Tarihi	Sayı
01.06.2006	13,00	3,75	1,75	3,25	14.10.2005	566	24.10.2005	183
12.06.2006	14,50				27.10.2005	567	08.11.2005	193
03.07.2006	16,75				13.12.2005	573	20.12.2005	220
31.07.2006	17,00				31.01.2006	577	10.02.2006	27
20.09.2007	16,75				26.05.2006	584	01.06.2006	98
26.10.2007	16,25	3,50	2,25	4,25	09.06.2006	586	15.06.2006	104
22.11.2007	15,75	3,50	2,25	4,25	29.06.2006	587	14.07.2006	119
14.12.2007	15,25	3,50	2,25	4,25	28.07.2006	590	31.07.2006	128
18.01.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	20.09.2007	613	08.10.2007	182
05.02.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	26.10.2007	618	06.11.2007	197
29.02.2008	14,75	2,10	2,25	4,00	22.11.2007	621	04.12.2007	214
25.03.2008	14,75	1,50	2,25	4,00	14.12.2007	626	19.12.2007	224
22.05.2008	15,25	1,25	2,25	3,75	18.01.2008	631	24.01.2008	17
26.06.2008	15,75	1,25	2,25	3,75	05.02.2008	635	19.02.2008	32
30.07.2008	16,25	1,25	2,25	3,75	29.02.2008	640	13.03.2008	50
17.10.2008	16,25	0,75	2,00	3,25	16.10.2008	673	22.10.2008	187
14.11.2008	16,25	0,25	1,75	2,25	13.11.2008	675	26.11.2008	207
28.11.2008	15,75	0,25	1,75	2,25	27.11.2008	680	16.12.2008	217
22.12.2008	14,50	0,05	1,25	1,00	19.12.2008	683	25.12.2008	223
19.01.2009	12,06	0,05	1,25	0,75	16.01.2009	691	23.01.2009	18
20.02.2009	11,25	0,05	1,25	0,50	20.02.2009	698	04.03.2009	47
20.03.2009	10,25	0,05	1,25	0,50	20.03.2009	708	27.03.2009	58
17.04.2009	9,50	0,05	1,00	0,50	17.04.2009	712	27.04.2009	78
08.05.2009	9,50	0,05	0,75	0,50	08.05.2009	718	18.05.2009	85
15.05.2009	9,00	0,05	0,75	0,50	15.05.2009	720	28.05.2009	92
17.06.2009	8,50	0,05	0,75	0,50	17.06.2009	725	22.06.2009	107
17.07.2009	8,00	0,05	0,75	0,50	17.07.2009	729	03.08.2009	133
19.08.2009	7,50	0,05	0,75	0,50	19.08.2009	734	03.09.2009	152
18.09.2009	7,00	0,05	0,75	0,50	18.09.2009	738	06.10.2009	170
16.10.2009	6,50	0,05	0,75	0,50	16.10.2009	741	22.10.2009	182
04.12.2009	6,25	0,05	0,75	0,50	04.12.2009	749	15.12.2009	211

Not: Vadesiz Türk Lirası ve vadesiz döviz mevduatına uygulanan faiz oranları 3 ay, 6 ay ve 1 yıl vadeli mevduat için de geçerlidir.
Kaynak: KKTCMB

Tablo: 8	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları									
	Yürürlük Tarihi	Para Cinsi					Yönetim Kurulu Karar Tarihi	Sayı No	Resmi Gazete Tarihi	Sayı No
		TL	\$	€	£	KL				
28.11.2001	12,00	1,00	1,00	2,50	0,00	05.10.2001	460	28.11.2001	124	
07.05.2002	12,00	0,50	0,50	1,50	0,00	30.04.2002	474	07.05.2002	50	
12.12.2002	12,00	0,35	0,50	1,25	0,00	29.11.2002	483	12.12.2002	121	
09.07.2003	12,00	0,25	0,50	1,25	0,00	02.07.2003	498	09.07.2003	79	
01.09.2004	12,00	0,50	0,50	1,75	0,00	25.08.2004	531	01.09.2004	127	
01.04.2005	10,00	0,75	0,50	1,75	0,00	29.03.2005	549	31.03.2005	47	
01.11.2005	10,00	1,25	0,75	2,00	0,00	27.10.2005	567	08.11.2005	197	
01.02.2006	10,00	2,00	1,00	2,00	0,00	31.01.2006	577	10.02.2006	27	
03.07.2006	12,00	2,00	1,00	2,00	0,00	29.06.2006	587	14.07.2006	119	
26.10.2007	11,75	2,00	1,00	2,00	0,00	26.10.2007	620	06.11.2007	197	
22.11.2007	11,25	2,00	1,00	2,00	0,00	22.11.2007	622	04.12.2007	214	
14.12.2007	10,75	2,00	1,00	2,00	0,00	14.12.2007	627	19.12.2007	224	
18.01.2008	10,50	1,50	1,00	2,00	0,00	18.01.2008	632	24.01.2008	17	
05.02.2008	10,50	1,00	1,00	2,00	0,00	05.02.2008	636	19.02.2008	32	
29.02.2008	10,25	1,00	1,00	2,00	0,00	29.02.2008	638	13.03.2008	50	
25.03.2008	10,25	0,50	1,00	2,00	0,00	25.03.2008	647	03.04.2008	59	
22.05.2008	10,75	0,50	1,00	2,00	0,00	22.05.2008	653	16.06.2008	113	
22.05.2008	10,75	0,50	1,00	2,00	0,00	22.05.2008	653	16.06.2008	113	
30.07.2008	11,00	0,50	1,00	2,00	0,00	30.07.2008	665	15.08.2008	153	
17.10.2008	11,00	0,25	1,00	1,75	0,00	16.10.2008	674	22.10.2008	187	
14.11.2008	11,00	0,10	1,00	1,25	0,00	13.11.2008	675	26.11.2008	207	
28.11.2008	10,75	0,10	1,00	1,25	0,00	27.11.2008	680	16.12.2008	217	
22.12.2008	9,75	0,00	0,75	0,50	0,00	19.12.2008	683	25.12.2008	223	
19.01.2009	8,00	0,00	0,75	0,25	0,00	16.01.2009	692	23.01.2009	18	
20.02.2009	6,50	0,00	0,75	0,25	0,00	20.02.2009	699	04.03.2009	47	
08.05.2009	6,5	0,00	0,50	0,25	0,00	08.05.2009	719	18.05.2009	85	
17.07.2009	6,00	0,00	0,50	0,25	0,00	17.07.2009	730	03.08.2009	133	
19.08.2009	5,50	0,00	0,50	0,25	0,00	19.08.2009	735	15.09.2009	157	
16.10.2009	5,25	0,00	0,50	0,25	0,00	16.10.2009	742	22.10.2009	182	
07.12.2009	5,00	0,00	0,50	0,25	0,00	07.12.2009	750	15.12.2009	211	

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 9		Karşılıksız Çekler	
Resmi Gazete		Çek Kullanmaktan Men Edilenler	
Tarih	Numara	Şahıs Adedi	
07.01.2009	02	87	
12.01.2009	06	79	
19.01.2009	11	76	
23.01.2009	18	60	
02.02.2009	24	75	
10.02.2009	30	107	
16.02.2009	34	85	
19.02.2009	40	98	
03.03.2009	46	99	
10.03.2009	49	93	
13.03.2009	52	94	
25.03.2009	57	78	
31.03.2009	60	84	
08.04.2009	64	76	
14.04.2009	67	87	
20.04.2009	72	88	
27.04.2009	78	74	
04.05.2009	80	87	
11.05.2009	83	84	
18.05.2009	85	50	
29.05.2009	93	68	
01.06.2009	94	59	
10.06.2009	100	69	
19.06.2009	106	58	
22.06.2009	106	73	
29.06.2009	111	69	
06.07.2009	116	83	
15.07.2009	122	67	
22.07.2009	124	69	
05.08.2009	135	64	
10.08.2009	138	71	
28.08.2009	150	186	
03.09.2009	152	65	
07.09.2009	153	51	
17.09.2009	159	49	
24.09.2009	161	66	
06.10.2009	170	109	
12.10.2009	174	36	
20.10.2009	179	57	
02.11.2009	189	58	
05.11.2009	192	60	
13.11.2009	197	77	
25.11.2009	202	64	
03.12.2009	206	77	
07.12.2009	208	80	
15.12.2009	211	88	
23.12.2009	216	60	
28.12.2009	219	62	
Toplam		3.636	

Kaynak: KKTCMB

Tablo:10											
Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özleleri (TL)											
Tarih	Likit Aktifler	Menkul Değerler Cüzdanı	Mevduat Munzam Karşılıkları	Brüt Krediler	Ayrılan Karşılıklar	Diğer	Aktif Toplam	Mevduat	Diğer	Özkaynak	Pasif Toplam
30 Haz. 06	2.176.589.149	219.036.817	467.763.048	1.992.481.936	-82.122.464	417.206.051	5.190.954.537	4.455.947.936	418.724.028	316.282.574	5.190.954.537
30 Eyl. 06	2.171.941.973	229.082.162	435.994.635	2.015.049.136	-86.427.659	548.125.993	5.313.766.240	4.528.317.056	455.290.556	330.158.628	5.313.766.240
31 Ara. 06	2.410.564.328	181.675.595	450.480.523	2.321.298.754	-107.673.500	319.399.211	5.575.744.912	4.681.269.785	555.596.373	338.878.754	5.575.744.912
31 Mar. 07	2.180.837.877	208.809.104	478.245.360	2.325.318.647	-109.569.743	441.998.453	5.525.639.698	4.782.999.294	368.130.994	374.509.411	5.525.639.698
30 Haz. 07	2.187.209.608	312.299.655	469.222.026	2.420.288.469	-110.935.160	655.051.239	5.933.135.836	4.935.267.345	457.734.263	540.134.228	5.933.135.836
30 Eyl. 07	2.036.516.327	314.900.396	466.674.205	2.460.748.073	-112.123.588	793.587.509	5.960.302.923	4.890.932.922	509.484.744	559.885.257	5.960.302.923
31 Ara. 07	2.192.535.106	256.423.383	449.634.020	2.734.718.246	-139.797.604	450.648.165	5.944.161.316	4.937.348.215	439.204.779	567.608.322	5.944.161.316
31 Mar. 08	2.263.288.416	299.767.279	491.182.670	3.014.714.936	-145.999.539	567.234.736	6.490.188.498	5.433.715.512	476.698.735	579.774.251	6.490.188.498
30 Haz. 08	2.126.555.640	372.382.274	497.260.756	3.035.096.102	-147.426.105	741.265.990	6.625.134.657	5.429.014.312	586.991.904	609.128.441	6.625.134.657
30 Eyl. 08	1.951.527.676	421.296.127	497.636.616	3.050.463.075	-150.231.964	832.484.765	6.603.176.295	5.319.235.454	654.762.547	629.178.294	6.603.176.295
31 Ara. 08	2.159.456.406	400.626.193	519.976.892	3.431.095.820	-172.869.880	432.036.733	6.770.322.164	5.563.202.312	550.467.921	656.651.931	6.770.322.164
31 Mar. 09	2.276.452.765	531.835.293	489.051.433	3.518.371.486	-189.755.704	544.379.013	7.170.334.286	6.046.223.728	692.057.504	432.053.054	7.170.334.286
30 Haz. 09	2.339.718.502	571.881.118	507.337.424	3.649.578.638	-199.686.877	665.194.449	7.534.023.254	6.252.140.464	517.785.393	764.097.397	7.534.023.254
30 Eyl. 09	2.313.280.977	602.911.921	506.878.164	3.650.308.074	-205.846.833	762.532.302	7.630.064.605	6.280.677.593	557.450.048	791.936.964	7.630.064.605
31 Ara. 09	2.364.901.124	704.802.707	515.350.823	3.976.295.796	-241.991.333	463.274.072	7.782.633.189	6.505.067.777	485.450.692	792.114.720	7.782.633.189

Kaynak: KKTCCMB

Brüt Krediler (Toplam) - Sektörlere Göre (TL)													
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	İskonto Senetleri	Toplam
30 Haz. 2006	577.578.936	13.679.956	1.079.446	5.380.306	12.310.822	514.616.904	1.597.349	5.375.185	85.413.736	36.401.940	739.047.356	0	1.992.481.936
30 Eyl. 2006	578.266.125	12.656.577	188.443	6.193.499	10.349.405	486.055.487	1.228.440	16.642.680	87.773.690	64.625.509	751.069.281	0	2.015.049.136
31 Ara. 2006	774.505.522	12.237.015	97.269	4.578.970	8.999.513	475.237.461	3.918.302	15.925.745	107.001.070	52.203.900	866.593.986	0	2.321.298.754
31 Mar. 2007	761.710.329	11.313.895	133.082	4.534.875	7.795.296	498.489.684	1.539.834	17.215.578	99.164.939	50.519.975	872.901.160	0	2.325.318.647
30 Haz. 2007	774.777.713	13.444.753	198.925	2.854.070	6.661.351	554.101.869	1.189.640	17.513.167	109.257.022	10.381.970	929.907.989	0	2.420.288.469
30 Eyl. 2007	730.484.840	13.019.292	171.931	1.840.768	5.473.632	551.216.092	1.175.820	17.375.237	123.886.927	9.312.387	1.006.791.147	0	2.460.748.073
31 Ara. 2007	889.522.412	12.361.509	214.999	7.245.280	13.738.420	552.482.376	1.195.948	19.450.948	118.170.144	8.962.862	1.111.373.348	0	2.734.718.246
31 Mar. 2008	944.286.658	13.734.181	45.138	8.169.239	31.331.586	716.482.622	2.294.825	20.732.030	131.958.518	7.614.869	1.138.065.270	0	3.014.714.936
30 Haz. 2008	917.113.768	14.282.443	21.317	8.925.608	14.385.057	608.547.997.29	1.611.366	19.463.618	136.905.749	6.957.565	1.339.768.847	0	3.067.983.337
30 Eyl. 2008	875.733.961	11.879.254	54.386	8.207.353	15.131.457	630.504.985	5.055.621	15.581.659	113.051.235	6.028.632	1.404.123.685	0	3.085.352.229
31 Ara.2008	1.134.577.882	15.030.045	31.019	9.338.727	16.482.729	571.926.608	1.529.394	16.219.693	112.794.326	5.802.941	1.547.362.452	0	3.431.095.820
31 Mar.2009	1.152.338.362	17.428.682	40.132	28.543.091	16.881.606	587.318.917	1.807.140	17.342.031	112.338.185	5.802.778	1.578.530.562	0	3.518.371.486
30 Haz.2009	1.181.553.709	16.108.809	12.608	33.348.274	16.640.013	600.385.414	2.324.641	5.262.928	116.174.544	11.586.797	1.667.180.901	0	3.649.578.638
30 Eyl. 2009	1.188.586.595	14.189.463	18.652	24.185.660	15.341.534	578.188.690	2.487.852	4.832.935	128.498.711	10.930.680	1.683.047.302	0	3.650.308.074
31 Ara.2009	1.340.754.904	18.871.141	35.195	24.338.054	7.040.200	605.193.468	3.408.396	5.575.910	92.173.063	20.064.874	1.858.841.588	0	2.616.085.875

Kaynak: KKTCCMB

<i>Tablo:12</i>		Brüt Krediler (TP) - Sektörlere Göre										
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
30 Haz. 2006	438.990.407	2.596.799	121.181	3.075.611	1.819.072	198.478.915	53.761	803.553	24.272.465	12.493.870	348.395.878	1.031.101.512
30 Eyl. 2006	445.833.214	2.123.222	131.087	3.121.601	1.398.880	191.916.063	110.952	5.680.945	22.993.768	37.515.270	360.493.803	1.071.318.805
31 Ara. 2006	660.414.170	2.622.498	4.313	2.197.543	1.273.143	192.672.977	117.235	6.397.473	23.957.973	12.474.257	456.374.596	1.358.506.177
31 Mar. 2007	651.168.217	2.518.020	6.270	2.263.200	1.445.421	202.388.338	118.795	6.389.426	18.659.621	11.186.696	474.207.450	1.370.351.454
30 Haz. 2007	674.700.388	2.381.269	33.074	1.339.132	1.329.431	228.359.463	124.168	6.354.658	20.601.247	10.059.423	490.190.286	1.435.472.539
30 Eyl. 2007	620.065.633	2.174.401	29.661	849.820	1.011.489	233.019.329	123.185	6.432.527	34.097.257	9.021.237	552.733.261	1.459.557.801
31 Ara. 2007	778.081.987	3.456.242	55.882	2.137.329	1.571.101	223.673.018	123.904	8.790.664	38.187.945	8.567.375	629.627.101	1.694.272.548
31 Mar. 2008	824.668.948	4.164.561	4.532	2.390.845	1.028.597	299.783.113	749.106	8.779.603	41.386.428	7.498.246	603.359.972	1.793.813.951
30 Haz. 2008	812.258.026	4.617.849	1.178	3.861.758	994.508	229.696.573	126.925	8.396.970	46.330.867	6.534.698	760.185.337	1.873.004.689
30 Eyl. 2008	769.736.041	3.898.822	3.356	3.275.327	1.299.069	248.827.217	17.543	7.163.198	45.377.540	5.661.577	836.247.835	1.921.507.525
31 Ara. 2008	1.001.717.424	5.878.606	4.785	3.391.807	1.203.725	198.235.317	17.543	7.166.246	39.391.814	5.493.763	902.151.336	2.164.652.365
31 Mar. 2009	1.009.470.207	7.655.950	3.271	3.530.346	1.137.931	188.689.613	93.365	7.355.365	40.457.705	5.481.021	907.070.945	2.170.945.719
30 Haz. 2009	1.053.111.097	7.647.424	4.631	2.186.532	1.094.779	203.157.099	17.589	1.009.009	46.042.380	11.310.442	960.986.975	2.286.567.957
30 Eyl. 2009	1.065.839.139	6.276.941	4.949	2.029.470	1.040.580	199.375.393	90.035	1.101.879	56.661.484	10.728.822	1.011.456.020	2.354.604.712
31 Ara. 2009	1.208.272.230	11.146.719	2.910	1.853.214	1.076.390	229.037.369	31.432	1.299.439	16.189.466	10.342.197	1.136.834.504	2.616.085.875

Kaynak: KKTOMB

Tablo:13												
Brüt Krediler (YP) - Sektörlere Göre (TL)												
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
30 Haz. 2006	138.588.528	11.083.156	958.265	2.304.695	10.491.750	316.137.989	1.543.588	4.571.632	61.141.271	23.908.070	390.651.478	961.380.424
30 Eyl. 2006	132.432.911	10.533.356	57.356	3.071.899	8.950.525	294.139.423	1.117.487	10.961.735	64.779.922	27.110.239	390.575.478	943.730.331
31 Ara. 2006	114.091.352	9.614.517	92.956	2.381.427	7.726.370	282.564.484	3.801.068	9.528.272	83.043.097	39.729.643	410.219.391	962.792.577
31 Mar. 2007	110.542.112	8.795.875	126.812	2.271.675	6.349.874	296.101.347	1.421.039	10.826.152	80.505.318	39.333.279	398.693.710	954.967.193
30 Haz. 2007	100.077.326	11.063.484	165.851	1.514.938	5.331.919	325.742.407	1.065.472	11.158.508	88.655.774	322.547	439.717.703	984.815.930
30 Eyl. 2007	110.419.207	10.844.890	142.270	990.947	4.462.144	318.196.763	1.052.635	10.942.710	89.789.670	291.150	454.057.887	1.001.190.272
31 Ara. 2007	111.440.425	8.905.266	159.117	5.107.951	12.167.319	328.809.358	1.072.044	10.660.284	79.982.199	395.487	481.746.247	1.040.445.697
31 Mar. 2008	119.617.710	9.569.619	40.606	5.778.394	30.302.989	416.699.510	1.545.719	11.952.427	90.572.090	116.623	534.705.298	1.220.900.985
30 Haz. 2008	104.855.742	9.664.594	20.139	5.063.850	13.390.550	378.851.425	1.484.441	11.066.649	90.574.882	422.867	579.583.510	1.194.978.647
30 Eyl.2008	105.997.920	7.980.433	51.030	4.932.025	13.832.388	381.677.768	5.038.078	8.418.462	67.673.696	367.055	567.875.851	1.163.844.704
31 Ara. 2008	132.860.459	9.151.439	26.234	5.946.921	15.279.003	373.691.291	1.511.851	9.053.446	73.402.512	309.178	645.211.121	1.266.443.455
31 Mar. 2009	142.868.154	9.772.731	36.861	25.012.745	15.743.675	398.629.304	1.713.775	9.986.666	71.880.480	321.757	671.459.619	1.347.425.767
30 Haz. 2009	128.442.612	8.461.385	7.977	31.161.742	14.545.234	397.228.315	2.307.052	4.253.919	70.132.164	276.355	706.193.926	1.363.010.681
30 Eyl.2009	122.747.456	7.912.523	13.703	22.156.190	14.300.954	378.813.297	2.397.817	3.731.056	71.837.226	201.858	671.591.282	1.295.703.362
31 Ara. 2009	132.482.674	7.724.422	32.285	22.484.840	5.963.809	376.156.099	3.376.965	4.276.470	75.983.596	9.722.676	722.007.081	1.360.210.922

Kaynak: KKTOMB

Tablo:14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
30 Haz. 2006	632.339.790	2.749.061.326	351.519.772	120.317.134	602.709.914	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	658.104.923	2.875.283.890	264.050.175	120.808.462	610.069.606	4.528.317.056
31 Ara. 2006	667.387.839	2.987.000.181	269.800.397	119.748.932	637.332.436	4.681.269.785
31 Mar. 2007	646.569.016	3.098.177.485	299.880.755	107.835.843	630.536.195	4.782.999.294
30 Haz. 2007	679.624.887	3.231.282.543	296.479.007	113.218.209	614.662.698	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	673.727.598	3.342.121.699	297.147.184	108.433.543	469.502.898	4.890.932.922
31 Ara. 2007	686.675.875	3.423.145.924	292.800.408	91.008.542	443.717.466	4.937.348.215
31 Mar. 2008	683.640.936	3.877.928.119	297.350.324	97.939.817	476.856.316	5.433.715.512
30 Haz. 2008	664.895.014	3.921.366.278	282.997.535	114.376.637	445.378.848	5.429.014.312
30 Eyl. 2008	641.477.521	3.888.850.347	273.817.977	101.357.541	413.732.068	5.319.235.454
31 Ara. 2008	643.700.657	4.093.169.327	280.260.078	97.449.972	448.622.277	5.563.202.312
31 Mar. 2009	705.946.934	4.189.891.353	495.040.471	125.375.115	529.969.854	6.046.223.728
30 Haz. 2009	750.085.631	4.480.358.060	356.189.820	134.775.587	530.731.366	6.252.140.464
30 Eyl. 2009	796.459.053	4.451.871.007	371.524.104	146.150.070	514.673.359	6.280.677.593
31 Ara. 2009	868.048.561	4.560.994.106	406.576.200	160.091.429	509.357.481	6.505.067.777

Kaynak: KKTCMB

Tablo:15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
30 Haz. 2006	255.650.801	1.548.483.915	188.047.131	36.268.667	205.384.243	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	245.879.494	1.598.684.379	116.318.532	25.967.465	212.431.768	2.199.281.637
31 Ara. 2006	280.974.568	1.649.756.442	110.748.728	21.829.830	238.399.904	2.301.709.471
31 Mar. 2007	251.626.710	1.780.034.453	128.531.618	18.884.379	207.446.841	2.386.524.001
30 Haz. 2007	294.331.846	1.903.729.678	119.086.038	21.391.539	197.139.969	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	272.830.803	2.044.430.435	117.034.449	22.979.058	85.080.451	2.542.355.195
31 Ara. 2007	332.637.592	2.119.471.958	119.491.290	16.602.866	79.081.538	2.667.285.244
31 Mar. 2008	314.060.595	2.359.622.705	119.246.358	12.600.564	58.311.506	2.863.841.728
30 Haz. 2008	312.154.454	2.513.835.113	106.171.388	13.437.511	58.253.421	3.003.851.887
30.Eyl. 2008	299.417.122	2.479.148.948	104.656.196	17.616.191	61.200.236	2.962.038.693
31 Ara. 2008	294.839.803	2.675.950.270	129.994.321	18.596.002	64.441.486	3.183.821.880
31 Mar. 2009	345.994.089	2678.754.235	329.984.230	39.560.721	113.866.066	3.508.159.341
30 Haz. 2009	366.897.744	2.972.219.081	178.734.548	45.642.129	109.602.600	3.673.096.102
30.Eyl. 2009	397.882.783	2.997.889.463	187.513.936	60.108.693	113.536.617	3.756.931.492
31 Ara. 2009	478.379.671	3.091.575.345	198.083.817	71.044.134	111.957.350	3.951.040.317

Kaynak: KKTCMB

Tablo:16	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
30 Haz. 2006	376.688.989	1.200.577.410	163.472.641	84.048.467	397.325.671	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	412.225.429	1.276.599.512	147.731.643	94.840.997	397.637.838	2.329.035.419
31 Ara. 2006	386.413.271	1.337.243.739	159.051.669	97.919.103	398.932.533	2.379.560.313
31 Mar. 2007	394.942.306	1.318.143.032	171.349.137	88.951.464	423.089.354	2.396.475.293
30 Haz. 2007	385.293.041	1.327.552.866	177.392.969	91.826.670	417.522.729	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	400.896.795	1.297.691.264	180.112.735	85.454.485	384.422.447	2.348.577.727
31 Ara. 2007	354.038.282	1.303.673.966	173.309.118	74.405.676	364.635.929	2.270.062.971
31 Mar. 2008	369.580.342	1.518.305.414	178.103.966	85.339.252	418.544.810	2.569.873.784
30 Haz. 2008	352.740.560	1.407.531.165	176.826.146	100.939.127	387.125.427	2.425.162.425
30 Eyl. 2008	342.060.398	1.409.701.399	169.161.781	83.741.350	352.531.833	2.357.196.761
31 Ara. 2008	348.860.855	1.417.219.057	150.265.757	78.853.971	384.180.792	2.379.380.431
31 Mar. 2009	359.952.846	1.511.137.118	165.056.241	85.814.394	416.103.788	2.538.064.387
30 Haz. 2009	383.187.887	1.508.138.979	177.455.272	89.133.458	421.128.766	2.579.044.362
30 Eyl. 2009	398.576.270	1.453.981.543	184.010.168	86.041.378	401.136.742	2.523.746.101
31 Ara. 2009	389.668.890	1.469.418.761	208.492.382	89.047.295	397.400.131	2.554.027.460

Kaynak: KKTCMB

Tablo:17	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
30 Haz. 2006	408.677.093	306.570.636	3.434.522.235	243.940.817	62.237.156	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	508.697.346	857.672.630	2.918.210.167	203.728.488	40.008.425	4.528.317.056
31 Ara. 2006	480.631.897	352.324.127	3.580.359.050	218.023.963	49.930.748	4.681.269.785
31 Mar. 2007	482.798.076	334.455.049	3.706.065.934	218.126.019	41.554.216	4.782.999.294
30 Haz. 2007	556.187.739	352.030.579	3.761.674.376	214.974.353	50.400.299	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	491.358.408	299.017.883	3.808.933.621	217.372.577	74.250.432	4.890.932.922
31 Ara. 2007	456.189.536	357.054.423	3.808.509.959	230.559.678	85.034.619	4.937.348.215
31 Mar. 2008	485.582.410	373.513.823	4.153.682.878	268.494.261	152.442.140	5.433.715.512
30 Haz. 2008	506.600.250	350.011.683	4.236.504.637	253.357.936	82.539.806	5.429.014.312
30 Eyl. 2008	503.028.653	336.360.997	4.160.721.561	257.367.439	61.756.804	5.319.235.454
31 Ara. 2008	572.893.308	321.244.884	4.367.086.030	252.241.487	49.736.603	5.563.202.312
31 Mar. 2009	561.811.383	374.186.111	4.689.319.257	359.485.968	61.421.009	6.046.223.728
30 Haz. 2009	582.214.622	370.315.712	4.902.479.188	341.644.966	55.485.976	6.252.140.464
30 Eyl. 2009	592.726.722	385.402.798	4.871.864.181	359.672.024	71.011.868	6.280.677.593
31 Ara. 2009	633.952.693	400.153.175	5.025.361.934	380.446.084	65.153.891	6.505.067.777

Kaynak: KKTCMB

Tablo:18		Mevduat (TP) - Türlerine Göre				
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	266.897.177	126.799.293	1.193.382.452	209.972.304	24.469.975	1.821.521.201
31 Mar. 2006	282.477.976	130.235.486	1.385.697.297	170.447.408	21.077.401	1.989.935.568
30 Haz. 2006	327.645.832	144.833.398	1.544.082.503	186.737.494	30.535.530	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	339.262.236	294.463.754	1.398.775.389	153.908.964	12.871.294	2.199.281.637
31 Ara. 2006	356.374.053	148.083.059	1.624.732.416	161.919.643	10.600.300	2.301.709.471
31 Mar. 2007	377.927.916	131.019.910	1.712.087.785	154.297.817	11.190.574	2.386.524.001
30 Haz. 2007	455.658.060	141.570.076	1.767.520.783	150.760.470	20.169.681	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	391.233.269	138.979.761	1.830.586.502	149.480.362	32.075.302	2.542.355.195
31 Ara. 2007	366.764.730	154.522.579	1.933.649.219	171.701.331	40.647.385	2.667.285.243
31 Mar. 2008	385.595.735	169.951.573	2.073.773.287	181.505.793	53.015.340	2.863.841.728
30 Haz. 2008	400.718.684	163.795.104	2.207.812.620	190.618.453	40.907.023	3.003.851.885
30 Eyl. 2008	407.899.328	152.688.702	2.186.231.111	190.520.583	24.698.969	2.962.038.693
31 Ara. 2008	438.594.044	160.117.486	2.365.574.990	194.608.689	24.926.672	3.183.821.880
31 Mar. 2009	471.301.823	180.108.773	2.597.137.871	227.639.234	31.971.640	3.508.159.341
30 Haz. 2009	492.945.427	177.826.906	2.740.226.125	237.199.672	24.897.972	3.673.096.102
30 Eyl. 2009	504.408.612	181.004.444	2.780.855.846	247.474.921	43.187.669	3.756.931.492
31 Ara. 2009	532.932.491	204.917.946	2.900.255.184	287.271.507	25.663.189	3.951.040.317

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:19</i>	Mevduat (YP) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	63.921.275	124.225.255	1.540.553.388	42.442.585	40.076.222	1.811.218.726
31 Mar. 2006	63.941.258	125.853.534	1.561.084.836	42.830.924	26.958.900	1.820.669.453
30 Haz. 2006	81.031.261	161.737.238	1.890.439.732	57.203.322	31.701.626	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	169.435.110	563.208.876	1.519.434.777	49.819.525	27.137.131	2.329.035.419
31 Ara. 2006	124.257.844	204.241.068	1.955.626.634	56.104.320	39.330.448	2.379.560.313
31 Mar. 2007	104.870.160	203.435.139	1.993.978.149	63.828.202	30.363.642	2.396.475.293
30 Haz. 2007	100.529.678	210.460.503	1.994.153.593	64.213.882	30.230.618	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	100.125.139	160.038.122	1.978.347.119	67.892.215	42.175.131	2.348.577.727
31 Ara. 2007	89.424.806	202.531.844	1.874.860.741	58.858.346	44.387.234	2.270.062.971
31 Mar. 2008	99.986.675	203.562.249	2.079.909.591	86.988.468	99.426.801	2.569.873.784
30 Haz. 2008	105.881.566	186.216.579	2.028.692.017	62.739.483	41.632.782	2.425.162.427
30 Eyl. 2008	95.129.325	183.672.295	1.974.490.450	66.846.855	37.057.836	2.357.196.761
31 Ara. 2008	134.299.264	161.127.398	2.001.511.040	57.632.798	24.809.931	2.379.380.431
31 Mar. 2009	90.509.561	194.077.337	2.092.181.368	131.846.734	29.449.368	2.538.064.387
30 Haz. 2009	89.269.195	192.488.806	2.162.253.063	104.445.294	30.588.004	2.579.044.362
30 Eyl. 2009	88.318.111	204.398.354	2.091.008.334	112.192.103	27.824.199	2.523.746.101
31 Ara. 2009	101.020.202	195.235.229	2.125.106.750	93.174.577	39.490.702	2.554.027.460

Kaynak: KKTCCMB

<i>Tablo:20</i>	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar
1	KIBRIS VAKIFLAR BANKASI LTD.
2	AKFİNANS BANK LTD.
3	CREDİTWEST BANK LTD.
4	ARTAM BANK LTD.
5	ASBANK LTD.
6	CONTİNENTAL BANK LTD.
7	DENİZ BANK LTD.
8	KIBRIS İKTİSAT BANKASI LTD.
9	KIBRIS TÜRK KOOPERATİF MERKEZ BANKASI LTD.
10	LİMASOL TÜRK KOOPERATİF BANKASI LTD.
11	ŞEKERBANK (KIBRIS) LTD.
12	TÜRK BANKASI LTD.
13	UNİVERSAL BANK LTD.
14	VİYA BANK LTD.
15	YAKINDOĞU BANK LTD.
16	YEŞİLADA BANK LTD.
17	KIBRIS FAİSAL İSLAM BANKASI LTD.
18	HSBC BANK A.Ş.
19	T.GARANTİ BANKASI A.Ş.
20	T.HALK BANKASI A.Ş.
21	T.İŞ BANKASI A.Ş.
22	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
23	ING BANK A.Ş.
24	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: KKTCMB

Tablo:21	Temel Ekonomik ve Sosyal Göstergeler											
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GSMH (Cari Fiyatlarla TL)	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.128.334.134,4	5.191.521.818,8
GSMH (1977 Fiyatlarıyla TL)	6.977,4	7.457,8	9.037,9	8.545,9	9.133,1	10.177,1	11.739,6	13.327,0	15.090,7	15.310,8	14.797,2	13.862,9 ^(T)
GSMH (Milyon \$)	591,0	755,7	1.039,9	908,8	941,4	1.283,7	1.765,2	2.327,8	2.845,2	3.598,8	3.657,7 ^(T)	n.a
Reel Büyüme Hızı (%)	5,7	2,6	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	1,5	-3,4	-6,3 ^(T)
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL)	9.026.664,0	193.969.948,0	3.118.351.900,0	5.068.513.682,0	6.645.260.285,0	8.837.624.376,0	11.559.833.937,0	14.271,0	17.063,0	19.165,0	18.275,0 ^(T)	n.a
Fert Başına GSMH (\$)	3.447,0	4.167,0	4.978,0	4.303,0	4.409,0	5.949,0	8.095,0	10.567,0	11.837,0	14.765,0	16.158,0	13.354,0 ^(T)
Enflasyon Oranı (%)	69,4	72,2	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5	5,7
Bütçe Açığı (Milyon \$) (1)	31,9	83,7	136,7	146,1	225,1	176,9	104,2	185,3	287,3	221,2	n.a	n.a
Banka Mev. (Mil. \$) (2)	277,6	499,8	802,7	805,4	1.153,5	1.785,9	2.355,8	2.707,4	3.330,4	4.239,2	n.a	n.a
Döviz Rezervi (Milyon \$)	183,7	417,8	631,9	722,6	941,6	1.222,6	1.544,6	1.597,6	2.030,9	2.072,1	n.a	n.a
İhracat (Milyon \$)	65,5	67,3	50,4	34,6	45,4	50,8	62,0	68,1	68,1	83,7	83,6	71,1
İthalat (Milyon \$)	381,5	366,1	424,9	272,0	309,6	477,8	853,1	1.255,5	1.376,2	1.539,2	1.680,7	1.246,1
Dış Ticaret Dengesi (Mil. \$)	-316,0	-298,8	-374,5	-237,4	-264,2	-427,0	-791,1	-1.187,4	-1.308,1	-1.455,5	-1.597,1	-1.175
İhracat / İthalat (%)	17,2	18,4	11,9	12,7	14,7	10,6	7,3	5,4	4,9	5,4	4,98	5,70
Gelen Turist Sayısı	300.810,0	385.759,0	432.953,0	365.097,0	425.556,0	469.867,0	599.012,0	652.779,0	715.749,0	791.036	808.682	800.376
Türkiye	243.269,0	298.026,0	347.712,0	277.739,0	316.193,0	340.083,0	434.744,0	488.023,0	572.633,0	634.580	650.405	638.700
Diğer	57.541,0	87.733,0	85.241,0	87.358,0	109.363,0	129.784,0	164.268,0	164.756,0	143.116,0	156.456	158.277	161.676
Net Turizm Geliri (Milyon \$)	224,8	218,9	198,3	93,7	114,1	178,8	288,3	328,8	303,2	381,0	n.a	n.a
İstihdam (3)	71.525,0	76.454,0	89.327,0	90.366,0	93.114,0	98.860,0	86.914,0	85.583,0	91.815,0	89.787	91.223	n.a
İşsiz Sayısı (3)	849,0	752,0	1.166,0	1.500,0	1.535,0	1.375,0	9.678,0	7.665,0	9.552,0	9.361	9.881	n.a
İşsizlik Oranı (%) (3)	1,2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,4	10,0	8,2	9,4	9,4	9,8	n.a
Nüfus (3)	171.469,0	181.363,0	208.886,0	211.191,0	213.491,0	215.790,0	218.066,0	220.289,0	257.513,0	268.011,0	n.a	n.a
Yıllık Nüfus Artışı (%)	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	16,9	4,1	n.a	n.a
Nüfus Yoğunluğu	52,9	55,9	64,4	65,1	65,9	66,6	67,3	68,0	79,4	82,7	n.a	n.a
Sağlık Giderleri / GSMH (%)	2,3	2,7	3,0	2,3	2,8	3,3	3,0	2,0	3,4	3,9	n.a	n.a
Sağlık Giderleri / Bütçe (%)	6,8	6,9	5,9	5,6	5,0	6,1	6,0	6,0	7,2	8,6	n.a	n.a
Yıllık Ort. 1 ABD\$=TL	2.619,0	46.554,5	626.397,7	1.177.869,6	1.507.052,0	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,2980	1,41 ^(T)	n.a

1) Dış yardımlar dahil değildir.

2) Türk lirası mevduatları ile döviz mevduatları (Tevdiatları) içermektedir.

3) DPÖ-Ekim 2008 Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarıdır.

(T) Gerçekleşme Tahmini

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ, Ticaret Dairesi, Turizm Planlama Dairesi.

<i>Tablo:22</i>	Gayri Safi Milli Hasıladaki Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla TL)										
Sektörler	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009^T
1. Tarım	3.530.103,8	44.740.397,7	78.627.217,0	125.668.938,8	176.365.031,8	222.993.161,4	214.199.034,4	249.446.249,5	288.151.830,1	259.154.100,9	328.074.313,8
2. Sanayi	4.520.394,6	68.385.932,1	121.736.377,0	157.576.560,4	191.426.017,9	231.046.611,0	281.023.837,1	377.504.439,0	430.808.660,4	542.766.477,2	513.173.082,0
3. İnşaat	1.291.235,6	28.934.272,9	38.923.294,0	62.012.967,1	93.301.912,1	106.808.649,0	164.910.647,6	314.785.285,7	364.429.418,0	362.216.034,6	332.555.697,9
4. Ticaret-Turizm	6.454.946,9	104.703.253,7	165.151.924,5	215.553.627,8	300.879.734,5	391.227.279,3	541.407.692,0	617.508.618,1	630.286.930,1	721.709.047,4	658.123.543,8
5. Ulaştırma-Haberleşme	3.006.231,4	84.621.650,4	133.453.268,5	185.264.817,9	221.109.706,3	257.580.209,2	328.773.502,2	437.242.766,0	533.409.559,0	614.527.377,1	631.111.611,8
6. Mali Müesseseler	3.879.119,3	41.620.313,4	92.762.971,3	89.952.347,0	115.256.266,8	187.245.581,7	195.523.141,4	259.316.015,9	309.354.672,4	357.835.272,5	388.225.290,2
7. Konut Sahipliği	634.713,2	15.787.564,6	28.508.816,3	41.431.859,9	50.851.059,5	61.591.937,3	70.261.205,2	117.722.525,7	144.191.222,9	175.938.464,6	203.177.710,6
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	1.884.287,4	52.134.500,2	133.995.824,5	138.860.124,0	152.767.569,2	225.376.845,3	307.873.501,9	441.919.623,1	493.519.363,3	525.208.660,7	554.786.099,4
9. Kamu Hizmetleri	7.155.640,7	155.998.145,8	199.156.534,7	277.867.134,2	404.604.239,3	510.392.550,4	628.119.921,8	808.000.153,1	1.003.489.892,8	1.103.967.143,1	1.166.295.896,3
10. İthalat Vergileri	2.360.943,6	53.038.365,4	76.836.146,0	113.513.407,6	170.842.157,1	262.481.261,1	338.288.483,0	364.654.029,4	406.650.516,8	416.585.101,4	376.923.073,0
11. GSYİH	34.717.616,5	649.964.396,2	1.069.152.373,8	1.407.701.784,7	1.877.403.694,5	2.456.744.085,7	3.070.380.966,6	3.988.099.705,5	4.604.292.065,9	5.079.907.679,4	5.152.446.318,8
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	461.355,2	1.415.658,8	1.272.099,2	11.001.478,9	29.667.269,5	64.062.661,7	73.318.645,0	113.287.485,0	66.963.820,0	48.426.455,0	39.075.500,0
GSMH	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.128.334.134,4	5.191.521.818,8
Fert Başına GSMH (\$)	4.167	4.978	4.303	4.409	5.949	8.095	10.567	11.837	14.765	16.158	13.354
Nüfus	181.363	208.886	211.191	213.491	215.790	218.066	220.289	257.513	268.011	n.a	n.a

Fert başına GSMH'daki ani düşüş 1996 Genel Nüfus Sayımı sonucuna göre değişen nüfus bazından kaynaklanmıştır.

(T) Gerçekleşme Tahmini

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ

Tablo:23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.996.275.085,9	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.907.085.275,0	3.927.859.540,9
4. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	428.522.480,2	561.687.554,2	755.998.286,5	904.709.892,4	1.052.730.316,0
5. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.092.284.267,2	2.582.012.057,4	3.345.388.904,0	3.766.545.993,5	3.802.319.141,0
Özel Tasarruf Oranı (%)	14,2	24,4	26,9	25,6	35,1	32,4	31,5	19,4	28,6	29,0	29,2
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)															
	Sektörler	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Tarım	-9,8	2,4	8,9	-31,0	5,9	29,2	-13,2	16,1	18,9	7,3	8,5	2,8	-3,2	0,4	-18,2	8,8
2. Sanayi	3,8	5,1	-1,9	3,6	1,2	2,4	4,0	-6,5	5,0	7,7	10,6	6,4	20,0	-0,9	-10,3	-6,5
3. İnşaat	1,0	-21,5	3,1	23,7	7,3	2,0	18,7	-20,4	15,9	30,8	5,3	18,9	68,1	4,2	-8,0	-21,0
4. Ticaret-Turizm	10,5	10,7	-10,6	5,9	10,1	7,4	-5,4	-15,5	13,9	12,5	25,5	20,8	9,5	-2,7	-2,1	-16,2
5. Ulaştırma-Haberleşme	5,0	6,6	5,5	9,4	4,0	7,0	6,7	-0,5	3,7	4,2	8,8	14,2	-0,7	-3,6	2,2	4,3
6. Mali Müesseseler	7,8	13,2	3,5	13,8	8,8	8,4	-6,8	-18,0	-10,1	6,7	-0,3	4,2	8,9	6,3	9,6	1,9
7. Konut Sahipliği	2,1	1,9	1,6	2,8	2,8	2,5	2,2	3,1	2,0	2,4	2,4	3,4	20,1	4,6	2,7	3,7
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	10,0	2,1	84,8	26,5	3,6	15,5	-10,7	14,3	0,9	5,7	26,0	19,1	12,5	6,6	4,3	1,9
9. Kamu Hizmetleri	4,1	-2,2	2,6	0,6	3,5	2,3	3,1	-1,5	-0,5	4,1	5,2	6,8	2,4	8,2	1,2	-1,1
10. İthalat Vergileri	57,5	19,9	4,9	15,9	5,1	6,7	3,4	-19,6	6,7	36,9	46,8	29,7	-0,6	12,3	-0,8	-10,3
11. GSYİH	6,4	3,0	3,8	4,3	5,2	7,5	..	-5,4	6,2	10,6	14,2	13,8	12,7	2,8	-2,9	-6,1
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	-52,2	-21,3	-63,5	-36,1	269,3	-8,8	-74,4	-48,2	594,1	123,5	88,5	7,4	34,1	-47,3	-36,4	-25,3
GSMH	5,7	2,6	2,9	4,1	6,0	7,4	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	1,5	-3,4	-6,3

(T) Gerçekleşme Tahmini

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ

Tablo:25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.996.275.085,9	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.907.085.275,0	3.927.859.540,9
4. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
1.1. Sabit sermaye Yat.	236.220,0	4.247.018,7	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.064.282.208,1	1.099.457.239,4
1.2. Stok Değişimleri	24.081,0	579.670,0	9.649.532,0	16.536.800,8	25.205.219,4	23.069.109,9	43.234.076,3	40.551.250,4	51.384.926,1	24.907.602,8	63.226.676,7
2. Toplam Tasarruflar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
2.1. Yurtiçi Tas.	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1
2.2. Dış Tas.	42.819,2	572.620,5	20.545.843,6	20.141.570,0	-20.571.259,8	-28.820.482,1	20.135.615,7	373.143.150,0	293.489.400,0	325.019.200,0	235.494.000,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla TL)										
	Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. Tarım	16.266,1	291.465,0	6.287.369,1	11.273.995,9	15.876.418,2	19.505.376,0	25.067.329,5	30.288.995,7	37.031.696,5	25.096.397,8	35.802.089,5
2. Sanayi	29.880,2	424.680,0	13.592.581,5	15.288.051,7	22.529.433,0	40.640.073,2	70.693.090,7	84.573.998,0	154.480.514,6	188.370.607,1	212.591.883,6
3. İnşaat	7.281,6	86.069,4	2.065.985,6	2.544.432,3	4.327.423,0	8.909.608,5	21.259.857	43.258.675,4	34.687.310,1	20.913.624,0	34.005.047,0
4. Ticaret-Turizm	1.7135,1	426.138,0	8.500.384,0	11.290.015,6	19.239.532,6	35.370.682,2	55.650.643,9	68.847.433,3	90.649.789,0	101.226.532,6	136.038.364,5
5. Ulaştırma-Haberleşme	65.352,6	842.923,0	15.590.051,2	14.193.791,5	29.705.307,4	44.707.365,5	63.636.784,3	86.087.316,9	125.687.146,5	71.995.694,2	141.641.196,8
6. Mali Müesseseler	315,9	46.561,4	980.516,9	1.193.000,5	1.371.729,5	1.953.076,3	7.523.937	9.103.826,6	10.069.587,4	11.418.664,9	14.969.556,3
7. Konut Sahipliği	76.299,5	1.649.636,0	26.985.759,6	58.768.951,8	66.347.993,9	91.113.091,2	121.390.563,7	204.215.564,9	353.405.768,1	466.969.956,7	262.213.147,0
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	7.118,4	121.667,0	6.896.702,1	5.518.412,4	7.999.201,9	12.718.481,6	22.014.944,9	25.959.956,5	49.092.282,6	88.371.762,0	124.282.823,8
9. Kamu Hizmetleri	16.570,6	357.879,0	21.923.669,5	20.678.926,6	31.834.567,3	51.285.602,2	79.363.510,0	93.124.289,1	37.031.696,5	89.918.968,8	192.885.992,8
Toplam	236.220,0	4.247.019,0	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.064.282.208,1	1.154.430.101,3

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Kamu Gelirleri	573.648,1	10.753.633,8	242.932.294,8	396.701.251,1	525.661.550,6	772.834.745,1	1.023.173.117,8	1.253.787.499,2	1.524.019.743,1	1.739.498.572,7	2.051.312.013,1
2. Transferler	167.717,1	5.787.485,4	137.670.634,1	264.734.268,3	450.263.752,6	494.826.495,5	594.650.637,6	692.099.945,0	768.021.456,6	834.788.680,2	945.945.181,3
3. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	105.261.660,7	131.966.982,8	75.397.798,0	278.008.249,6	428.522.480,2	561.687.554,2	755.998.286,5	904.709.892,4	1.105.366.831,8
4. Kamu Cari Giderleri	350.359,4	8.078.733,9	178.984.668,9	233.532.591,0	322.959.794,0	478.793.537,1	597.959.676,7	749.134.768,6	988.884.634,8	1.231.306.843,6	1.299.285.542,8
5. Kamu Tasarrufu	55.571,6	-3.112.585,5	-73.723.008,2	-101.565.608,2	-247.561.996,0	-200.785.287,5	-169.437.196,5	-187.447.214,4	-232.886.348,3	-326.596.951,2	-193.918.711,0
6. Kamu Yatırımı	102.328,4	1.275.418,4	44.290.236,6	47.900.944,5	78.583.801,2	106.416.004,5	147.760.223,3	181.099.777,0	315.787.586,7	255.504.843,5	318.597.446,0
7. Kamu Finansman Gereği	46.756,8	4.388.003,9	118.013.244,8	149.466.552,7	326.145.797,2	307.201.292,0	317.197.419,8	368.546.991,4	548.673.935,0	582.101.794,7	512.516.157,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	546.118.394,3	938.457.490,2	1.343.305.465,6	1.629.062.714,4	2.092.284.267,2	2.582.012.057,4	3.345.388.904,0	3.766.545.993,5	3.992.435.098,1
2. Özel Tüketim	979.951,8	22.846.169,6	380.468.678,2	699.747.072,9	850.735.383,6	1.070.184.478,2	1.433.147.949,1	2.081.696.686,2	2.387.947.714,7	2.675.778.431,4	2.824.966.975,1
3. Özel Tasarruf	161.910,2	7.366.653,7	165.649.716,1	238.710.417,3	492.570.082,0	558.878.236,2	596.374.573,6	455.420.457,7	910.466.341,8	1.091.215.252,8	1.167.468.122,9
4. Özel Yatırım	157.972,6	3.551.270,3	68.182.314,9	109.385.434,6	145.853.025,0	222.856.462,1	362.074.514,0	504.911.529,8	702.256.654,3	817.392.364,0	902.220.666,0
5. Kamu Kesimine İkaz	3.937,6	3.815.383,4	97.467.401,2	129.324.982,7	346.717.057,0	336.021.774,1	297.061.804,1	-4.596.158,6	255.184.535,0	257.082.594,7	265.247.457,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	441.214,0	9.758.343,6	246.610.362,1	320.490.269,9	462.215.751,1	764.430.180,2	1.113.058.470,5	1.249.910.179,1	1.509.540.794,2	1.912.021.359,7	1.975.636.496,6
1. Yerel Gelirler	390.329,1	8.463.386,0	182.290.670,1	261.902.473,9	349.495.497,3	600.616.770,8	937.103.669,8	1.042.305.418,6	1.215.615.338,9	1.628.462.492,5	1.639.636.496,6
2. Dış Yardımlar	50.884,9	1.294.957,6	64.319.692,0	58.587.796,0	112.720.253,8	163.813.409,4	175.954.800,7	207.604.760,5	293.925.455,2	283.558.867,2	336.000.000,0
II. Bütçe Giderleri	524.749,0	13.655.393,2	332.228.068,4	492.609.666,7	801.470.483,8	1.027.199.638,9	1.261.834.304,7	1.500.220.978,1	1.923.710.074,6	2.125.063.562,9	2.355.058.716,7
1. Cari Giderler	247.636,2	6.263.359,4	129.126.690,9	162.283.573,5	220.646.137,4	334.498.045,2	436.157.692,2	571.203.866,0	742.526.703,9	932.560.258,6	962.434.946,9
2. Transferler	182.573,9	5.794.161,5	142.693.624,5	261.048.321,4	455.145.454,4	506.948.350,6	617.197.819,0	700.234.763,2	784.546.989,9	844.881.606,6	950.795.304,9
3. Savunma	20.140,0	747.500,0	24.275.000,0	34.870.000,0	54.000.000,0	68.918.000,0	78.000.000,0	80.145.649,0	118.843.456,0	120.047.875,5	136.000.000,0
4. Yatırımlar	74.398,9	850.372,3	36.132.753,0	34.407.771,8	71.678.892,0	116.835.243,1	130.478.793,4	148.636.700,0	277.792.924,8	227.573.822,2	305.828.464,9
III. Finansman Dengesi	-83.535,0	-3.897.049,6	-85.617.706,3	-172.119.396,8	-339.254.732,7	-262.769.458,7	-148.775.834,2	-250.310.799,0	-414.169.280,4	-287.087.316,2	-379.422.220,1
GSMH^G	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.250.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.128.334.134,4

(H) Hedef

(G) Gerçekleşme

Kaynak: DPÖ

Tablo:31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)																		
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	28,5	28,0	25,5	28,6	32,4	27,7	34,2	37,5	35,0	35,4	37,9	29,9	32,6	40,1	44,7	39,8	36,8	40,9	40,7
1. Yerel Gelirleri	25,2	23,0	21,7	24,3	28,6	24,1	24,4	29,2	26,9	27,8	28,0	24,5	24,6	31,5	37,7	33,2	29,6	34,9	33,8
2. Dış Yardımlar ve Krediler	3,3	5,0	3,7	4,3	3,8	3,7	9,8	8,3	8,1	7,6	9,9	5,5	8,0	8,6	7,1	6,6	7,2	6,1	6,9
II. Bütçe Giderleri	33,9	39,2	33,9	36,1	37,8	38,8	38,3	42,6	45,3	47,2	51,0	46,0	56,5	53,9	50,7	47,7	46,9	45,5	48,5
1. Cari Giderler	16,0	17,6	16,2	16,7	18,3	17,8	16,8	17,3	16,9	18,7	19,8	15,2	15,6	17,5	17,5	18,2	18,1	20,0	19,8
2. Transferler	11,8	14,6	12,3	13,0	13,9	16,5	15,5	16,5	17,6	18,2	21,9	24,4	32,1	26,6	24,8	22,3	19,1	18,1	19,6
3. Savunma	1,3	2,1	2,1	1,8	1,9	2,1	2,0	3,7	4,7	5,5	3,7	3,3	3,8	3,6	3,1	2,5	2,9	2,6	2,8
4. Yatırımlar	4,8	4,9	3,3	4,5	3,7	2,4	4,1	5,2	6,1	4,8	5,5	3,2	5,1	6,1	5,2	4,7	6,8	4,9	6,3
III. Bütçe Dengesi	-5,4	-11,2	-8,5	-7,5	-5,3	-11,1	-4,1	-5,1	-10,3	-11,8	-13,1	-16,1	-23,9	-13,7	-6,0	-7,9	-10,1	-4,6	-7,8

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)															
	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H	
1.Cari İşlemler Dengesi	-16,4	-12,3	-2,0	-41,0	-103,1	-90,3	-32,8	-17,1	13,7	19,4	-14,1	-276,3	-203,6	-250,4		
2. Sermaye Hareketleri Dengesi	25,2	76,5	99,4	54,9	194,4	132,1	46,7	143,0	216,7	225,5	254,7	283,2	390,9	335,0		
3. Rezerv Hareketleri (-Artış,+Azalış)	-6,5	-66,1	-95,9	0,9	-112,3	-32,1	22,5	-90,7	-219	-281	-322	-53	-433,3	-41,2	-138,9	
4. Net Hata ve Noksan	-2,3	1,9	-1,5	-14,8	21	-9,7	-36,4	-35,2	-11,4	36,1	81,4	46,1	246,0	-43,4	--	
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL)	2.618,98	46.554,51	82.150,5	154.893,3	262.384,34	422.312,6	626.397,67	1.177.869,6	1.507.052	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,2980	1,41	

Not: (1) 16 Temmuz 1997 tarih ve 38/97 sayılı yeni Para ve Kambiyo Yasası ile resmi döviz işlemlerinin durdurulmasına bağlı olarak Bedelsiz Dışalım kalemi 1997 yılından itibaren kaldırılmıştır

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Aylar	Bir Önceki Aralık Ayına Göre Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)																			
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ocak	6,4	3,3	7,4	4,9	4,8	9,5	6,7	5,2	4,6	4,9	4,3	2,6	1,8	3,4	0,7	-0,9	1,0	1,3	1,6	-0,1
Şubat	16,9	6,4	18,3	12,1	14,4	17,0	13,7	14,0	13,1	9,5	10,7	5,9	3,9	6,0	0,3	-0,9	0,7	2,0	2,2	0,1
Mart	20,8	10,7	22,3	17,9	39,6	25,9	18,6	24,2	19,0	15,5	16,6	13,3	6,2	7,9	1,8	-0,9	2,5	3,5	3,8	1,1
Nisan	25,0	15,2	25,6	20,5	66,8	27,4	22,9	29,1	24,4	18,9	19,8	30,7	7,3	9,8	2,4	0,5	4,2	4,2	6,3	1,2
Mayıs	28,3	18,0	28,1	22,4	109,4	29,6	30,6	32,8	29,2	21,0	21,0	34,5	7,3	12,9	4,6	-0,2	6,4	4,3	7,9	2,5
Haziran	32,2	23,8	30,5	25,3	116,4	31,6	36,6	34,3	32,8	23,8	25,3	39,2	8,2	9,0	4,2	-0,4	8,5	3,4	9,8	3,2
Temmuz	35,4	26,8	34,6	31,5	126,6	40,7	48,1	39,7	36,7	26,3	32,2	43,3	11,4	6,9	4,2	-0,2	10,2	3,6	11,5	0,8
Ağustos	51,0	29,2	39,1	37,8	149,3	50,6	60,8	50,8	43,9	34,1	38,9	50,8	15,2	7,1	6,5	0,5	12,6	5,9	11,3	2,6
Eylül	58,2	34,9	44,2	40,5	166,1	60,1	67,0	56,6	53,0	42,9	42,9	59,7	16,9	9,1	8,4	2,0	15,9	7,7	14,3	3,3
Ekim	62,0	39,1	50,1	44,0	179,1	63,8	73,5	64,5	56,1	47,5	46,4	69,1	20,7	10,9	10,3	2,5	18,6	9,3	15,6	4,9
Kasım	65,6	42,5	55,9	50,9	192,9	67,2	79,9	73,6	61,1	50,2	49,2	71,9	21,9	11,7	10,9	2,3	19,0	9,0	16,4	6,0
Aralık	69,4	46,3	63,4	61,2	215,0	72,2	87,5	81,7	66,5	55,3	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5	5,7

Kaynak: DPÖ

Tablo:34		KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)			
Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC
1984	70,7	49,7	1997	81,7	99,1
1985	43,0	44,2	1998	66,5	69,7
1986	48,1	30,7	1999	55,3	68,8
1987	43,0	55,1	2000	53,2	39,0
1988	62,6	77,1	2001	76,8	68,5
1989	51,8	64,3	2002	24,5	29,8
1990	69,4	60,4	2003	12,6	18,4
1991	46,3	71,1	2004	11,6	9,3
1992	63,4	66,0	2005	2,7	7,7
1993	61,2	71,1	2006	19,2	9,7
1994	215,0	125,5	2007	9,4	8,4
1995	72,2	76,1	2008	14,5	10,06
1996	87,5	79,8	2009	5,7	6,53

Kaynak: DPÖ, TCMB

Tablo:35		Tüketici Fiyatları Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı)							
		Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri							
Ana Gruplar		2008				2009			
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1. Gıda ve Alkolsüz İçecekler		2,0	0,6	2,2	-3,3	0,6	1,0	0,0	0,2
2. Alkollü İçecekler ve Tütün		0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Giyim ve Ayakkabı		-0,1	1,0	-0,3	0,3	-1,1	1,4	-0,7	0,5
4. Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar		0,8	1,0	1,1	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,2
5. Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri		0,3	0,4	0,0	0,3	0,3	-0,1	-0,1	0,0
6. Sağlık		0,0	0,0	0,1	0,0	0,4	0,1	0,2	0,0
7. Ulaştırma		0,2	1,4	0,0	-0,6	0,5	0,0	0,3	0,3
8. Haberleşme		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
9. Eğlence ve Kültür		-0,1	0,1	0,2	0,7	0,0	-0,1	0,0	0,2
10. Eğitim		0,1	0,1	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	0,7
11. Lokanta ve Oteller		0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
12. Çeşitli Mal ve Hizmetler		0,3	0,8	0,1	0,0	0,3	-0,1	0,2	0,2
Genel		3,8	5,6	4,1	0,3	1,0	2,1	0,1	2,3

Kaynak: DPÖ

Tablo:36

Dış Ticaret Verileri

İthalat

Yıllar	TL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	449.824.830	504.160.486	508.028.299	535.694.881	1.997.708.496	319.138.673	376.248.537	394.431.904	449.371.775	1.539.190.888
2008	462.842.271	591.752.385	522.843.615	447.907.340	2.025.345.611	384.640.210	468.097.779	432.280.819	290.702.094	1.575.720.902
2009	403.252.389	516.458.452	433.438.685	572.357.609	1.925.507.135	243.736.194	328.603.990	289.111.708	384.584.484	1.246036.376

TC. ve 3. Ülkelerden İthalat (ABD \$)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	228.921.828	267.959.771	259.539.161	288.544.710	1.044.965.470	90.216.844	108.288.765	134.892.746	160.827.063	494.225.418
2008	256.972.058	325.759.342	284.730.252	191.353.816	1.058.815.468	127.667.760	142.293.890	145.911.500	92.466.252	508.339.402
2009	161.496.941	212.925.941	206.607.367	263.464.905	844.495.154	83.295.883	114.156.493	80.956.544	123.132.302	401.541.222

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İthalat İçindeki Payları (%)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	71,7	71,2	65,8	64,2	67,9	28,3	28,8	34,2	35,8	32,1
2008	66,8	69,6	66,1	67,4	67,6	33,2	30,4	33,9	32,6	32,4
2009	66,3	64,8	71,5	68,5	67,8	33,7	35,2	28,5	31,5	32,2

Dış Ticaret Verileri

İhracat

Yıllar	TL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	41.291.600	28.893.664	17.979.422	16.594.690	104.759.376	29.493.028	21.563.962	14.005.439	13.982.800	79.045.229
2008	27.645.374	36.355.083	16.695.812	13.787.176	94.483.445	22.996.975	28.689.184	13.840.210	8.980.702	74.507.071
2009	30.246.327	41.106.102	19.874.999	21.390.360	112.617.788	18.494.452	26.386.786	13.348.695	12.843.256	71.073.189

TC. ve 3. Ülkelerden İhracat (ABD \$)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	14.706.850	15.570.219	8.645.570	9.984.804	48.907.443	14.786.180	5.993.744	5.359.867	3.997.995	30.137.786
2008	12.799.067	15.861.091	8.732.685	4.387.943	41.780.786	10.197.909	12.828.093	5.107.525	4.591.835	32.725.362
2009	8.672.343	14.103.733	6.786.978	8.922.407	38.485.461	9.822.109	12.283.053	6.561.717	3.920.849	32.587.728

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İhracat İçindeki Payları (%)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	49,9	72,2	61,7	71,4	61,9	50,1	27,8	38,3	28,6	38,1
2008	55,7	55,3	63,1	48,9	56,1	44,3	44,7	36,9	51,1	43,9
2009	46,9	53,4	50,8	69,5	54,1	53,1	46,6	49,2	30,5	45,9

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo:37		
Asgari Ücret Gelişmeleri		
Yıllar	Asgari Ücret (TL)	Uygulama Tarihi
1977	1.820	6 Mayıs 1977
1978	2.780	30 Ağustos 1978
1979	4.333	18 Temmuz 1979
1980	8.660	04 Nisan 1980
1981	13.000	19 Haziran 1981
1982	22.000	10 Haziran 1982
1983	24.270	8 Temmuz 1983
1984	30.300	21 Şubat 1984
1985	46.000	1 Ocak 1985
1986	75.000	1 Ocak 1986
1987	90.000	1 Ocak 1987
1988	121.000	1 Ocak 1988
1989	205.001	1 Ocak 1989
1990	340.500	1 Ocak 1990
1991	520.000	1 Ocak 1991
1992	806.000	1 Ocak 1992
1993	1.373.000	1 Ocak 1993
1994	3.000.000	1 Ocak 1994
	5.000.000	1 Ağustos 1994
1995	9.420.000	1 Ocak 1995
	11.590.000	1 Eylül 1995
1996	14.800.000	1 Ocak 1996
1997	23.000.000	1 Ocak 1997
	33.800.000	1 Eylül 1997
1998	50.250.000	1 Ocak 1998
	67.000.000	1 Eylül 1998
1999	85.000.000	1 Ocak 1999
	103.000.000	1 Haziran 1999
2000	137.000.000	1 Ocak 2000
	160.000.000	1 Temmuz 2000
2001	200.000.000	1 Ocak 2001
	240.000.000	1 Ağustos 2001
2002	320.000.000	1 Ocak 2002
	380.000.000	1 Ekim 2002
2003	440.000.000	1 Ocak 2003
	500.000.000	1 Ağustos 2003
2004	550.000.000	1 Mart 2004
	627.000.000	1 Temmuz 2004
2005	720 (YTL)	1 Haziran 2005
2006	780 (YTL)	1 Ocak 2006
	860 (YTL)	1 Ağustos 2006
2007	950 (YTL)	1 Şubat 2007
2008	1.060 (YTL)	1 Ocak 2008
	1.190 (YTL)	1 Eylül 2008
2009	1.237	1 Ekim 2009

Kaynak: DPÖ

Tablo:38	Akaryakıt Satışı (Ton)																	
	Ürünler	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Benzin (Super+Kurşunsuz)	34.796	34.131	36.467	41.116	42.122	43.490	44.499	49.338	51.742	51.995	48.492	45.385	44.214	46.537	51.187	55.714	59.877	67.049
2. Gazyağı	967	1.274	1.756	1.604	1.541	1.372	1.153	1.166	1.162	1.136	1.600	778	789	861	946	814	1.025	1.717
3. Motorin (Avro dizel dahil)	48.223	46.017	53.903	51.741	50.792	54.737	55.642	62.392	75.868	92.478	81.460	78.536	84.247	94.032	118.224	155.573	148.023	130.225
4. Fuel-Oil (1)	2.489	2.075	2.359	2.034	3.065	2.654	2.000	1.393	1.802	66	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Jet A-1	6.726	5.427	8.299	12.339	12.131	13.658	15.749	12.995	7.958	13.445	16.788	13.266	11.598	11.291	12.371	15.196	21.409	23.923
6. LPG	3.054	3.219	7.154	8.529	8.913	10.553	11.293	13.060	13.618	14.405	15.196	12.989	12.843	13.716	16.475	16.541	17.784	19.064
7. Madeni Yağ	559	641	516	426	440	204	271	324	488	476	286	370	562	693	916	1.068	1.269	895
Toplam	96.814	92.784	110.454	117.789	119.004	126.668	130.607	140.668	152.638	174.001	163.822	151.324	154.253	167.130	200.119	244.906	249.387	242.873

(1) Elektrik Kurumu'nun ihtiyacı için 2004 yılında 138,050 mton ve 2005 yılında 176,964 mton olarak ithal edilen miktar belirtilmemiştir

Kaynak: K.T.Petrolleri Ltd. Şti., Altınbaş Petrol Ltd. Şti., DPÖ

Tablo:39	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı																			
	Sektörler	1985	%	1990	%	1995	%	2000	%	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%	2006 ^T
1. Tarım	20.595	33,5	19.094	26,7	17.383	22,8	15.236	17,1	14.931	16,5	14.632	15,7	14.339	14,5	13.765	13,1	13.077	12,0	12.423	11,0
2. Sanayi	6.213	10,1	8.034	11,3	8.348	10,9	8.715	9,6	8.715	9,6	8.891	9,5	9.234	9,3	9.593	9,1	9.848	9,0	10.157	9,0
3. İnşaat	4.454	7,2	7.451	10,4	9.584	12,5	14.104	15,8	14.104	15,6	15.786	17,0	19.433	19,7	20.205	19,3	21.160	19,4	23.022	20,3
4. Ticaret-Turizm (1)	5.586	9,1	6.942	9,7	8.367	10,9	9.630	10,8	9.630	10,7	10.520	11,3	11.088	11,2	12.505	11,9	13.474	12,3	13.683	12,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	4.004	6,6	5.728	8,0	6.510	8,5	8.104	9,1	8.104	9,0	8.310	8,9	8.550	8,7	9.067	8,7	9.952	9,1	10.280	9,1
6. Mali Müesseseler	1.531	2,5	1.968	2,8	2.397	3,1	2.397	2,7	2.397	2,7	2.397	2,6	2.509	2,5	2.509	2,4	2.583	2,4	2.635	2,3
7. Serbest Meslek ve Hiz. (2)	4.641	7,5	6.329	8,8	7.276	9,6	13.057	14,6	14.401	15,9	14.494	15,6	15.089	15,3	17.914	17,1	18.735	17,2	20.019	17,7
8. Kamu Hizmetleri (3)	14.475	23,5	15.979	22,3	16.589	21,7	18.084	20,2	18.084	20,0	18.084	19,4	18.618	18,8	19.315	18,4	20.261	18,6	21.180	18,7
Toplam İstihdam	61.499	100	71.525	100	76.454	100	89.327	100	90.366	100	93.114	100	98.860	100	104.873	100	109.090	100	113.399	100

(1) Ticaret ve Turizm ayrımı 1983 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

(2) Serbest Meslek ve Hizmetler 1983 yılından önce kamu hizmetleri içerisinde gösterilmiştir.

(3) KİT ve Belediyeler dahildir.

(T) Gerçekleşme tahmini.

Kaynak:DPÖ

Tablo:40	Hane Halkı İşgücü Anketine Göre İstihdam									
	2004		2005		2006		2007		2008	
	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
1. Tarım, Ormancılık, Avcılık ve Balıkçılık	7.278	8,4	4.681	5,5	4.378	4,8	3.170	3,5	3.171	3,5
2. Madencilik ve Taşocakçılığı	114	0,1	144	0,2	113	0,1	115	0,1	113	0,1
3. İmalat Sanayi	9.490	10,9	8.440	9,9	8.006	8,7	7.679	8,5	7.171	7,9
4. Elektrik, Gaz, Su	607	0,7	641	0,7	644	0,7	1.103	1,2	860	0,9
5. İnşaat ve Bayındırlık İşleri	8.079	9,3	8.375	9,8	9.590	10,4	9.664	10,8	10.491	11,5
6. Toptan ve Perakende Ticaret	14.130	16,3	14.563	17,0	16.757	18,3	17.340	19,3	16.123	17,7
7. Lokanta ve Oteller	5.039	5,8	4.942	5,8	5.755	6,3	5.493	6,1	5.941	6,5
8. Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	5.289	6,1	5.378	6,3	5.250	5,7	5.017	5,6	6.082	6,7
9. Mali Aracı Kuruluşlar	3.403	3,9	3.044	3,5	3.541	3,9	3.142	3,5	3.638	4,0
10. Gayrimenkul Kiralama	3.595	4,1	4.261	5,0	3.319	3,6	4.120	4,6	3.004	3,3
11. Kamu Yönetimi	13.309	15,3	14.346	16,8	14.969	16,3	14.344	16,0	14.854	16,3
12. Eğitim Hizmetleri	8.576	9,9	9.120	10,6	9.743	10,6	9.479	10,6	9.715	10,6
13. Sağlık İşleri	2.545	2,9	2.470	2,9	2.931	3,2	3.013	3,4	2.907	3,2
14. Diğer Toplumsal Hizmetler	5.460	6,3	5.178	6,0	6.821	7,4	6.108	6,8	7.151	7,8
Toplam	86.914	100,00	85.583	100,00	91.815	100,00	89.787	100,00	91.223	100,00

Kaynak: DPÖ

Notlar

Para Arzı

En geniş anlamıyla ‘para arzı’; bir ekonomide belirli bir anda dolanımda bulunan ve para olarak kullanılan araçların toplamını ifade etmektedir. Ülkeden ülkeye veya zaman içerisinde farklılık gösterse de ‘para arzı’ likidite derecelerine göre M1 (Dar Para Arzı), M2 (Ara Para Arzı) ve M3 (Geniş Para Arzı) şeklinde tanımlanmakta ve aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

M1= Dolaşımdaki Para + Bankalardaki Vadesiz Mevduat + KKTCMB’deki Mevduat

M2= M1 + Bankalardaki Vadeli Mevduat

M3= M2 + Bankalardaki Resmi Mevduat + KKTCMB’deki Diğer Mevduat

Mevduat

Yazılı veya sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığında istendiğinde veya belli bir vadede iade edilmek üzere para alınması mevduat kabulü sayılır. Ancak bono ve tahvil piyasalarını düzenleyen mevzuat kuralları saklıdır. Kabul edilen para karşılığında mevduat hesap cüzdanı yerine, adi veya ticari senetler, makbuz veya sertifika verilmesi durumu değiştirmez.

Kredi

Belirli miktardaki satın alma gücünün (nakit), belirli bir süre için ve geri verilmek üzere bir bedel (faiz) karşılığı gerçek ya da tüzel kişilere verilmesidir.

39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ uygulamasında; bir bankanın vereceği nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler, satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler ve gayri nakdi kredilerin nakdi tahvil olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve ortaklık payları izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır.

Banka

Şirketler Yasası ve 39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ altında kurulan bankalar ile yabancı bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde açılan şubelerini anlatır. Halen KKTC’de faaliyet gösteren toplam 24 tane mevduat bankası bulunmaktadır.

Bankacılık Sektörü

Yukarıda tanımlanan bankalardan oluşan sektörü ifade etmektedir. Tanıma uygun 24 bankanın haricindeki her türlü finansal kuruluş sektörün dışında tutulmuştur.

Bankacılık Sektörü Parasal Verileri

Sektöre ait parasal büyüklükler bankaların KKTC Merkez Bankası'na göndermiş oldukları geçici bilançolardan derlenmiştir. Söz konusu bilançolar her takvim ayının son günü itibarıyla hazırlanmakta ve bankaların o gün itibarıyla bilanço durumlarını göstermektedir. Ancak, Merkez Bankası yapacağı incelemeler neticesinde, bu bilançoların bazı kalemlerinde düzeltmeler talep edebileceğinden dolayı bu bilançolar 'geçici' olarak kabul edilmektedir.

Dönüşüm Metodu

Bülten'de yabancı para miktarının Türk Lirası karşılıkları hesaplanırken Bankamızın gösterge niteliğinde belirlediği günlük döviz kurları kullanılmaktadır. Söz konusu dönüştürme, ilgili yabancı para birimine ait 'döviz alış kuru' kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.

Bültenin Kapsadığı Dönem

Bülten'de bankacılıkla ilgili veriler Eylül 2009 - Aralık 2009 dönemini kapsamakta ve veri grubu da genellikle aylık ve üç aylık bazda düzenlenmiştir. Bankacılık sektörü ile ilgili söz konusu aylık veriler aynı zamanda Bankamızın resmi internet sitesinde (www.kktcmerkezbankasi.org) yayınlanmaktadır.

Bültenle İlgili Diğer Hususlar

Yukarıda da belirtildiği gibi, bankacılık verileri geçici bilançolardan derlendiğinden dolayı, Bankamız bu mali verilerin doğruluğunu garanti etmemekte ve tamamen bilgi amaçlı yayınlanan bu verilerle ilgili hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir. Ayrıca Bankamız, söz konusu verilerde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değişiklik/düzeltilme yapma hakkını saklı tutmaktadır. Bu nedenle, Bülten'de yer alan dönemsel bir bilgi, önceki veya sonraki bültenlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.

Bu Bülten, Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup, KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu onayı ile yayımlanmıştır.